

Nr 84

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370); given Stockholms slott den 8 februari 1963.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370).

GUSTAF ADOLF

G. E. Sträng

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås ändringar i reglerna för fördelning mellan kommuner av det skatteunderlag som härrör från kraftverksrörelse. Detta skatteunderlag fördelas enligt särskilda regler mellan de kommuner där kraften produceras, där den distribueras och där företagets huvudkontor är beläget. Propositionen, som i huvudsak bygger på ett av skattelagssakkunniga framlagt förslag i ämnet, syftar till att tillförsäkra de kommuner, där regleringsdammar eller kraftverk finnes, större andel av skatteunderlaget än hittills.

De nya bestämmelserna är avsedda att gälla från och med innevarande beskattningsår och alltså tillämpas första gången vid 1964 års taxering.

Förslag
till
Lag
om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928
(nr 370)

Härigenom förordnas, att 57 § 2 mom. och 58 § samt punkt 2 av anvisningarna till 58 § kommunalskattelagen¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives ävensom att till anvisningarna till 58 § samma lag skall fogas en ny punkt, betecknad 2 a, av nedan angiven lydelse.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

57 §.

2 m o m. Inkomst av — — — rörelse beskattas:

av rörelse, som avser att medelst ledning tillhandahålla vatten, gas eller elektrisk kraft: i kommun, där huvudkontor eller vatten-, gas- eller kraftverk funnits, samt i kommun, där förbrukning ägt rum;

2 m o m. Inkomst av — — — rörelse beskattas:

av rörelse, som avser att medelst ledning tillhandahålla vatten eller gas: i kommun, där huvudkontor eller vatten- eller gasverk funnits, samt i kommun, där förbrukning ägt rum;

av rörelse, som avser produktion och tillhandahållande av elektrisk kraft: i kommun, där huvudkontor funnits, i kommun, där kraftproduktion bedrivits, samt i kommun, där närdistribution av kraft ägt rum;

av rörelse, som avser tillhandahållande men icke produktion av elektrisk kraft: i kommun, där huvudkontor funnits, samt i kommun, där förbrukning ägt rum;

av järnvägsdrift — — — sin hemort.

av järnvägsdrift — — — sin hemort.

58 §.

Där inkomst — — — försålda fastigheter;

rörelse, som avser att medelst ledning tillhandahålla vatten, gas eller elektrisk kraft, till tio procent

Där inkomst — — — försålda fastigheter;

rörelse, som avser att medelst ledning tillhandahålla vatten eller gas, till tio procent i kommun, där huvud-

¹ Senaste lydelse av punkt 2 av anvisningarna till 58 § se 1953: 400.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

i kommun, där huvudkontor funnits, samt i övrigt i de kommuner, där vatten-, gas- eller kraftverk varit beläget eller förbrukning ägt rum, med iakttagande av de härom i anvisningarna meddelade närmare bestämmelser;

kontor funnits, samt i övrigt i de kommuner, där vatten- eller gasverk varit beläget eller förbrukning ägt rum, med iakttagande av de härom i anvisningarna meddelade närmare bestämmelser;

rörelse, som avser produktion och tillhandahållande av elektrisk kraft, till tio procent i kommun, där huvudkontor funnits, samt i övrigt i kommuner, där kraftproduktion bedrivits eller närdistribution av kraft ägt rum, med iakttagande av de härom i anvisningarna meddelade närmare bestämmelser;

av rörelse, som avser tillhandahållande men icke produktion av elektrisk kraft: till tio procent i kommun, där huvudkontor funnits, samt i övrigt i de kommuner, där förbrukning ägt rum;

järnvägsdrift till — — — inom kommunen.

(Se vidare anvisningarna.)

järnvägsdrift till — — — inom kommunen.

(Se vidare anvisningarna.)

Anvisningarna

till 58 §.

2. Beträffande fördelning till beskattning inom flera kommuner av inkomst av rörelse, som avser att medelst ledning tillhandahålla vatten, gas eller elektrisk kraft, gäller att — därest icke till rörelseidkaren av annan levererats vatten, gas eller elektrisk kraft för distribution — rörelseinkomsten fördelas sålunda, att, sedan den kommun, där huvudkontor funnits, tilldelats tio procent, tjugufem procent taxeras i kommun, där vatten-, gas- eller kraftverk varit beläget, samt sextiofem procent i kommun, där förbrukning ägt rum. Om i ett företag finnas flera inom olika kommuner belägna vatten-, gas- eller kraftverk, fördelas den å dessa anläggningar belöpande delen av inkomsten mellan kommunerna i förhållande till anläggningarnas taxeringsvärden. Lig-

2. Beträffande fördelning till beskattning inom flera kommuner av inkomst av rörelse, som avser att medelst ledning tillhandahålla vatten eller gas, gäller att — därest icke till rörelseidkaren av annan levererats vatten eller gas för distribution — rörelseinkomsten fördelas sålunda, att, sedan den kommun, där huvudkontor funnits, tilldelats tio procent, tjugufem procent taxeras i kommun, där vatten- eller gasverk varit beläget, samt sextiofem procent i kommun, där förbrukning ägt rum. Om i ett företag finnas flera inom olika kommuner belägna vatten- eller gasverk, fördelas den å dessa anläggningar belöpande delen av inkomsten mellan kommunerna i förhållande till anläggningarnas taxeringsvärden. Lig-

(Nuvarande lydelse)

ringsvärden. Ligga delar av ett och samma vatten-, *gas- eller kraftverk* i olika kommuner, fördelas den å verket belöpande delen av inkomsten mellan dessa kommuner i förhållande till taxeringsvärdena å de särskilda delarna av verket. Har förbrukning ägt rum i flera kommuner, fördelas den å förbrukningen belöpande delen av inkomsten mellan kommunerna efter bruttointäkten inom varje kommun. Därest den andel, som jämlikt nu angivna grunder skall tillfalla vatten-, *gas- eller kraftverk*, överskjuter tio procent av verkets eller verkens taxeringsvärde, skall det överskjutande tilläggas den andel, som belöper på distributionen. Har vatten, *gas eller elektrisk kraft* levererats till någon, som inom olika kommuner utövat distribution därav, skall förbrukningen för leverantörens del anses hava skett i den kommun, där leveransen ägt rum, dock att, om vattnet, *gasen eller kraften* till minst två tredjedelar av mottagaren distribuerats i annan kommun än där leveransen till honom skett, vid inkomstens fördelning bruttointäkten av dylik leverans skall medräknas endast till en tredjedel. *Har förbrukning skett i utlandet, skall taxering ske, såsom om den ägt rum i den kommun, där huvudkontoret funnits.* Har till rörelseidkaren av annan levererats vatten, *gas eller elektrisk kraft* för distribution, skall så stor andel av de på kommun, där vatten-, *gas- eller kraftverk* är beläget, belöpande tjugufem procent av inkomsten, som motsvarar den av rörelseidkaren mottagna leveransen av vatten, *gas eller elektrisk kraft* i förhållande till hela den av rörelseidkaren levererade mängden vatten, *gas eller elektrisk kraft*, taxeras i de kommuner, där förbrukning ägt rum, enligt förut angiven regel angående fördelning av den å förbrukningen belöpande delen av inkomsten. *Har således en leverantör av elektrisk kraft själv producerat 2/5 av den levererade kraften och av annan inköpt 3/5,*

(Föreslagen lydelse)

ler gasverk i olika kommuner, fördelas den å verket belöpande delen av inkomsten mellan dessa kommuner i förhållande till taxeringsvärdena å de särskilda delarna av verket. Har förbrukning ägt rum i flera kommuner, fördelas den å förbrukningen belöpande delen av inkomsten mellan kommunerna efter bruttointäkten inom varje kommun. Därest den andel, som jämlikt nu angivna grunder skall tillfalla vatten- *eller gasverk*, överskjuter tio procent av verkets eller verkens taxeringsvärde, skall det överskjutande tilläggas den andel, som belöper på distributionen. Har vatten *eller gas* levererats till någon, som inom olika kommuner utövat distribution därav, skall förbrukningen för leverantörens del anses hava skett i den kommun, där leveransen ägt rum, dock att, om vattnet *eller gasen* till minst två tredjedelar av mottagaren distribuerats i annan kommun än där leveransen till honom skett, vid inkomstens fördelning bruttointäkten av dylik leverans skall medräknas endast till en tredjedel. Har till rörelseidkaren av annan levererats vatten *eller gas* för distribution, skall så stor andel av de på kommun, där vatten- *eller gasverk* är beläget, belöpande tjugufem procent av inkomsten, som motsvarar den av rörelseidkaren mottagna leveransen av vatten *eller gas* i förhållande till hela den av rörelseidkaren levererade mängden vatten *eller gas*, taxeras i de kommuner, där förbrukning ägt rum, enligt förut angiven regel angående fördelning av den å förbrukningen belöpande delen av inkomsten.

2 a. Beträffande fördelning till beskattning inom flera kommuner av inkomst av rörelse, som avser produktion och tillhandahållande av elektrisk kraft gäller, att rörelseinkomsten fördelas sålunda, att, sedan den kommun, där huvudkontor funnits, tilldelats tio procent, återstående inkomst skall fördelas mellan de kom-

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

skall inkomsten fördelas sålunda, att tio procent taxeras i kommun, där huvudkontor funnits, tio procent (2/5 av 25 procent) i kommun, där kraftverk varit beläget, och åttio procent (3/5 av 25 procent + 65 procent) i de kommuner, där förbrukning ägt rum. Beträffande en distributionsförening, som icke själv producerat någon elektrisk kraft, skall rörelseinkomsten fördelas sålunda, att tio procent taxeras i kommun, där huvudkontor varit beläget, och nittio procent i de kommuner, där förbrukning ägt rum.

muner, där närdistribution bedrivits, och de kommuner, där kraftproduktion ägt rum. Sistnämnda fördelning skall ske efter det förhållande, vari bruttointäkterna av kraftförsäljningen fördelas på försäljning i närdistribution och övriga försäljningar. Därvid skall den del av den återstående inkomsten som svarar mot närdistribution, dock högst 65 procent av rörelseinkomsten, taxeras i de kommuner, där sådan distribution skett, och återstoden taxeras i de kommuner, där kraftproduktion ägt rum.

Kraftproduktion anses hava ägt rum vid kraftverk med tillhörande anläggningar och vid regleringsdamm. Skall enligt vad nu sagts skattskyldigs kraftproduktion anses hava ägt rum inom flera kommuner, fördelas den på kraftproduktionen belöpande delen av inkomsten mellan dessa kommuner i förhållande till taxeringsvärdet å produktionsanläggningarna i kommunerna, dock att i fråga om regleringssamfällighet tillhörig regleringsdamm, allenast beaktas den del av dammens taxeringsvärde vilken svarar mot avdrag jämlikt 45 § andra stycket som den skattskyldige ägt tillgodonjuta.

Med närdistribution avses sådan distribution av elektrisk kraft som sker på grund av områdeskoncession eller eljest under jämförbara förhållanden å den skattskyldige tillhörigt ledningsnät av annat slag än bygdeledning, landslinjer och stamlinjer. Har närdistribution skett inom olika kommuner, fördelas den på sådan distribution belöpande delen av inkomsten mellan dessa kommuner i förhållande till bruttointäkterna av försäljningen inom varje kommun.

Vid taxering av statens inkomst av rörelse, som avser att medelst ledning tillhandahålla elektrisk kraft, skall, därest kraft levererats till statens kommunikationsverk med tillhörande byggnader och anläggningar eller till sådan statens industriella verksam-

Vid taxering av statens inkomst av rörelse, som avser att medelst ledning tillhandahålla elektrisk kraft, skall, därest kraft levererats till statens kommunikationsverk med tillhörande byggnader och anläggningar eller till sådan statens industriella verk-

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

het, som huvudsakligen avser att tillgodose statens egna behov, iakttagas att inkomsten i dess helhet beräknas i vanlig ordning, varefter från den samlade inkomsten drages den del därav, som härrör från leverans av kraft till statens kommunikationsverk eller nämnda industriella verksamhet. Kan den inkomst, som härrör från leverans av kraft till statens kommunikationsverk eller nämnda industriella verksamhet, icke på annat sätt tillförlitligen beräknas, må den upptagas till så stor del av hela inkomsten, som den till sagda verk och industriella verksamhet levererade kraften utgör av all från kraftverket levererad kraft. Vid fördelningen av den å *förbrukningen* belöpande delen av inkomsten skall hänsyn icke tagas till kraft, som levererats till statens kommunikationsverk eller nämnda industriella verksamhet, och skall ej heller vid fördelning å olika kraftverk av den på dem belöpande delen av inkomsten andel tillgodoräknas kraftverk, i den mån från detsamma levererats kraft till dylikt ändamål.

het, som huvudsakligen avser att tillgodose statens egna behov, iakttagas att inkomsten i dess helhet beräknas i vanlig ordning, varefter från den samlade inkomsten drages den del därav, som härrör från leverans av kraft till statens kommunikationsverk eller nämnda industriella verksamhet. Kan den inkomst, som härrör från leverans av kraft till statens kommunikationsverk eller nämnda industriella verksamhet, icke på annat sätt tillförlitligen beräknas, må den upptagas till så stor del av hela inkomsten, som den till sagda verk och industriella verksamhet levererade kraften utgör av all från kraftverket levererad kraft. Vid fördelningen av den å *närdistribution* belöpande delen av inkomsten skall hänsyn icke tagas till kraft, som levererats till statens kommunikationsverk eller nämnda industriella verksamhet, och skall ej heller vid fördelning å olika kraftverk av den på dem belöpande delen av inkomsten andel tillgodoräknas kraftverk, i den mån från detsamma levererats kraft till dylikt ändamål.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling; dock att äldre bestämmelser fortfarande skola gälla i fråga om 1963 års taxering samt i fråga om eftertaxering för år 1963 eller tidigare år.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 8 feb-
ruari 1963.*

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON,
LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, JOHANSSON,
AF GEIJERSTAM, HERMANSSON, HOLMQVIST.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *den kommunala beskattningen av kraftverk m. m.* samt anför därvid följande.

I. INLEDNING

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande uppdrogs den 8 mars 1957 åt numera kammarrättsrådet B. Fredelius att såsom en särskild sektion inom 1950 års skattelagssakkunniga verkställa översyn av gällande bestämmelser om beskattningen av kraftverk m. m. Att såsom experter biträda utredningsmannen utsågs vattenrättsråden H. Hartzell och S. O. G. Zickerman. Till de sakkunniga överlämnades för beaktande vid utredningsarbetet

1) skrivelse den 17 juni 1950 från sakkunniga för utredning rörande vissa ändringar i vattenlagen angående frågan om fördelningen olika kommuner emellan av det skatteunderlag, som skapas genom vattenkraft- och regleringsföretag,

2) skrivelser den 19 januari 1955 och den 5 december 1956 från Samarbetsdelegationen för de fyra nordligaste länen angående översyn av gällande bestämmelser om kraftverkens beskattning m. m.,

3) skrivelse den 18 juli 1955 från Jokkmokks kommunalnämnd i samma fråga,

4) 1944 års skattesakkunnigas betänkande med förslag angående vissa spörsmål på den allmänna kommunalbeskattningens område (SOU 1945: 35), samt

5) norrländska vattenkraftutredningens (stencilerade) betänkande rörande norrländska vattenkraftfrågor.

Skattelagssakkunniga har därefter med skrivelse den 30 juni 1961 överlämnat *betänkande med förslag angående den kommunala beskattningen av kraftverk* (stencilerat). I betänkandet har behandlats fyra skilda frågor,

nämligen dels ändring av reglerna om fördelning i beskattningshänseende av kraftverkens inkomster mellan olika kommuner, dels viss fråga rörande taxering av fastighet som berörs av vattenreglering, dels upphävande av statens skattefrihet för inkomster som härrör från leveranser av kraft till statens kommunikationsverk m. m. och dels frågan om begränsning av avdrag för gäldranta vid beräkning av statens inkomst av kraftverksrörelse. Det vid betänkandet fogade författningsförslaget torde såsom *Bihang* få fogas vid statsrådsprotokollet i detta ärende.

Över de sakkunnigas betänkande har efter remiss *yttranden* avgivits av kammarkollegiet, kammarrätten, riksrevisionsverket, riksskattenämnden, vattenfallsstyrelsen, länsstyrelserna i Kopparbergs, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, domänstyrelsen, Samarbetsdelegationen för de fyra nordligaste länen, Svenska elverksföreningen, Svenska landskommunernas förbund, Svenska stadsförbundet, Svenska vattenkraftföreningen och Sveriges industriförbund. Ett särskilt yttrande av Jokkmokks kommun har fogats vid det av länsstyrelsen i Norrbottens län avgivna remissyttrandet. Vidare har skrivelser i ärendet inkommit från Norrlandsförbundet, Örebro stads drätselkammare samt Riksförbundet Landsbygdens folk (RLF) och Sveriges lantbruksförbund. De båda sistnämnda har såsom eget yttrande över betänkandet åberopat ett av lantbrukets skatte-delegation avgivet utlåtande.

Två av de frågor, som närmare avhandlas i skattelagssakkunnigas betänkande, berör blott en enda skattskyldig, nämligen staten (vattenfallsstyrelsen). Så är fallet i fråga om statens skattefrihet för inkomster som härrör från leveranser av kraft till statens kommunikationsverk m. m. och rörande begränsning av avdrag för gäldranta vid beräkning av statens inkomst av kraftverksrörelse. Båda dessa frågor synes ha nära samband med angränsande spörsmål, som för närvarande befinner sig under utredning.

Förslaget om upphävande av skattefriheten för inkomst av leveranser av kraft till kommunikationsverken torde sålunda icke kunna bedömas isolerat utan måste ses mot bakgrunden av statens skatteutjämnande stöd åt framför allt de norrländska högskattekommunerna. 1958 års skatteutjämningskommitté står nu inför slutförandet av sitt utredningsuppdrag på detta område, och jag hoppas att förslag till en samlad lösning av dessa problem skall kunna föreläggas 1964 års riksdag.

Beträffande frågan om begränsning av vattenfallsstyrelsens avdrag för gäldranta vid beräkning av inkomst av kraftverksrörelse må nämnas, att den av skattelagssakkunniga åsyftade ändringen av praxis på området kan uppnås utan lagstiftning genom en ändring av styrelsens redovisningsprinciper. Härigenom får frågan, såsom även antytts av skattelagssakkunniga, en principiell karaktär som berör även andra grenar av den statliga affärsverksamheten. Den allmänna ekonomiska målsättningen för statens affärsverk utredes av den hösten 1961 tillkallade affärsverksutredningen. Det synes därför naturligt att ett ställningstagande till förslaget om nya principer

för vattenfallsstyrelsens redovisning av ränta på det i rörelsen investerade kapitalet får anstå i avbidan på att affärsverksutredningen slutföres.

På grund av det nu sagda är jag icke beredd att i detta sammanhang taga ställning till de båda sistnämnda avsnitten i skattelagssakkunnigas betänkande. Däremot synes det angeläget att en lösning erhålles av de båda övriga i betänkandet avhandlade frågorna, och jag anhåller därför att nu få anmäla dessa spörsmål.

II. BESKATTNINGSRÄTTENS FÖRDELNING MELLAN KOMMUNERNA

Gällande bestämmelser

Kommunal inkomstskatt utgår dels på inkomst och dels på garantibelopp för fastigheter. Garantibeloppen, vilka tidigare motsvarades av underlaget för den kommunala fastighetsbeskattningen, beräknas efter viss procentsats, det s. k. repartitionstalet, på fastighets taxeringsvärde. Repartitionstalet sänktes genom beslut av 1953 års riksdag från 5 till 4 och genom beslut av 1957 års riksdag ytterligare till 2,5. Kommunerna tillförsäkras genom garantibeloppen ett garanterat minimum av skatteunderlag från förvärvskällor, som inefattar fastigheter.

Reglerna rörande beskattningen av garantibelopp återverkar på fördelningen mellan kommuner av inkomst i förvärvskälla, som tages till beskattning i mer än en kommun. Enligt stadgande i 45 § första stycket kommunalskattelagen äger nämligen skattskyldig — i den mån fastighet ingår i förvärvskälla och garantibelopp för fastighet skall upptagas såsom skattepliktig inkomst — vid beräkning av inkomst göra avdrag med belopp motsvarande garantibeloppet. För det fall inkomsten icke överstiger garantibelopp för i förvärvskälla ingående fastigheter, medför detta stadgande, att det kommunala skatteunderlaget kommer att motsvara garantibeloppen och tillfalla den eller de kommuner, där fastigheterna är belägna. Är inkomsten i förvärvskälla högre än garantibeloppen för däri ingående fastigheter, sker fördelningen av det kommunala skatteunderlaget i två etapper. Först avräknas från inkomsterna belopp motsvarande garantibeloppen, som tillföres vederbörande fastighetskommun. Återstoden av inkomsterna utgör den till kommunal inkomstskatt skattepliktiga inkomsten av förvärvskällan och fördelas mellan de kommuner, som äger beskatta inkomsten av verksamheten. I fråga om inkomst av rörelse gäller härvidlag särskilda i 58 § kommunalskattelagen jämte anvisningar stadgade fördelningsregler.

Huvudregel är, att fem procent eller där omständigheterna därtill föranleder, större del av den efter avdrag för garantibelopp återstående rörelseinkomsten beskattas i den kommun, där huvudkontoret funnits, medan återstoden fördelas mellan de kommuner, där fast driftställe begagnats. För-

delningen sker efter vad som kan finnas skäligt med hänsyn till produktionsvärde, omsättning, antal anställda eller annan lämplig fördelningsgrund. Avvikande fördelningsregler gäller dock för vissa slags rörelser, bl. a. rörelse, som avser att medelst ledning tillhandahålla vatten, gas eller elektrisk kraft d. v. s. för vatten-, gas- och kraftverksrörelser.

Särskilda regler om beskattningsort för rörelse, varigenom vatten eller elektrisk kraft tillhandahålles medelst ledningar, har gällt sedan länge. Sålunda stadgades redan år 1907 i bevillningsförordningen, att hälften av den beskattningsbara inkomsten skulle upptagas i den kommun, där vattnet eller den elektriska energin förbrukats, eller, då förbrukningen ägt rum inom olika kommuner, fördelas dem emellan i förhållande till bruttoinkomsten därav inom varje särskild kommun. Den andra hälften skulle taxeras i den kommun, där vattenverk eller kraftstation samt kontor varit förlagda, och fördelas, om vattenverk eller kraftstation samt kontor legat å olika orter, till beskattning emellan dessa efter den grund, som taxeringsmännen fann skälig.

De år 1907 antagna fördelningsreglerna förblev i huvudsak gällande intill ikraftträdandet av 1928 års kommunalskattelag. År 1921 gjordes dock ett förtydligande tillägg av följande lydelse: »Har vatten eller elektrisk energi levererats till någon, som utövar distribution därav, skall förbrukningen för leverantörens del anses hava skett i den kommun, där leveransen ägt rum. Har förbrukningen skett i utlandet, skall taxering ske såsom om den ägt rum i den kommun, där huvudkontoret funnits.»

Det må framhållas att dessa fördelningsregler icke var förenade med någon inskränkning i kraftverkskommunernas rätt att fastighetsbeskatta kraftverksföretagen. Denna beskattningsrätt förelåg liksom också rätten att avdraga de belopp, som fastighetsbeskattades, vid beräkning av inkomst av förvärvskälla, i vilken fastighet begagnats.

I proposition nr 191 till 1920 års riksdag med förslag till ny kommunalskattelag gjorde sig en annan syn på fördelningsfrågan gällande. I propositionen föreslogs nämligen en fördelningsregel, vilken begränsade kraftverkskommunernas beskattningsrätt till 25 procent av rörelseinkomsterna, medan förbrukningskommunerna tillerkändes 70 procent och huvudkontorskommunen 5 procent av nämnda inkomster. Denna ändrade fördelningsnorm till förbrukningskommunernas förmån motiverades av kraftverkskommunernas primära rätt att fastighetsbeskatta kraftverken.

Förslaget erhöll icke riksdagens godkännande, men genomfördes i något modifierad form i 1928 års kommunalskattelag. På grundval av ett av 1921 års skattekommitté avgivet betänkande (SOU 1924: 53) framlades i proposition nr 102 till 1927 års riksdag förslag till ny kommunalskattelag.

I betänkandet hade kommittén förordat en schablonmässig inkomstfördelning i huvudsaklig överensstämmelse med de sedan 1907 gällande reglerna. Vid remissbehandlingen anfördes erinringar mot detta förslag från kraftföretagens sida. Dessa förordade, att 5 procent av inkomsterna skulle tillföras huvudkontorskommunen samt att resten skulle uppdelas på produktion

och distribution i förhållande till de faktiska bruttointäkterna av dessa båda verksamhetsgrenar och på grundval härav fördelas på kraftverks- och förbrukningskommunerna. Såsom bruttointkomst från kraftverk skulle därvid anses värdet av den där alstrade kraften, medan återstoden skulle hänföras till distributionen. Det hävdades, att dessa regler skulle ge större rättvisa bl. a. i de fall kraftföretagen tillhandahöll såväl egen som inköpt kraft.

I propositionen ansågs de anförda anmärkningarna befogade, men det framhölls att de kunde beaktas även med schablonmässigt fastställda fördelningsnormer. Ett enligt dessa principer utarbetat förslag till inkomstfördelning förelades 1928 års riksdag i proposition nr 213 med nytt förslag till kommunalskattelag. I detta förslag tillerkändes förbrukningskommunerna en större procentuell andel av inkomsterna under motivering att kraftverkskommunerna alltid blev tillgodosedda med fastighetsskatt. Vederbörande utskott anslöt sig till denna grundtanke, men förordade en förenkling av de i propositionen föreslagna fördelningsreglerna, som för att tillgodose olika rättvisekrav innefattade sex alternativa fördelningsgrunder.

De av utskottet förordade fördelningsreglerna bifölls av riksdagen vid antagandet av 1928 års kommunalskattelag och har alltsedan dess gällt i stort sett oförändrade. Reglerna, som återfinnes i 58 § nämnda lag och därtill hörande anvisningar, innebär i huvudsak följande.

Beskattningsunderlaget för den kommun, där huvudkontor funnits, utgör 10 procent av inkomsten efter avdrag för garantibelopp, medan kommun, där vatten-, gas- eller kraftverk varit beläget får beskatta 25 procent av samma inkomst. Återstående 65 procent tilldelas de kommuner, där förbrukning ägt rum. Om i ett företag finnes flera inom olika kommuner belägna vatten-, gas- eller kraftverk, fördelas den på dessa anläggningar belöpande delen av inkomsten mellan kommunerna i förhållande till anläggningarnas taxeringsvärden. Ligger delar av ett och samma vatten-, gas- eller kraftverk i olika kommuner, fördelas den på verket belöpande delen av inkomsten mellan dessa kommuner i förhållande till taxeringsvärdena på de särskilda delarna av verket. Har förbrukning ägt rum i flera kommuner, fördelas den på förbrukningen belöpande delen av inkomsten mellan kommunerna efter bruttointäkten inom varje kommun. Om den andel, som jämlikt dessa grunder skall tillfalla vatten-, gas- eller kraftverk, överskjuter 10 procent av verkets eller verkens taxeringsvärde, skall överskjutande del tilläggas den andel, som belöper på distributionen. Har vatten, gas eller elektrisk kraft levererats till någon, som inom olika kommuner utövat distribution därav, skall förbrukningen för leverantörens del anses ha skett i den kommun, där leveransen ägt rum. Om vattnet, gasen eller den elektriska kraften till minst $\frac{2}{3}$ av mottagaren distribuerats i annan kommun än där leveransen till honom skett, skall dock vid inkomstens fördelning bruttointäkten av dylik leverans medräknas endast till $\frac{1}{3}$. Har förbrukning skett i utlandet, skall taxering ske, såsom om den ägt rum i den kommun, där huvudkontoret funnits. Har rörelseidkaren för distribution inköpt vatten, gas eller elektrisk kraft skall av den verkskommunerna primärt tillerkända inkomsten (25 %))

så stor andel, som motsvarar den av rörelseidkaren mottagna leveransen, beskattas i de kommuner, där förbrukning ägt rum. Har således en leverantör av elektrisk kraft själv producerat $\frac{2}{5}$ av den levererade kraften och av annan inköpt $\frac{3}{5}$, skall inkomsten fördelas sålunda, att 10 procent beskattas i kommun, där huvudkontor funnits, 10 procent ($\frac{2}{5}$ av 25 procent) i kommun, där kraftverk varit beläget, och 80 procent ($\frac{3}{5}$ av 25 procent + 65 procent) i de kommuner, där förbrukning ägt rum. Beträffande distributionsförening, som icke själv producerat någon elektrisk kraft, skall rörelseinkomsten fördelas sålunda, att 10 procent hänföres till kommun, där huvudkontor varit beläget, och 90 procent till de kommuner, där förbrukning ägt rum.

Fördelningen mellan olika kommuner av kraftföretagens skatteunderlag påverkas av ett år 1954 infört tillägg till 45 § kommunalskattelagen (SFS 1954: 52). Andra stycket till nämnda paragraf medger nämligen strömfallsägare, som är skyldig att bidra till reglerings genomförande, avdrag för så stor del av garantibelopp för regleringsdamm, som motsvarar den på hans strömfall belöpande delen av kostnaden för dammen. Denna avdragsrätt gäller oaktat garantibelopp för dammen upptagits såsom skattepliktig inkomst, icke för strömfallsägaren — vilken i förevarande sammanhang är liktydig med kraftverksföretag — utan för den regleringssamfällighet, vilken äger dammen. Stadgandet innebär, att andelar i regleringsdammar, såvitt angår avdragsrätten för garantibelopp, jämföras med kraftverk och andra kraftverksföretags rörelsefastigheter. Vid uppdelningen av kraftverksföretagens inkomster mellan olika kommuner medför företagens avdragsrätt för garantibelopp för regleringsdammar, att motsvarande del av inkomsterna undandrages verkningarna av inkomstfördelningsreglerna i 58 § kommunalskattelagen, vilka endast avser inkomster, som överskjuter avdragsgilla garantibelopp. Detta leder emellertid icke till, att regleringsdammskommunerna skulle bli berättigade att beskatta kraftverksföretagen. Dessa kommuners beskattningsrätt riktar sig mot regleringssamfälligheterna såsom ägare till regleringsdammar. Eftersom regleringssamfälligheterna i regel saknar egna inkomster, omfattar beskattningsrätten i allmänhet endast rätten att beskatta garantibeloppen för dammarna.

Sammanfattning

I korthet kan reglerna rörande beskattningen av fastigheter och inkomster i kraftverksrörelse sammanfattas sålunda.

Kraftverkskommuner och regleringsdammskommuner äger beskatta garantibelopp, som belöper på kraftverk respektive regleringsdammar. Härav följer att av kraftverksföretagens inkomster den del, som motsvarar garantibelopp för kraftverk, tillfaller kraftverkskommunerna.

Den del av kraftverksföretagens inkomster, som motsvarar garantibelopp för andelar i regleringsdammar beskattas icke alls till kommunal inkomstskatt.

De inkomster, som överskjuter avdragsgilla garantibelopp, uppdelas enligt reglerna i 58 § kommunalskattelagen med 10 procent till huvudkontorskommuner, högst 25 procent till kraftverkskommuner och lägst 65 procent till förbrukningskommuner.

Skattelagssakkunniga

Inledning

De sakkunniga konstaterar inledningsvis, att den under senare år fortgående stegringen av inkomstskatteunderlaget hos flertalet skattskyldiga allmänt sett fått till följd, att fastighetsskatteunderlaget (garantibeloppen) förlorat i betydelse för kommunerna. Löneinkomsterna utgör numera det väsentligaste skatteunderlaget. De flesta övriga förvärvskällor har uppvisat inkomster överstigande garantibeloppen för fastighet och dessa har därigenom i allmänhet icke haft någon större betydelse för kommunernas skatteunderlag.

Det är också dessa förhållanden, uttalar de sakkunniga, som aktualiserat frågan om en avveckling av fastighetsbeskattningen. Såsom ett led i en sådan avveckling är att anse de genom beslut av 1953 och 1957 års riksdagar genomförda sänkningarna av repartitionstalen från ursprungligen 5 till först 4 och sedan ytterligare till 2,5. De nya repartitionstalen har därvid avvägts så att de vid tillämpning på de vid 1952 och 1957 års fastighetstaxeringar förhöjda taxeringsvärdena i stort sett givit garantibelopp av samma nominella storlek som en tillämpning av det ursprungliga repartitionstalet på de tidigare lägre taxeringsvärdena. Härigenom har, konstaterar de sakkunniga, i stort sett förhindrats att kommunernas fastighetsskatteunderlag minskat. Men å andra sidan har det påtalats, att sänkningarna av repartitionstalet, förutom att de påverkat fastighetsskatteunderlaget, även lett till en ändring av fördelningen mellan kommuner av inkomst från förvärvskälla, vari fastighet ingår. Detta har i riksdagen föranlett motionsyrkanden om en återgång till den tidigare gällande ordningen såtillvida, att i fråga om rörelse, vari fastighet ingår, en inkomst motsvarande 5 procent av fastighetens taxeringsvärde i första hand skulle tilldelas den kommun, där fastigheten är belägen. Vissa motionärer har härvidlag särskilt haft kommuner med vattenfallsfastigheter i åtanke.

1954 års bevillningsutskott avstyrkte motioner härom med hänsyn till att sänkningen av repartitionstalet till 4 uppvägts av vidtagna förhöjningar av taxeringsvärdena. Utskottet uttalade dock samtidigt den uppfattningen, att frågan fick upptagas till särskild prövning om en avveckling eller en mera betydande sänkning av fastighetsbeskattningen framdeles blev aktuell. Under hänvisning till detta uttalande avvisades även motionerna i ämnet till 1955 och 1956 års riksdagar. 1957 års bevillningsutskott erinrade om att frågan om fördelning av inkomst av vattenfallsfastighet var föremål för prövning av skattelagssakkunniga och ansåg att resultatet av utredningen borde avvaktas innan något slutligt ställningstagande gjordes i fördel-

ningsfrågan. Utskottet förutsatte härvidlag, att utredningen skulle föreligga klar innan frågan om en slutlig avveckling av fastighetsbeskattningen upp- togs till behandling.

I anslutning till denna återblick framhåller de sakkunniga, att man år 1953, då betänkandet rörande fastighetsbeskattningens avveckling (SOU 1953: 8) avgavs, synes ha förutsatt, att kraftverksföretagen i allmänhet skulle komma att till kommunal beskattning uppvisa inkomster överstigande 5 procent av kraftverkens taxeringsvärden. Inkomster av denna storlek redovisades vid denna tid av vattenfallsstyrelsen. De sakkunniga konstaterar emellertid att vattenfallsstyrelsen sedan 1955 års taxering icke något år redovisat inkomster som uppgått till de reducerade repartitionstalen beräknade garantibeloppen. Samma förhållande har gällt för många privata och kommunala kraftverksföretag liksom för regleringssamfälligheterna, hos vilka det kommunala skatteunderlaget praktiskt taget helt utgöres av garantibelopp för regleringsdammar.

Genom denna inkomstutveckling är, uttalar de sakkunniga, kraftverks- och regleringsdammskommunerna fortfarande starkt beroende av att fastighetsbeskatta vattenkraftsanläggningar. Detta har även understrukits av 1957 års fastighetsskattesakkunniga, vilka på denna grund icke ansett sig kunna förorda någon ytterligare sänkning av fastighetsbeskattningen för sådana anläggningar. Mot denna bakgrund konstateras därför i betänkandet att man även i fortsättningen torde få räkna med en fastighetsbeskattning av kraftanläggningar, grundad på garantibelopp efter 2,5 procent av taxeringsvärdena. De sakkunniga anför i anslutning härtill följande.

I princip synes hittills genomförda åtgärder för fastighetsbeskattningens avveckling icke ha påverkat fastighetsskatteunderlaget hos kraftverksföretagen och regleringssamfälligheterna på annat sätt än fastighetsskatteunderlaget i andra förvärvskällor. Någon betydande minskning av fastighetsskatteunderlaget synes icke ha skett, då garantibeloppen för kraftverk och regleringsdammar, i likhet med garantibeloppen för de flesta andra fastigheter, i stort sett synes ha bibehållits vid de nominella värden, som de hade före sänkningarna av repartitionstalet. Kraftverks- och regleringsdammskommunerna synes dock intaga en särställning i förhållande till de flesta andra fastighetskommuner såtillvida, att de, på grund av att taxeringsvärdena för kraftverk och regleringsdammar är så höga, haft mer att förlora på den relativa sänkning av fastighetsskattegarantien, som utvecklingen på området inneburit. Kraftverks- och regleringsdammskommunerna synes också mer än andra kommuner ha lidit förluster därigenom, att inkomster saknats för täckning av det fastighetsskatteunderlag, som skulle ha erhållits om garantibeloppet fortfarande beräknats efter 5 procent av taxeringsvärdena. Även om detta står i full överensstämmelse med fastighetsskatteavvecklingens syfte, att så långt som möjligt grunda den kommunala beskattningen på de skattskyldigas verkliga inkomster och undvika en effektiv fastighetsbeskattning, torde det icke kunna förnekas, att sänkningarna av repartitionstalet medfört en känbarare begränsning i beskattningsrätt för kraftverks- och regleringsdammskommunerna än för andra fastighetskommuner.

De hittills vidtagna åtgärderna för fastighetsbeskattningens avveckling har, framhåller de sakkunniga, i fråga om kraftföretagens inkomstfördelning haft

samma verkan som en kraftig ändring av fördelningsreglerna till kraftverks- och regleringsdammskommunernas nackdel. Inte endast dessa förhållanden har emellertid, tillägger de sakkunniga, åberopats för en revision av fördelningsreglerna i syfte att stärka de nyssnämnda kommunernas beskattningsrätt. Främst från norrländskt håll har därjämte anmärkningar riktats mot den gällande uppdelningen av kraftverksinkomster med 10 procent till huvudkontorskommuner, 25 procent till kraftverkskommuner och 65 procent till förbrukningskommuner. Till belysande av vad som härutinnan anförts torde här få återgivas ett i betänkandet återgivet uttalande av Samarbetsdelegationen för de fyra nordligaste länen.

Förbrukningskommunens höga andel är påtaglig och skäligheten av densamma kan starkt ifrågasättas. Detta blir än med framträdande genom den tilläggsbestämmelse, som stadgar, att, om den andel som enligt ovan angivna grunder skall tillfalla kraftverkskommunen, överskjuter 10 procent av verkets taxeringsvärde, skall det överskjutande beloppet tilläggas den andel, som belöper på distributionen. Även om förhållandena inte i alla avseenden äro jämförbara, ligger en jämförelse med beskattningen av gruvrörelse nära till hands. Där gäller ingalunda denna stora andel för försäljningens vidkommande. Varför den ena kommersiellt exploaterade naturtillgången skall beskattas i annan ordning än den andra är svårt att förstå, låt vara att det i det ena fallet (kraftverket) gäller en sig förnyande naturtillgång och i det andra (gruvorna) en uttömbar sådan. Visserligen torde förbrukningskommunernas höga andel i viss mån ha motiverats med distributionsnätets betydelse, men då bör å andra sidan bringas i erinran, att ingen som helst kommunalskatt, varken fastighetsskatt eller inkomstskatt, tillfaller de kommuner, som genomdragas av kraftlinjegatorna och till yttermera visso fått vidkännas en minskning i taxeringsvärdet på de av gatorna berörda fastigheterna. Detta förhållande torde ha sin grund i att några fjärröverföringsledningar i större utsträckning ej förekommo, när nuvarande skattebestämmelse fastställdes.

De sakkunniga tillägger, att samarbetsdelegationen därjämte anmärkt på, att hela den på produktionen belöpande andelen av kraftverksinkomsterna beskattas i den kommun där kraftverket är beläget, samt att det med hänsyn till kraftverks- och regleringsdammarernas och de för många kommuner besvärande sjöregleringarnas betydelse för elproduktionens storlek vore skäligt, att en fördelning mellan alla de av kraftverksproduktionen berörda kommunerna kom till stånd.

I detta sammanhang erinrar de sakkunniga även om, att Norrländska vattenkraftsutredningen i sitt i september 1957 avgivna betänkande rörande norrländska vattenkraftsfrågor, under framhållande av liknande synpunkter förordat en förstärkning av kraftverks- och regleringsdammskommunernas beskattningsrätt.

Enligt de sakkunnigas uppfattning måste anmärkningarna mot gällande fördelningsregler ses mot bakgrunden av att de tillkom redan år 1928 i samband med kommunalskattelagens införande och sedan dess varit oförändrade trots att stora förändringar skett inom krafthanteringen. En tillfredsställande lösning av fördelningsfrågan torde därför icke kunna uppnås enbart

genom att återställa den inverkan vid inkomstfördelningen, som garantibeloppen för kraftanläggningar hade vid fördelningsreglernas införande. En revision av fördelningsreglerna måste enligt de sakkunnigas uppfattning ske på grundval av en avvägning av beskattningsrätten mellan olika berörda kommuner under särskilt beaktande av de väsentliga förändringar, som skett inom kraftförsörjningen efter reglernas tillkomst.

Kommunernas beskattningsrätt

Den för vatten-, gas- och kraftverksföretagen speciella distributionsfunktionen har, framhåller de sakkunniga, i förening med andra likheter i verksamhetsformerna utgjort motivet för de för dessa företag gemensamma fördelningsreglerna. Ett framträdande intresse har därvid varit att bereda distributionskommunerna en god ställning vid beskattningen genom att tillföra dem den större delen av inkomsterna och allenast tillerkända verksamkommunerna en mindre del därav. För kraftverkskommunernas vidkommande har såsom skäl härtill angivits de fördelar, som dessa kommuner åtnjöt genom rätten att fastighetsbeskatta kraftverken. Att därmed en förhållandevis stor andel av kraftverksföretagens inkomster kom att beskattas i kraftverkskommunerna innebar dock i och för sig inget undantag från de allmänna principerna för fördelning av rörelseinkomst. Men då garantibelopp för kraftverk allmänt representerar en större del av rörelseinkomsten än vad som är vanligt hos t. ex. industriföretag torde, uttalar de sakkunniga, kraftverkskommunerna ha intagit viss förmånsställning.

Detta förhållande torde enligt de sakkunnigas uppfattning dock knappast kunna föranleda att för kraftverksföretagen föreskriva en annan och för produktionskommunerna ofördelaktigare inkomstfördelning än den, som tillämpas för andra industriföretag. Det synes nämligen icke kunna göras gällande att garantibeloppen för kraftverksrörelse skulle ge ett sämre uttryck för omfattningen och betydelsen av produktionsverksamheten än garantibeloppen för annan industriell rörelse. Att garantibeloppens storlek i förhållande till inkomsterna icke kan ha varit av avgörande betydelse i fördelningshänseende, bestyrkes enligt de sakkunnigas mening även av att samma regler gäller för vatten- och gasverk, hos vilka garantibeloppen i förhållande till inkomsterna icke är tillnärmelsevis så stora som hos kraftverksföretagen.

Bakgrunden till de speciella fördelningsreglerna torde därför, uttalar de sakkunniga, icke vara att kraftverkskommunernas fastighetsbeskattningsrätt medförde obehöriga förmåner, utan snarare att själva distributionen medelst ledningar ansetts innebära verksamhet av sådan omfattning och med sådan inkomstmässig anknytning till distributionskommunerna, att dessa ansetts böra få beskatta en större del av företagens totala skatteunderlag än som eljest tillerkänts kommuner, där produkter av industriell verksamhet försäljes. Någon beskattningsrätt har härvidlag icke tillerkänts de kommuner, som genomkorsas av överföringsledningar utan att något kraft-

uttag sker, utan endast de kommuner där sådant uttag förekommer. Bedömningen av beskattningsrättens avvägning synes alltså, framhåller de sakkunniga, i verkligheten ha gjorts med hänsyn till omfattningen och betydelsen av den verksamhet, som bedrevs i verkskommunerna och i de kommuner, där förbrukningen skedde.

Till förbrukningskommuner med beskattningsrätt hänföres dels sådana, där detaljdistribution försiggår, och dels sådana, där partileveranser förekommer. Såvitt angår detaljdistribution föreligger enligt de sakkunniga otvivelaktigt en förbrukning vid försäljningen till konsumenter. Det torde icke heller råda tvekan om att de inkomster, som härrör från sådan distribution, till stor del kan anses härröra från den inom detaljdistributionskommunerna bedrivna kraftförsäljningen medelst egna ledningar.

I fråga om partileveranser kan däremot enligt de sakkunnigas mening förbrukning anses äga rum endast i den meningen, att leverantörens befattning med kraften upphör i och med avlämnandet från hans ledning. Den slutliga förbrukningen sker först vid köparens återdistribution eller eget ianspråktagande. Leverantörens inkomster från partiförsäljning av kraft synes därför till mycket liten del kunna hänföras till själva tillhandahållandet. I allt väsentligt synes dessa inkomster i stället belöpa på — förutom överföringskommunerna, vilka icke kunnat tillerkännas beskattningsrätt — de kommuner, där kraftproduktionen bedrivs. Härför talar enligt de sakkunniga även det förhållandet, att detaljdistributionskommunerna för sin beskattningsrätt kan åberopa förefintligheten av omfattande ledningssystem, medan leveranskommunernas beskattningsrätt betingas av kraftuttag vid slutpunkten av en överföringsledning, som kan beröra flera andra kommuner utan att tillföra dem beskattningsrätt. För att något egentligt samband skall kunna anses föreligga mellan kraftverksföretag och leveranskommun torde enligt de sakkunnigas uppfattning erfordras, att överföringsledningarna tillhör kraftverksföretaget och vidare torde få förutsättas, att kraftförsäljning verkligen kan anses äga rum inom leveranskommunen.

Vid fördelningsreglernas tillkomst torde man, tillägger de sakkunniga, icke i och för sig ansett att själva avlämnandet av kraft i stora partier berättigade leveranskommunerna att beskatta större delen av kraftverksinkomsterna. Att reglerna fått denna betydelse torde främst berott därpå, att man utgått från att leveranserna i huvudsak skedde i de kommuner, där även betydande detaljdistribution förekom samt att därför såväl leverans- som detaljdistributionskommunerna kunde behandlas lika i fördelningshänseende. Utvecklingen inom kraftförsörjningen har emellertid väsentligen ändrat dessa förutsättningar.

Utvecklingen inom kraftförsörjningen

Utvecklingen efter fördelningsreglernas tillkomst har, konstaterar de sakkunniga, inneburit att skillnaderna i verksamhetsformerna mellan gas- och vattenverksföretagen å ena sidan och kraftverksföretagen å andra sidan bli-

vit alltmera påtagliga. De förra synes alltjämt bedriva verksamhet inom relativt begränsade egna detaljdistributionsområden. Vatten- och gasverken ligger numera nästan helt i kommunal ägo och är närmast att betrakta som kommunala serviceorgan. Såvitt känt har icke heller anmärkningar riktats mot fördelningsreglerna i fråga om sådana rörelser och, framhåller de sakkunniga, från verkskommunernas sida torde föga anledning till missnöje finnas, då dessa i betraktande av distributionens dominans knappast ens efter den hittills genomförda avvecklingen av fastighetsbeskattningen kan anses tillbakasatta vid beskattningen.

I fråga om kraftförsörjningen har emellertid förhållandena helt förändrats med avseende på såväl produktion som distribution. För att tillgodose den fortgående ökningen av kraftförbrukningen, som sedan 1913 motsvarat en årlig tillväxt av 7 procent eller en fördubbling vart tionde år, har en omfattande utbyggnad skett av våra vattenkrafttillgångar och denna utveckling kommer såvitt nu kan bedömas att fortsätta under 1960- och 1970-talen. Beträffande denna utveckling med avseende på kraftproduktionen anför de sakkunniga följande.

Såsom framgår av 1957 års fastighetsskattesakkunnigas betänkande (SOU 1960: 4) torde det sammanlagda värdet av vattenkraftanläggningarna för närvarande överstiga 4 000 miljoner kronor. Tyngdpunkten hos vattenkraftproduktionen, som tidigare legat i de södra och mellersta delarna av landet, har efterhand alltmer förskjutits till Norrland, där de stora vattenkrafttillgångarna finnes. Huvuddelen av kraftanläggningarna är numera förlagda till ett begränsat antal kommuner, belägna längs de norrländska vattendragen. Särskilt för dessa kommuner, vilka i övrigt icke är väl försedda med skatteunderlag, utgör vattenkraftanläggningarna och de inkomster, som här flyter från den vid anläggningarna bedrivna verksamheten, skatteobjekt av största betydelse. Den i vattenkraftkommunerna bedrivna kraftutvinningen karaktäriseras av ett betydligt intensivare utnyttjande av vattenkrafttillgångarna än tidigare. Framför allt beror detta på de åtgärder, som i allt större omfattning vidtagits för att reglera avrinningen i vattendragen.

Vattenregleringarna syftar till att möjliggöra ett fullständigare och ekonomiskt bättre utnyttjande av den i vattendragen framrinnande vattenmängden. För detta ändamål anordnas, vanligen medelst dammar, magasin för uppsamling av vatten, som under tider av riklig vattentillgång eljest icke alls skulle kunna utnyttjas eller utnyttjas endast för lågvärdiga ändamål i de nedströms regleringarna belägna kraftverken. Den magasinerade vattenmängden avtappas sedan i första hand på sådant sätt, att vattenkraftverken med minsta möjliga tillskott av ånggenererad kraft kan fylla det högvärdiga kraftbehovet. Vinsterna härav är stora. Det har uppgivits, att för närvarande omkring 1/3 av vattenkraftproduktionens värde kan härledas från vattenreglering.

Vattenreglering kan anordnas antingen vid kraftverk — därvid regleringsanordningarna är att anse såsom beståndsdelar av verket och betjänar detta och stundom även andra nedanför belägna verk — eller vid särskilda regleringsdammar, vilka ofta är belägna i andra kommuner och på stort avstånd från det eller de kraftverk, som har nytta av vattnets reglering. I det senare fallet står i allmänhet såsom utövare av regleringsrätten en regleringssamfällighet, i vilken såsom delägare ingår ägarna till de strömfall till vilkas förmån regleringsrätten utövas. När det gäller regleringar, till vilka tillstånd

lämnats enligt vattenlagen och som utövas till förmån för strömfall, tillhöriga mer än två ägare, utgöres regleringssamfälligheten av ett regleringsföretag med särskild styrelse och av länsstyrelse godkända stadgar. I dessa fall är alltså regleringsföretaget och icke de i detta ingående kraftverken ägare av regleringsrätten med därtill hörande byggnader. I övriga fall får regleringsrätten med byggnader anses direkt tillhöra det eller de kraftverk, för vilkas räkning regleringsrätten lämnats.

Regleringssamfälligheterna har, påpekar de sakkunniga, normalt ingen inkomst av sin verksamhet. Vinsten av regleringarna framkommer såsom inkomst hos de kraftverksägare, vilka har nyttan av dem, medan kostnaderna gäldas av de deltagande strömfallens ägare, var och en i förhållande till sin båtnad. Det är mot bakgrunden av dessa förhållanden som strömfallsägarna medgivits rätt att vid beräkning av inkomst av rörelse göra avdrag för garantibelopp för regleringsdammarna. Däremot har regleringsverksamheten icke beaktats vid avfattningen av reglerna rörande fördelningen av kraftverksföretagens inkomster mellan olika kommuner. De sakkunniga finner det emellertid uppenbart, att vattenregleringsverksamhet, oavsett om den bedrivs vid kraftverk eller vid särskilda regleringsdamm, måste anses utgöra ett viktigt moment i kraftproduktionen.

Jämsides med den utveckling, som försiggått inom kraftproduktionen har, framhåller de sakkunniga, stora förändringar skett i fråga om kraftdistributionen och anför härom bl. a. följande.

Framför allt behovet av att överföra kraft från Norrland till sydligare delar av landet har nödvändiggjort fjärröverföring av kraft i stor skala. Utvecklingen inleddes på 1930-talet med anläggandet av det s. k. stamlinjesystemet, vilket vid utgången av år 1960 omfattar ledningar för 380 och 200 kV med en sammanlagd längd av 7 652 kilometer. Stamlinjesystemet står på lika villkor till alla kraftverksföretags gemensamma förfogande. Genom anslutning av övriga överföringslinjer till stamlinjesystemet har erhållits ett landsomfattande överföringssystem för elektrisk kraft, till vilket samtliga landets kraftverk av betydelse är anslutna. Med hjälp av detta överföringssystem försiggår en så gott som fullständig »samkörning» mellan landets kraftverksföretag, vilket innebär, att kraftstationerna gemensamt svarar för den totalt erforderliga kraftproduktionen inom nätet. Från överföringssystemet uttages kraften på olika punkter i stora partier till industrier, järnvägar samt till kraftverksföretag, kommunala elverk och elektriska distributionsföretag, vilka omhänderhar den fortsatta distributionen.

Av Norrländska vattenkraftutredningens betänkande (s. 11 ff) framgår, att av den totala kraftförbrukningen i riket år 1953 endast 22 procent belöpte på detaljförbrukning, medan återstoden — fränsett 14 procent för luster — konsumerades med 52 procent av industrier, 7 procent inom samfärdseln och 5 procent för elångpannor, allt ändamål, som normalt tillgodoses genom partileveranser.

Kraftdistributionen inom städer och tätbyggda samhällen har numera nästan helt övertagits av kommunala elektricitetsverk, vilka, försåvitt de icke själva bedriver produktionsverksamhet, inköper kraft i stora partier från kraftverksföretagen för återdistribution. På landsbygden fördelar sig distributionsverksamheten ungefär lika mellan kraftverksföretagen och lokala distributionsföretag, vilka inköper erforderlig kraft från kraftverksföretagen.

Mot bakgrunden av vad sålunda anförts konstaterar de sakkunniga att en relativt liten del av kraftverkens produktion numera går till egen detaljdistribution.

Fördelningsreglernas praktiska tillämpning

Sänkningarna av repartitionstalen för fastighetsbeskattningen har icke, framhåller de sakkunniga, lett till att garantibeloppen sjunkit i förhållande till kraftverksföretagens inkomster. Såsom bl. a. redovisats i 1957 års fastighetssakkunnigas betänkande (SOU 1960: 4) synes garantibeloppen tvärtom under senare år ha tenderat att motsvara eller överstiga kraftverksföretagens inkomster, vilket lett till en ökad effektiv fastighetsbeskattning av dessa företag. Det är emellertid svårt att avgöra huruvida detta är ett bestående förhållande med hänsyn till att de senaste årens inkomstutfall kraftigt påverkats av den under vissa år mycket dåliga vattentillgången. Även om möjligheterna till en bedömning av garantibeloppens och fördelningsreglernas verkningar på lång sikt icke är goda, synes dock vissa slutsatser kunna dragas av deklarationsmaterial från vattenfallsstyrelsen och de större kommunala och enskilda kraftverksföretagen.

Beträffande vattenfallsstyrelsen upplyser de sakkunniga att inemot hälften av landets totala kraftproduktion sker i styrelsens regi, med tyngdpunkten i verksamheten förlagd till Norrland. Styrelsen äger och förvaltar dessutom större delen av stamlinjenätet, över vilket huvuddelen av den totala kraftproduktionen inom landet vidarebefordras till distributionen. En betydande detaljdistribution sker inom olika delar av landet, men denna distribution svarar dock endast för ett fåtal procent av den totala kraftomsättningen. Denna domineras av partileveranser till industrier, kommunikationsföretag och återdistributörer. Den omsatta kraften härrör till den helt övervägande delen, i regel över 90 procent, från egna kraftverk.

Till belysande hur inkomstfördelningen mellan olika kommuner för vattenfallsstyrelsens vidkommande kunde te sig, då repartitionstalet 5 var gällande, redovisar de sakkunniga följande uppgifter på grundval av styrelsens deklaration till 1953 års taxering (belopp i 1 000-tal kronor).

Inkomst av kraftverksrörelse.....	44 032
Garantibelopp	40 275
	<u>3 757</u>

Återstående skattepliktig inkomst att fördela enligt följande:

huvudkontorsandel	10 %	376
kraftverksandel (25 % — 8,5 % × 25 % =)	22,9%	860
förbrukningsandel (25 % + 8,5 % × 25 % =) ..	67,1%	2 521

Garantibeloppen representerade sålunda ca 91,5 % av kraftinkomsterna och, upplyser de sakkunniga, 67,3 % av nämnda belopp tillföll 33 olika kraftverkskommuner medan resten tillföll ett stort antal kommuner över

hela landet, där regleringsdammar och rörelsefastigheter var belägna. Beräkningarna av kraftverks- resp. förbrukningsandelarna har skett under hänsynstagande till att 8,5 % av den omsatta kraften utgjorts av inköpt kraft. Kraftverksandelen har därmed i detta fall reducerats till 22,9 % och det däremot svarande beloppet tillföll de 33 kraftverkskommunerna i förhållande till kraftverkens taxeringsvärden. Den uppräknade förbrukningsandelen fördelades på ca 600 kommuner i förhållande till bruttointäkterna inom envar av dessa. Huvudkontorsandelen slutligen tillföll Stockholm.

Garantibeloppens dominerande inverkan vid fördelningen av vattenfallsstyrelsens skatteunderlag belyses ytterligare av följande av de sakkunniga redovisade sammanställning.

Taxeringsår	Inkomst	Garantibelopp	Överskjutande inkomst	Garantibelopp i % av inkomsten
1953	44 032	40 275	3 757	91,5
1954	48 590	41 953	6 637	86,3
1955	45 753	36 922	8 831	80,7
1956	0	40 336	0	> 100
1957	0	41 666	0	> 100
1958	14 541	47 773	0	> 100
1959	44 753	49 774	0	> 100
1960	49 761	54 781	0	> 100

Såsom framgår av sammanställningen har fördelningen av vattenfallsstyrelsens kommunala skatteunderlag fr. o. m. taxeringsåret 1956 helt bestämts av reglerna rörande garantibeloppens beskattning och detta oaktat sänkningarna av repartitionstalen. Att garantibeloppen trots dessa sänkningar utvisar en stegring beror på den kraftiga utbyggnaden av styrelsens kraftanläggningar.

Beträffande de kommunala och privata kraftföretagen konstaterar de sakkunniga på grundval av en i samarbete med Svenska vattenkraftföreningen verkställd undersökning avseende ett antal större kraftföretag att fördelningen av skatteunderlaget utvisar stora skiljaktigheter. Ett genomgående drag hos alla de undersökta företagen är, att liksom hos vattenfallsstyrelsen bruttointkomsterna från partileveranser överstiger inkomsterna från detaljdistribution, men eljest, uttalar de sakkunniga, föreligger betydande skiljaktigheter i verksamhetsformerna som i sin tur påverkar beskattningen.

De sakkunniga har även på grundval av 1957 och 1958 års deklarationsmaterial undersökt hur ett antal kraftföretags inkomster fördelats mellan kraftverks-, huvudkontors- och förbrukningskommuner. Undersökningen har i fråga om företag med betydande kraftinköp och detaljdistribution, såsom ock var att vänta, utvisat relativt små kraftverksandelar och förhållandevis stora förbrukningsandelar. För kombinerade industri- och kraftverksföretag uppvisas i stort sett den inkomstfördelning, som bör erhållas enligt den generella regeln om fördelning av inkomster från försäljning av

egen kraftalstring. Däremot uppvisar kraftproducerande och partiförsäljande företagen en inkomstfördelning, som avviker från vad som är att vänta, så tillvida att några till förbrukningskommuner hänförliga andelar icke redovisats. Enligt de sakkunniga synes anledningen härtill vara, att utvecklingen inom krafthanteringen givit upphov till en beskattningssituation som knappast förutsetts när fördelningsreglerna infördes. Härom anför de sakkunniga följande.

Dessa regler, som hos kraftverksföretagen förutsätter en betydande verksamhet för kraftens distribution eller i varje fall för dess tillhandahållande medelst ledningar, ger vid tillämpning på de nästan helt på kraftens produktion inriktade företagen upphov till svårigheter, då företagen knappast kan anses bedriva någon egentlig verksamhet medelst ledningar. Deras kraftavyttring verkställs nästan helt i form av leveranser från kraftverken till stamlinjerna, över vilka kraften vidarebefordras till ofta avlägsna delar av landet, där kraften uttages av avnämarna på olika punkter av det gemensamma överföringssystemet för elektrisk kraft. Bestämmelsen, att inkomst skall tagas till beskattning å ort, där kraftleveransen ägt rum, skulle få till följd en beskattning av 65 procent av de garantibeloppen överskjutande inkomsterna antingen på den ort, där övergångsleveransen ägt rum, eller på den ort, där kraften efter framföring via stamlinjer och andra överföringsledningar slutligen uttages av mottagaren. Det synes vara en allmän uppfattning hos kraftleverantörerna, att båda möjligheterna ger en otillfredsställande bestämning av beskattningen, eftersom den kommun, där övergångsleveransen verkställts, knappast kan anses ha någon egentlig grund för beskattningsrätt med hänsyn till den verksamhet, som där bedrivs, samt den slutliga leveranskommunen saknar varje samband med de levererande kraftverksföretaget genom ledning eller på annat sätt. På grund härav synes inkomstfördelningen i många fall ha skett med utgångspunkt från, att kraftverksföretagen icke haft kraftförbrukning i någon kommun, och att de garantibeloppen överskjutande inkomsterna därför borde fördelas endast mellan huvudkontors- och kraftverkskommunerna i proportionerna 10 till 90.

De sakkunniga finner, att ur rättvise- och skälighetssynpunkt starka skäl talar för den praxis som sålunda utbildats i fråga om fördelning av inkomster, som härleder sig från övergångsleveranser. Men, tillägger de sakkunniga, då sådana leveranser icke verkställs enbart av de helt på denna leveransform inriktade företagen utan även i större eller mindre omfattning av andra kraftverksföretag, synes nämnda praxis ge upphov till ojämnheter i beskattningen, som icke kan hävas med mindre samma grund för beskattningen av övergångsleveranser genomföres för alla företag. Detta skulle innebära, att den hittills tillämpade, på generellt gällande procenttal grundade inkomstfördelningen måste överges och ersättas av en annan, till formerna för kraftens avyttring anknuten fördelningsnorm.

I anslutning till det nu anförda kommer de sakkunniga även in på betydelsen i inkomstfördelningshänseende av bestämmelsen i 45 § andra stycket kommunalskattelagen, om rätt för strömfallsägare att avräkna garantibelopp för andelar i regleringsdammar. Eftersom kraftverksföretagens an-

delar i sådana dammar behandlas som om de vore fastigheter i kraftverksrörelsen, blir följden av nämnda avdragsrätt för kraftföretagens vidkommande, att den del av rörelseinkomsten, som motsvarar garantibeloppen för andelar i regleringsdammar, beskattas i de kommuner, där dammarna är belägna.

För att i någon mån belysa storleken av de inkomstbelopp, som på detta sätt tillföres dessa kommuner, redovisar de sakkunniga en på grundval av uppgifter från 1957 års allmänna fastighetstaxering verkställd undersökning, vilken utvisar att de på regleringsdammar belöpande garantibeloppen hos tio större kraftföretag motsvarade mellan 2,3 och 15,4 — för sju av företagen mellan 5,1 och 8,1 procent — av de totala avdragsgilla garantibeloppen. De sakkunniga framhåller emellertid, att dessa siffror inte kan ge någon riktig bild av vattenregleringarnas betydelse i framtiden. Utbyggnaden av sådana regleringar är ännu på begynnelsestadiet och nya regleringsdammar tillkommer.

Brister hos gällande fördelningsregler m. m.

De brister, som numera vidlåder fördelningsreglerna, är enligt de sakkunniga främst betingade av de vidtagna ändringarna i beskattningen av garantibelopp och av de strukturella förändringarna i fråga om kraftverksföretagens verksamhet.

Repartitionstalens sänkning har, framhåller de sakkunniga, fått den icke avsedda verkan, att kraftverks- och regleringsdammskommunernas ställning försämrats till förmån för förbrukningskommunerna. Såsom de mest påtagliga bristerna i fördelningsreglerna framstår dock, att regleringsdammskommunerna icke tillåtes deltaga vid beskattningen av inkomster av kraftproduktion samt att avvägningen av produktions- och förbrukningsandelarna numera ger förbrukningskommunerna en oberättigat gynnad ställning vid beskattningen. Produktionsandelen på 25 procent är ett maximum, som inte kan överskridas men väl reduceras till förmån för förbrukningskommunerna. Deras andel stiger över 65 procent om kraftföretagets försäljning omfattar såväl egen som inköpt kraft. Något motsvarande stadgande om reduktion av förbrukningsandelen till kraftverkskommunernas fördel finns inte i det fall, då kraftproduktionen dominerar ett företags rörelse på grund av att den alstrade kraften huvudsakligen avsättes genom partileveranser till återdistributörer. Med den ökade differentieringen av företagens verksamhet har denna begränsning av kraftverkskommunernas beskattningsrätt numera i vissa fall oskäligen verkningar vid inkomstfördelningen.

Förklaringen till att förbrukningsandelen sattes så högt som till 65 procent torde enligt de sakkunniga vara, att man utgått från, att kraftverksföretagen i regel själva ombesörjde detaljdistributionen av en betydande del av sin kraftalstring. Detta är icke längre en allmän regel. Ett stort antal särskilt i Norrland verksamma företag avsätter numera hela eller övervägande

delen av sin kraftproduktion i parti och då stamlinjenätet används för kraftens överföring till avnämarna är företagens eget ledningsnät ofta obetydligt.

Vid partileverans av kraft är av de kommuner, som genomkorsas av överföringsledning endast den, där kraft avlämnas till annans ledning, tillerkänd beskattningsrätt. Om hela eller en stor del av ett företags kraftproduktion avlevereras på en viss punkt av en överföringslinje, tillföres leveranskommunen hela eller en stor del av förbrukningsandelen å 65 procent. En så omfattande beskattningsrätt kan inte enligt de sakkunnigas mening anses motiverad av den inom leveranskommunen bedrivna verksamheten och den skiljer sig härutinnan från den beskattningsrätt, som tillkommer distributionskommunerna, inom vilka en mera omfattande verksamhet bedrivs genom kraftens tillhandahållande över särskilt utbyggt ledningsnät.

En annan konsekvens av leveranskommunernas beskattningsrätt är, tillägger de sakkunniga, att den på produktionen belöpande inkomstandelen blir annan om kraftproducenten själv ombesörjer detaljdistributionen, än om han säljer kraften i parti till annan, som övertagit detaljdistributionen. I det förra fallet blir kraftverksandelen 25 procent och förbrukningsandelen 65 procent av inkomsten av hela krafthanteringen (produktions- och distributionsvinsten). I det senare fallet blir kraftverksandelen 25 procent av kraftproducentens inkomst, medan 65 procent av denna och dessutom hela den rörelsevinst, som uppkommer hos detaljdistributören, tillföres förbrukningskommunerna. Under förutsättning att detaljdistributionen är lönsam betyder detta att kraftverkskommunens andel blir värdemässigt sett mindre vid verksamhet, som anlagts på kraftproduktion och partiförsäljning än vid verksamhet, som även omfattar detaljdistribution, oaktat verksamheten i kraftverkskommunen i båda fallen får anses vara densamma.

De sakkunnigas förslag

De sakkunniga har funnit, att produktionskommunerna bör anses berättigade till en avsevärt större del av kraftverksinkomsterna än som tillerkänts dem enligt nu gällande fördelningsregler. Denna uppfattning motiveras inte endast med att sänkningarna av repartitionstalen bör kompenseras med ökad rätt till beskattning av inkomst, utan även med att nödvändigheten av att vid inkomstfördelningen ta hänsyn till omläggningen av kraftdistributionen och till det nya led i produktionsverksamheten, som tillkommit genom den vid kraftverk och regleringsdammar bedrivna vattenregleringen.

Enligt principen att kommun bör få beskatta inkomster, som uppkommer genom verksamhet inom dess område, synes enligt de sakkunniga regleringsdammskommunerna ha sakligt sett lika väl grundade anspråk på att få beskatta inkomster av kraftproduktion som kraftverkskommunerna. Härvidlag bör gälla samma likställighet som redan föreligger i fråga om garanti-beloppen.

Rätt för regleringsdammskommunerna att beskatta inkomster av kraft-

verksrörelse måste leda till en beskärning av de andra kommunernas beskattningsrätt. Enligt de sakkunniga synes det knappast befogat att låta en sådan beskärning drabba kraftverkskommunerna. Deras anspråk på beskattningsrätt får snarast anses vara större nu än vid fördelningsreglernas tillkomst, enär vattenregleringsverksamheten medfört, inte endast en ökning av kraftuttaget, utan även och i kanske lika hög grad en ökning av värdet av den uttagna kraften på grund av att den kan avsättas på ett ekonomiskt fördelaktigare sätt. Detta måste innebära, framhåller de sakkunniga, att kraftproduktionens betydelse för kraftinkomsterna ökat.

Detaljdistributionskommunernas anspråk på beskattningsrätt synes å andra sidan vara helt oberörda av förändringarna inom kraftdistributionen. Inom dessa kommuner synes fortfarande försiggå en omfattande verksamhet i form av distribution med hjälp av kraftföretagens egna ledningar. Med hänsyn såväl till kraftverksföretagens anknytning till kommunerna som till de inkomster, som får anses ha sitt ursprung inom distributionskommunerna finner de sakkunniga dessa kommuners beskattningsrätt vara väl grundad.

Vad slutligen angår överförings- och leveranskommunerna framhåller de sakkunniga inledningsvis följande.

Överföringskommunerna och leveranskommunerna har det gemensamt, att den verksamhet, som bedrivs inom dessa kommuner, sker med hjälp av överföringsledningar med därtill hörande anordningar. Det torde vara obestridligt, att under nuvarande förhållanden ofta en avsevärd del av det värde, som kraften har vid avyttringen, härrör från kraftens överföring medelst stamlinjer och andra överföringsledningar samt från de processer, som kraften därvid undergår vid transformering o. dyl. Å andra sidan torde det vara klart, att de enskilda kommunerna på överföringssträckorna i regel knappast kan ha anspråk på att få beskatta några större inkomster av den anledningen, att kraften framföres genom kommunerna medelst överföringsledningar eller avlämnas från en överföringsledning till en annan. Större anspråk på beskattningsrätt torde kunna göras gällande endast i de fall, då den inom kommunerna bedrivna verksamheten innefattar mera omfattande åtgärder för kraftens transformering eller tillhandahållande. I sådana fall torde man emellertid kunna förutsätta, att större transformatoranläggningar eller andra anordningar av fastighets natur tillför kommunerna ett skäligt skatteunderlag.

Enligt nu gällande regler sker beskattningen av partileveranser i den sista kommunen på överföringssträckan och någon beskattningsrätt tillkommer icke de kommuner, i vilka endast kraftöverföring sker. Därmed har man, framhåller de sakkunniga, undgått det praktiskt sett nästan olösliga problemet, att bereda alla dessa kommuner en efter deras medverkan i kraftverksrörelsen anpassad beskattningsrätt. Enligt de sakkunniga talar numera praktiska skäl av ännu större styrka än tidigare mot en beskattning i de rena överföringskommunerna. Med hänsyn till att partileveranser numera mycket ofta verkställes i kommuner, där kraftföretagen icke har någon detaljdistribution, synes emellertid berättigade erinringar kunna riktas mot le-

veranskommunernas beskattningsrätt. Förutom att dessa kommuner får anses särskilt gynnade i förhållande till detaljdistributionskommuner med betydligt bättre anspråk på beskattningsrätt och att rätten att beskatta partileveranser i sig själv framstår som föga motiverad, synes denna beskattning numera leda till sådana olägenheter vid taxeringen, att den enligt de sakkunnigas uppfattning måste upphävas av praktiska skäl.

I det centrala spörsmålet om en lämplig avvägning av beskattningsrätten mellan de kommuner, där kraftproduktionen bedrivs, och de kommuner, där detaljdistribution sker, konstaterar de sakkunniga till en början att produktionskommunerna genom de numera till 2,5 procent av anläggningarnas taxeringsvärden uppgående garantibeloppen tillföres en andel av kraftföretagens inkomster, som står i visst förhållande till produktionens omfattning. Att denna inkomstdel utgår med förmånsrätt framför andra inkomstandelar finner de sakkunniga motiverat av den förmånsställning vid beskattningen, som produktionskommunerna i egenskap av fastighetskommuner bör intaga.

Av de överskjutande inkomsterna bör enligt de sakkunniga huvudkon-torskommunerna tillföras en procentuellt bestämd andel och detaljdistributionskommunerna en så stor del av återstoden, som motsvarar betydelsen av detaljdistributionen i förhållande till kraftproduktionen. Detaljdistributionsandelen synes icke lämpligen kunna fixeras till visst bestämt procenttal med hänsyn till att omfattningen av kraftföretagens detaljdistribution är högst varierande och att vissa företag över huvud taget icke bedriver någon sådan distribution. De sakkunniga tillägger härom följande.

Såsom mått på detaljdistributionens respektive partileveransernas betydelse hos olika kraftverksföretag kan användas antingen de kraftkvantiteter, som omsättes i vardera avyttringsformen, eller de bruttointäkter, som inflyter vid detalj- respektive partiförsäljningar av kraft. De uppgifter, som erfordras för dessa beräkningar har kraftverksföretagen redan för tillämpningen av nu gällande fördelningsregler fått tillhandahålla, varför inga praktiska svårigheter synes föreligga vid tillämpningen av någondera beräkningsgrunden. Med hänsyn till, att den mer omfattande verksamhet, som försiggår vid detaljdistribution, och som yttrar sig i högre pris per kraftenhet än vid partileveranser, bör komma till uttryck vid inkomstfördelningen, synes metoden att grunda inkomstuppdelningen på bruttointäkterna vara att föredraga.

Om detaljdistributionskommunerna i enlighet med vad sålunda förordats tilldelas inkomster, som motsvarar detaljdistributionens andel av bruttointäkterna av kraftförsäljningen synes man enligt de sakkunniga ha tillgodosett dessa kommuners berättigade intressen. Deras på detta sätt beräknade inkomstandelar ger nämligen uttryck såväl för den inom dessa kommuner bedrivna verksamheten som för de på detaljdistributionen belöpande inkomster, som kan anses ha uppkommit vid kraftens överföring till detaljdistributionsområdena. Detta gäller även för det fall detaljdistributionen verkställes med såväl egen som inköpt kraft.

Vad så angår den del av kraftföretagens inkomster, som belöper på partileveranser borde dessa vid ett slopande av leveranskommunernas beskattningsrätt enligt allmänt gällande normer tillfalla de kommuner, där rörelse bedrivs från fast driftställe, d. v. s. huvudkontors- och produktionskommunerna. I betraktande av, att huvudkontorskommunerna otvivelaktigt gjort vinster i beskattningsrätt genom avvecklingen av fastighetsbeskattningen, finner de sakkunniga skäligt, att dessa kommuners beskattningsrätt begränsas till hittills gällande inkomstandel av 10 procent av de garantibeloppen överskjutande inkomsterna och att produktionskommunerna sålunda tillerkännes beskattningsrätt för alla inkomster utom huvudkontorsandelen och detaljdistributionskommunernas andel. Detta skulle betyda rätt för produktionskommunerna att beskatta inkomster från alla partileveranser till såväl inländska som utländska avnämare och oavsett om inkomsterna härrör från egen kraftproduktion eller från inom landet eller utifrån inköpt kraft.

Givetvis kan, framhåller de sakkunniga, invändningar ur teoretisk synpunkt resas mot en inkomstfördelning enligt nu angivna riktlinjer. Ur praktisk synpunkt synes dock starka skäl tala för den förstärkning av produktionskommunernas ställning som därmed åstadkommes. Härom anför de sakkunniga följande.

Det torde icke kunna ifrågasättas annat än att produktionskommunerna har det övervägande intresset av att beskatta kraftverksföretagen. Detta gäller oberoende av om produktionsverksamheten bedrivs vid vattenkraftverk, ångkraftverk, atomkraftverk eller regleringsdammar. Kraftproduktionen tager kommunernas nyttigheter i anspråk och förorsakar kommunerna intrång på ett helt annat sätt än distributionsverksamheten och administrationen, vilka synes medföra övervägande fördelar för kommunerna. Rätten att beskatta kraftverksföretagen synes vidare ha betydligt större betydelse för produktionskommunerna än för övriga kategorier av kommuner, där skatteintäkter från kraftverksföretag representerar en relativt liten del av kommunernas totala skatteunderlag. Slutligen kan produktionskommunerna göra berättigade anspråk gällande på en skälig kompensation för förluster i beskattningsrätt, som de tillfogats på grund av åtgärderna för fastighetsbeskattningens avveckling i förening med utformningen av hittills gällande regler rörande fördelningen mellan kommuner av kraftverksföretagens inkomster.

De sakkunniga framhåller i anslutning härtill, att det överhuvudtaget icke torde vara möjligt att lösa fördelningen mellan olika kommuner av kraftverksföretagens skatteunderlag enligt teoretiska linjer. Utslagsgivande vid bedömningen av detta spörsmål bör snarare vara de praktiska konsekvenserna för kommunerna. Ur denna synpunkt bör kommunernas intressen enligt de sakkunniga bli tillgodosedda i rimlig grad vid en inkomstfördelning enligt de anförda riktlinjerna, som sammanfattas sålunda.

Vid fördelning till beskattning mellan flera kommuner av inkomst av produktion och tillhandahållande av elektrisk kraft skall den kommun, där huvudkontor funnits, tilldelas 10 procent och återstående inkomst fördelas mellan de kommuner, där kraftproduktion försiggår samt de kommuner,

där kraft distribueras i detalj. Till produktionskommunerna hänföres så stor del, som motsvarar bruttointäkter av partileveranser av kraft i förhållande till de totala bruttointäkterna av kraftförsäljningen. Detaljdistributionskommunerna åter erhåller så stor del, som motsvarar bruttointäkten av detaljförsäljning av kraft i förhållande till den totala bruttointäkten. Såsom produktionskommuner anses kommuner, där kraftverk och sådana regleringsdammar, för vilka kraftverksföretagen enligt 45 § andra stycket kommunalskattelagen äger tillgodonjuta avdrag för garantibelopp, är belägna.

Om dessa fördelningsregler införes, synes det enligt de sakkunniga icke påfordrat, att vid kraftverksföretagens beskattning tillgripa den motionsvis föreslagna metoden, att ge fastighetskommunerna en bättre ställning genom utläggande av sådana särskilda fastighetsandelar av inkomsten att dessa kommuner tillfördes ett skatteunderlag motsvarande 5 procent av taxeringsvärdena innan några andra kommuner tillåtes deltaga i beskattningen. Vid nu rådande inkomstförhållanden skulle en sådan bestämmelse få till följd, påpekar de sakkunniga, att praktiskt taget allt skatteunderlag hos kraftverksföretagen skulle tillföras fastighetskommunerna. Detta torde knappast kunna anses som skäligt och icke heller lämpligt i ett läge, då fastighetsbeskattningen är under avveckling och den kommunala beskattningen inriktas på inkomstbeskattning. De sakkunniga tillägger följande.

Införandet av en regel av ovanstående innebörd torde få den verkan, att kraftverks- och regleringsdammskommunerna — såvitt inkomsterna hos kraftverksföretagen därtill förslår — i stort sett återställes till en beskattningsrätt jämförlig med den, som de åtnjöt innan åtgärderna för fastighetsbeskattningens avveckling vidtogs. För de i Norrland verksamma kraftproduktionsföretagen torde regeln leda till, att praktiskt taget alla inkomster av kraftverksrörelse — bortsett från huvudkontorsandelen — reserveras för kraftverks- och regleringsdammskommunerna. Även för kraftverksföretag, vilka icke är i så hög grad inriktade på kraftproduktion, kan en kraftig förstärkning av produktionskommunernas ställning vid beskattningen förväntas. Någon obehörig kränkning av andra kommuners befogade skatteintressen torde regeln icke innebära.

De sakkunniga övergår därefter till att behandla den uppdelning av produktions- och detaljdistributionsandelarna som skall vidtagas, när beskattningsrätt tillkommer flera kommuner. Enligt nu gällande regler uppdelas produktionsinkomsterna på olika produktionskommuner i förhållande till taxeringsvärdena för de i de olika kommunerna belägna produktionsanläggningarna, medan fördelningen mellan olika distributionskommuner i princip sker efter bruttointäkterna inom varje sådan kommun.

Vid en värdemässig fördelning av inkomsterna mellan produktions- och distributionskommunerna på sätt, som i det föregående föreslagits, finner de sakkunniga naturligt, att även uppdelningen av detaljdistributionsinkomster mellan olika kommuner bör ske värdemässigt och såsom hittills i förhållande till de från varje sådan kommun inflytande bruttointkomsterna.

I fråga om uppdelningen av produktionsinkomster mellan olika kommuner framhåller de sakkunniga inledningsvis följande mot bakgrunden av att

regleringsdammskommunerna enligt de föreslagna fördelningsreglerna tillkommit som ny beskattningsberättigad part.

Det torde icke finnas någon möjlighet att på ett fullt riktigt och samtidigt enkelt sätt göra en uppdelning av produktionsinkomster mellan kraftverks- och regleringsdammskommuner. Regleringsvinstens storlek synes visserligen på ett tillförlitligt sätt kunna bestämmas efter en metod, som ansluter sig till de beräkningar, som göres vid bestämning av strömfallsvärde vid fastighetstaxering och som grundar sig på beräkningar rörande vattenföringen före och efter vattenreglering. Denna metod är emellertid knappast lämplig vid inkomsttaxering, då den dels är omständlig och dels svårigen skulle kunna göras av taxeringsmyndigheter utan biträde av teknisk sakkunskap.

Med hänsyn härtill synes det enligt de sakkunniga icke finnas någon annan i praktiken lämplig metod än att, såsom nu sker vid inkomsternas fördelning mellan kraftverkskommuner, lägga anläggningarnas taxeringsvärden till grund vid uppdelningen av produktionsinkomster mellan kraftverks- och regleringsdammskommuner. Visserligen kan taxeringsvärdena knappast anses ge ett adekvat uttryck för lönsamheten hos så artskilda verksamheter som kraftproduktion och vattenreglering. Liknande invändningar kan emellertid göras mot metodens tillämpning vid uppdelning av inkomster inbördes mellan kommuner av samma kategori, eftersom taxeringsvärdena bestäms, icke av anläggningarnas avkastningsvärde, utan av anläggningskostnaderna, vilka ofta i hög grad påverkas av utbyggnadsförhållandena. Trots att metoden alltså kan väntas medföra en ganska grov och schablonmässig uppdelning av produktionsinkomsterna, bör den enligt de sakkunnigas uppfattning medge en i stort sett riktig anpassning av inkomsterna till verksamhetens omfattning. Därtill erbjuder den stora fördelar ur tillämpningsynpunkt.

Med hänsyn till det sålunda anförda förordar de sakkunniga att uppdelningen av kraftverkens produktionsinkomster mellan kommuner bestämmas så, att, om kraftverksföretag inom flera kommuner har kraftverk, delar av kraftverk, regleringsdammar eller andelar i sådana dammar, den på dessa anläggningar belöpande delen av inkomsten fördelas mellan kommunerna i förhållande till taxeringsvärdena för anläggningarna eller anläggningsandelarna i varje kommun.

Avslutningsvis tar de sakkunniga även upp frågan om fördelningen av inkomster hos distributionsföretag utan egen kraftproduktion och uttalar, att i sak intet torde vara att erinra mot en fortsatt tillämpning av de nu gällande fördelningsreglerna, enligt vilka 10 procent av rörelseinkomsten taxeras i huvudkontorskommunerna och återstoden i de kommuner, där förbrukning ägt rum.

Remissyttrandena

I remissyttrandena över de sakkunnigas förslag i denna del har man allmänt givit uttryck för den principiella uppfattningen, att kraftverkskommunernas ställning försämrats genom den successiva avvecklingen av fastighetsbeskattningen och att det därför framstår som skäligt att dessa kommuner erhåller beskattningsrätt till en större andel av kraftverksföretagens inkomster än vad de nuvarande fördelningsreglerna medger. För en sådan omfördelning anses även tala det allt intensivare utnyttjandet av vattenkrafttillgångarna, vartill inte minst vattenregleringarna bidragit. Man delar därför över lag också de sakkunnigas uppfattning att även de kommuner, där regleringsdammar är belägna, bör få rätt att beskatta inkomst av kraftverksrörelse. Uttalanden av denna innebörd göres i flera yttranden. Sålunda anför t. ex. *kammarrätten* följande.

Genom den fortsatta successiva avvecklingen av fastighetsbeskattningen ha otvivelaktigt de kommuner, där kraftverk och regleringsdammar äro belägna, kommit i en betydligt sämre ställning än förut åtminstone relativt sett. Med hänsyn till den stora betydelse som skatteintäkterna från kraftverksfastigheterna ha för kraftverkskommunernas ekonomi måste det därför synas angeläget — även om en ytterligare avveckling av fastighetsbeskattningen inom dessa kommuner måhända icke är att förvänta — att fastighetskommunerna tillföras beskattningsrätt till en större del av inkomsten än som nu är fallet. Vidare kunna på senare tid inträda förändringar i fråga om kraftdistributionen, för vilka skattelagssakkunniga redogjort, måhända tala för en viss minskning i distributionskommunernas beskattningsrätt. *Kammarrätten* ansluter sig därför till skattelagssakkunnigas förslag om en fördelning lämdande till en utvidgning av den beskattningsrätt, som nu tillkommer de kommuner, där kraftproduktionen bedrivs. Med hänsyn till den stora betydelse vattenregleringsverksamheten har för vattenkraftföretagen synes det följdriktigt att i samband härmed även tillerkänna de kommuner, där regleringsdammar äro belägna, beskattningsrätt till del av den inkomst, som belöper på kraftproduktionen.

Länsstyrelsen i Jämtlands län konstaterar, att den historiska utvecklingen utvisar att lagstiftaren för varje tid utifrån då rådande förhållanden sökt ernå en i möjligaste mån rättvis fördelning mellan de kommuner, som kunnat ha anspråk på beskattningsrätt till inkomst av kraftverksrörelse. Härvidlag har de sakkunniga visat att de nuvarande reglerna dels med hänsyn till rådande produktions- och distributionsformer och dels på grund av sänkningen av fastighetsbeskattningen leder till ett för kraftverks- och regleringsdammskommunerna otillfredsställande läge till förmån för förbrukningskommunerna. Liksom de sakkunniga finner *länsstyrelsen*, att de förluster, som drabbat kraftverkskommunerna, får anses stå i strid med syftet med fastighetsbeskattningens avveckling, då de inte medfört någon avlyftning av skattebördan för kraftverksföretagen utan endast en förskjutning av deras skatteunderlag från fastighets- till icke-fastighetskommuner. Med

viss i det följande redovisad justering tillstyrker länsstyrelsen förslaget i denna del.

Svenska stadsförbundet framhåller att de föreslagna reglerna åtminstone f. n. icke torde tillföra produktionskommunerna i gemen något ökat skatteunderlag, eftersom de dominerande kraftföretagen under flera år haft inkomst av rörelse understigande garantibeloppen. Under sådana förhållanden kan en ändring av fördelningsreglerna knappast anses påkallad med motive-ring att kompensera produktionskommunerna för den sänkta fastighetsbeskattningen. Ett slopande av fastighetsskatten skulle ur denna synpunkt göra en ändring mera angelägen, men förslaget är inte avsett att utgöra någon lösning av kompensationsfrågan för detta fall. Ett mera bärande skäl för en omprövning av fördelningsfrågan anser förbundet vara de förändringar, som efter de nuvarande reglernas tillkomst skett inom kraftförsörjningen. Utvecklingen härutinnan motiverar en omfördelning till produktionskommunernas förmån, men härvidlag finner förbundet att förslaget går för långt.

I ett flertal andra yttranden understrykes betydelsen av fastighetsbeskattningens framtida gestaltning för fördelningsreglernas utformning inte minst mot bakgrunden av att de sakkunnigas förslag bygger på att en garantiskatt med 2,5 procent av kraftverkens taxeringsvärden skall bli bestående.

Kammarkollegiet framhåller sålunda, att statsmakterna icke tagit ställning till det förslag om en endast partiell avveckling av fastighetsbeskattningen, som 1957 års fastighetsskattesakkunniga framlagt (SOU 1960: 4). Kollegiet ifrågasätter därför om det inte bör anstå med ställningstagandet till skattelagssakkunnigas förslag, till dess frågan om fastighetsbeskattningens avveckling blivit avgjord.

Riksskattenämnden uttalar samma mening i anslutning till ett påpekande att det i utredningen saknas underlag för en bedömning av de ekonomiska konsekvenserna och effekten i övrigt av förslaget inte endast vid bibehållandet av den nuvarande fastighetsbeskattningen utan även vid en total avveckling av denna. Skulle emellertid fastighetsbeskattningens avveckling icke erhålla sin lösning inom det eller de närmaste åren finner nämnden dock påkallat att genomföra ett provisorium på basis av de sakkunnigas förslag med hänsyn till angelägenheten av att förbättra produktionskommunernas ställning.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län förordar av bl. a. samma skäl ett provisorium som tar sikte på att tillföra produktionskommunerna en större andel av inkomstskatteunderlaget utan att de gällande fördelningsprinciperna i övrigt rubbas.

Sveriges industriförbund tillstyrker i princip en omfördelning till produktionskommunernas förmån i överensstämmelse med vad förbundet redan uttalade i sitt utlåtande över norrländska vattenkraftsutredningens betänkande. Förbundet understryker emellertid samtidigt betydelsen av att fördelningsreglerna utformas så, att de ger ett rimligt resultat även efter ett avskaffande av fastighetsskatten. Det framstår därför som en brist, att de sakkunniga icke utrett verkningarna av sitt förslag eller klarlagt hur

detta skulle kunna samordnas med en avveckling av fastighetsbeskattningen. Förbundet varnar för att fördelningsregler nu skapas, som vid en sådan avveckling inom en snar framtid måste omläggas. Det anses sannolikt att betydande svårigheter skulle uppstå i ett sådant läge och att en rationell lösning för framtiden måhända skulle bli omöjlig.

Svenska vattenkraftföreningen anför samma synpunkter. Föreningen redovisar en undersökning, varav framgår, att en tillämpning av de föreslagna reglerna på 1960 års inkomster för några kraftföretag skulle medfört en sänkning av distributionskommunernas andel av totala nettointäkten från ca 40 till ca 10 procent med en motsvarande uppgång för produktionskommunerna. På grund härav anser föreningen att förslaget inte är ägnat att läggas till grund för lagstiftning. Skall produktionskommunernas inkomstandel ökas, vore det enligt föreningen enklare att endast justera procenttalen utan annan ändring av de gällande reglerna. Då emellertid betänkan- det icke ger erforderlig vägledning för en sådan åtgärd, finner föreningen nödvändigt med en ytterligare utredning för att på angivna sätt åstadkomma en lämplig omfördelning.

Även *Svenska elverksföreningen* tillstyrker i princip en förändring, som ger kraftverkskommunerna ökad beskattningsrätt och som ger regleringskommunerna likställighet med kraftverkskommuner. Enligt föreningens uppfattning låter det sig emellertid inte göra, att ens tillnärmelsevis fastställa vad som kan anses vara en rättvis fördelning. Dock synes sannolikt, att förslaget går för långt i att tillgodose kraftverkskommunernas intressen. Även om det ifrågasatta systemet enligt föreningens uppfattning är ägnat att undanröja vissa olägenheter och ger vissa obestridliga praktiska fördelar, framstår det i vissa avseenden som oklart och kan i vissa fall ge lika orimliga resultat, som de nuvarande reglerna. Därtill bör beskattningsreglerna redan nu utformas så, att en framtida avveckling av fastighetsbeskattningen kan ske utan nya genomgripande förändringar i inkomstbeskattningen, t. ex. genom att basera fördelningen på hela inkomsten men med viss prioritet för produktionskommunerna. Kravet på fördelningsreglerna bör enligt föreningen vara att de är enkla, praktiskt tillämpliga och entydiga samt därtill så logiskt uppbyggda, att fördelningen av skatteunderlaget i allt väsentligt blir oberoende av företagsorganisatoriska skillnader och fri från diskontinuitet. Det är därvid icke realistiskt, att bedöma produktions- resp. distributionskommunerna som enhetliga grupper och räkna med utjämning beskattningsfallen emellan. Mot denna bakgrund avstyrker föreningen de sakkunnigas förslag och hemställer att frågan måtte övervägas på nytt, varvid företrädare för berörda intressen bör få tillfälle att medverka. Om i avvaktan härpå en omfördelning till kraftverkskommunernas förmån anses erforderlig, förordar föreningen en provisorisk justering av procenttalen utan ändring i övrigt av de nuvarande fördelningsreglerna i enlighet med i det följande närmare redovisade grunder.

Liksom stadsförbundet framhåller *lantbrukets skattedelegation*, att de föreslagna reglerna, om fastighetsbeskattningen bibehålles, blir utan egent-

lig effekt, eftersom ingen inkomst återstår att fördela. Det förhållandet att garantiskatten således är effektiv för kraftföretagen i allmänhet ger emellertid enligt delegationens mening stöd för antagandet, att prissättningen mellan kraftproducenterna och deras kunder, varemellan intressegemenskap ofta torde råda, icke sker till marknadspris. Det framstår därför såsom en brist att de sakkunniga icke utrett pridfaktorns inverkan på inkomstfördelningen. Härom anföres vidare följande.

Delegationen har för sin del den uppfattningen att en sådan utredning skulle ge till resultat att en betydande förskjutning av inkomsterna sker från de direkt kraftproducerande företagen till de distribuerande företagen. En motsvarande förskjutning äger då rum från de kommuner, där kraften produceras, till de kommuner, där kraften distribueras eller förbrukas. Enligt delegationens mening bör vid avräkning av kraften från producentkommunerna tillämpas priser, som nära ansluter sig till marknadspriset. Redan den nuvarande ordalydelsen av 57 § 3 mom. kommunalskattelagen förutsätter en justering av avräkningspriserna om inkomsten i *avsevärd mån* förskjutits till annan kommun än den där den bort redovisas. Den praxis mellankommunala prövningsnämnden i förevarande hänseende tillämpat medger emellertid betydande inkomstförskjutningar mellan kommunerna och är enligt delegationens mening alltför liberal.

Ett klarläggande uttalande om hur 57 § 3 mom. kommunalskattelagen skall tolkas i vad avser kraftens avräkningspris torde enligt delegationens mening kunna undanröja en del av de nuvarande missförhållandena. — Delegationen anför synpunkter på de sakkunnigas förslag om att även regleringsdammskommunerna bör erhålla beskattningsrätt enligt en inkomstfördelning på grundval av taxeringsvärdena. Härom anför delegationen inledningsvis följande.

Enligt delegationens mening kommer genom en sådan fördelningsgrund icke att beaktas det förhållandet att för kraftverk ofta tages i anspråk fallhöjd i annan kommun än den där kraftverket är beläget. I den mån kommun med fallhöjd icke får någon anläggningsdel inom sitt område, får kommunen icke heller i fortsättningen någon andel av kraftverksföretagets inkomst, ehuru kommunen genom fallhöjdens ianspråktagande gått miste om beskattningsunderlag. Grunden till kraftföretagets inkomst ligger dock i de fallhöjder som exploaterats. Motsvarande förhållande synes vara för handen beträffande de kommuner, som beröres av vattenregleringen. Det blir enligt förslaget blott den kommun, som har regleringsdammen inom sitt område, som får andel i kraftföretagets inkomst. Övriga av vattenregleringen berörda kommuner torde emellertid också ha lidit intrång med förhöjda kostnader eller minskat beskattningsunderlag som följd. (Regleringsavgiftsmedel torde icke ge tillräcklig kompensation och fördelas för övrigt efter andra grunder.)

Detta visar enligt delegationens mening, att taxeringsvärdena på kraftverk och regleringsdammar icke utgör någon god fördelningsgrund för kraftföretagets inkomster. Fördelningen av kraftverksföretagets inkomster mellan produktionskommuner bör ske på annan grund än taxeringsvärdena och till produktionskommuner bör hänföras inte endast kommuner, där

kraftverk och dammar är belägna, utan även kommuner med ianspråktagna fallhöjder eller som beröres av vattenregleringar eller som av andra skäl får minskat beskattningsunderlag. Delegationen anger även vissa riktlinjer efter vilka inkomstfördelningen mellan produktionskommunerna bör ske vid ett sådant läge men konstaterar samtidigt att problemen är så komplicerade att det inte varit möjligt att framlägga något detaljerat förslag. Delegationen anser emellertid att den föreliggande utredningen icke innebär en godtagbar lösning av inkomstfördelningsproblemen och föreslår därför att en ny utredning av detta problem i hela dess vidd verkställes med utgångspunkt bl. a. från de av delegationen anförda synpunkterna. Då emellertid en sådan utredning kan beräknas ta avsevärd tid, förordar delegationen att det framlagda förslaget med nyssnämnda förtydligande och vissa i det följande behandlade ändringar införes som ett provisorium.

Att den intressegemenskap, som i många fall föreligger mellan kraftföretagen och kraftköpande kommuner och industriföretag kan påverka prissättningen och därmed också kraftföretagens resultat, uppmärksammas även av andra än lantbrukets skattedelegation. Sålunda framhåller *länsstyrelsen i Västerbottens län*, att det visserligen genom bestämmelserna i 57 § 3 mom. kommunalskattelagen föreligger möjlighet att i viss mån eliminera de verkningar i skattehänseende, som en vinstöverflyttning mellan bolag kan medföra i berörda kommuner. Vid en lagstiftning enligt förslaget torde man dock få räkna med att kraftverkskommunerna på sina håll icke inom den närmaste framtiden kan påräkna större skatt än hittills, då kraftbolagen har möjlighet att i vinstreglerande syfte tillgodoföra sig värdeminskningsavdrag. Länsstyrelsen anser dock förslaget ha så betydande fördelar, att det tillstyrkes med viss i det följande redovisad justering.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län framhåller, att det torde finnas en ganska vid marginal för vinstjusteringar, utan att sådana omständigheter kan visas föreligga, som jämlikt 57 § 3 mom. kommunalskattelagen föranleder överflyttning av inkomst från en kommun till annan. Erfarenheterna visar för övrigt att detta lagrum relativt sällan kommit till användning. Länsstyrelsen anser det klart, att den interna prissättningen i allra högsta grad påverkar kommunernas beskattningsrätt och en utredning av detta spörsmål hade därför varit av stort värde.

Riksskattenämnden och *länsstyrelsen i Västernorrlands län* har påpekat, att de ifrågasatta reglerna synes lämna stora möjligheter att genom ändring av de formella äganderättsförhållandena förskjuta beskattningen från en kommun till en annan och att sålunda en lagstiftning enligt förslaget kan få direkt inverkan på valet av associationsform för kraftföretagen. Riksskattenämnden belyser detta förhållande med följande exempel.

Ett kommunalt elverk för detaljdistribution antages äga dels ett kraftverk, beläget utom kommunen, dels samtliga aktier i ett kraftverksaktiebolag, som äger ett kraftverk i en tredje kommun. Om i bägge fallen kraften förbrukas i elverkskommunen, blir det i det första fallet uteslutande fråga om detaljdistribution, varför produktionskommunen helt skulle gå förlustig inkomstskatt på produktionen, medan i det senare fallet hela pro-

duktionen i parti säljes av kraftverksaktiebolaget till elverket och sålunda inkomstbeskattningen i sin helhet förlägges till produktionskommunen. Det lär icke vara godtagbart för produktionskommunen att, på sätt detta exempel visar, vara beroende av de formella äganderättsförhållandena och härtill kommer att i det givna exemplet — som icke är en konstruktion utan hämtat ur verkligheten — det för elverkskommunen skulle löna sig att köpa ut det av kraftaktiebolaget ägda kraftverket för att härigenom uppnå att, sedan kraftverket övergått till att vara direktägt av kommunen, vinsten såsom helt hänförlig till detaljdistribution kommunalbeskattades blott i elverkskommunen.

I anslutning härtill framhåller riksskattenämnden, att förslaget om att vinst å partiförsäljning av kraft, som inköpes från utlandet, alltid skall beskattas i den kommun, där kraftimportörens eget kraftverk är beläget, i vissa fall ger ett mindre tillfredsställande resultat. Nämnden anger härvidlag såsom exempel, att ett kraftföretag med säte i en kommun i Skåne och med kraftverk i Blekinge inköper ånggenererad kraft från Danmark och säljer denna importerade kraft i parti till en industri i Skåne. Förslaget innebär i sådant fall, att hela vinsten å importaffären skall kommunalbeskattas i Blekinge oaktat något anspråk på dylik beskattningsrätt enligt nämndens mening icke med fog kan framställas av den ifrågavarande kommunen i Blekinge.

Kammarkollegiet anför samma synpunkter.

De sakkunnigas förslag om att begreppet kraftverkskommun skall utvidgas till att omfatta även kommun, där regleringsdammen är belägen, tillstyrkes allmänt av remissinstanserna såsom en riktig och rättvis åtgärd.

Det av de sakkunniga för denna ändring åberopade skälet, att kommun bör få beskatta inkomster, som uppkommer genom verksamhet inom dess område, har föranlett följande kommentar av *kammarkollegiet*.

Kollegiet får erinra, att verksamhet inom en kommuns område i och för sig ej ger kommunen beskattningsrätt, utan att därför krävas att för verksamheten begagnats fast driftställe i den mening som anges i 61 § kommunalskattelagen. De nuvarande bestämmelserna, enligt vilka regleringsdammskommunen ej får beskatta någon del av inkomsterna av kraftproduktionen, återspegla och stå i överensstämmelse med motsvarande civilrättsliga regler, enligt vilka fallhöjdsägare får utnyttja regleringsmagasinet utan att strandägaren vid regleringssjön får del i därav uppkommande vinst eller får andel i kraftverket.

Då det emellertid på vattenkraftsexploateringens nuvarande, långt framskridna stadium icke torde vara aktuellt att göra några ändringar i dessa civilrättsliga förhållanden, finner kollegiet dessa dock icke utgöra något hinder mot att ge regleringsdammskommunerna den ifrågasatta beskattningsrätten.

Vid remissbehandlingen har man i allmänhet även biträtt förslaget om upphävande av den beskattningsrätt, som nu tillkommer kommuner, där kraft endast levereras i parti (leveranskommuner) och att således

beskattningsrätten begränsas till produktions- och detaljdistributionskommunerna. I vissa fall anser man emellertid att förslaget i denna del går för långt samt att det i tekniskt hänseende icke ger en klar gränsdragning mellan de beskattningsberättigade kommunkategorierna.

Länsstyrelsen i Jämtlands län tillstyrker förslaget i denna del under åberopande av bl. a. följande.

De sakkunniga får anses ha visat att något egentligt motiv för bibehållande av någon del av skatteunderlaget hos leveranskommunerna ej numera föreligger. De intäkter, varom i detta sammanhang är fråga, synas med hänsyn till numera tillämpade former för partileverans av kraft ha väsentligt större anknytning till produktionskommunen än till leveranskommunen. De sakkunniga ha också berört frågan huruvida överföringskommunerna skulle anses ha berättigade anspråk på att få beskatta någon del av kraftverksinkomsten. Samma skäl som ha avseende på leveranskommunernas anspråk synas kunna åberopas för överföringskommunernas uteslutande vid fördelningen. Därjämte talar väsentliga praktiska skäl mot en beskattning i dessa kommuner.

Kammarrätten anför liknande synpunkter för ett bifall till förslaget i denna del.

Även *vattenfallsstyrelsen* tillstyrker betänkandets förslag i denna del och anför bl. a. följande.

Ändringsförslaget avser för det första att såsom förbrukningskommuner skola räknas endast de, inom vilka företaget självt har egen detaljdistribution — engrosleveransernas belägenhetsförhållanden skulle bli en ovidkommande sak — och för det andra att fördelningen av skattenettet mellan förbrukningskommuner och kraftverkskommuner skall göras i den proportion, vari bruttointäkterna från ifrågavarande detaljdistribution står till företagets återstående bruttointäkter från elkraftsförsäljningen. Vattenfallsstyrelsen finner denna ändring i princip riktig och tilltalande. Den skulle medföra, att förutom själva produktionen och ofrefintliga fastigheter endast de distributionsled för elkraften, som kommer närmast förbrukningsapparaterna ge underlag för kommunala skatteintäkter, vare sig nämnda slutled sedan utgöras av Orts- och gårdsnät för detaljdistribution eller fördelningssystem inom industriärläggningar. (I det senare fallet blir det elkraftsansvändningens bidrag till resp. industris lönsamhet, som fungerar som skattekälla.) I betänkandet motiveras närmare, varför icke blotta passagen av elkraft i kraftledning över kommuns område kan motivera anpart i skattenettet. Man kan likaså anse det vara irrelevant att i en eller flera punkter av transportvägen ägarbyte inträder med åtföljande engros- leverans. En uppdelning av bruttointäkterna från detaljdistribution på olika kommuner möter ingen svårighet för kraftföretagen.

Svenska elverksföreningen framhåller, att om än det berättigade i förslaget kan diskuteras så uppnås obestridda praktiska fördelar om leveranskommunerna icke vidare tillerkännes andel i beskattningsunderlaget. Dock påpekas, att förslaget även kan skapa nya fördelningsproblem med avseende på företag med huvudsakligen kraftöverföring och partileveranser. Detta förhållande bör enligt föreningen särskilt beaktas vid avvägningen av fördelningsreglerna. Föreningen erinrar dessutom om, att redan nu gällande

regler skulle kunna tolkas så att partileveranser endast medför beskattningsrätt för leveranskommunen, när mottagaren tillika är förbrukare (i regel industriföretag).

I anslutning härtill anför föreningen följande.

Begreppet produktionskommuner (kraftverkskommuner etc.) finnes klart definierat i föreliggande betänkande men däremot saknas definition av detaljdistributionskommunerna. Man kan emellertid ur på flera ställen i betänkandet gjorda uttalanden sluta sig till, att utredningen med partileveranser avsett icke blott leveranser till andra kraftföretag utan även leveranser till industrier och kommunikationsföretag. Resterande distribution skulle då vara detaljdistribution, vilket rätt nära överensstämmer med gängse terminologi. I förevarande sammanhang ger emellertid en sådan snäv tolkning mycket godtyckliga resultat, bl. a. för flera av de kommunala elverken. Det synes därför rimligare att som (detalj) distribution räkna all kraftförsäljning utom engrosleveranser till andra kraft- och elverksföretag, varvid samtidigt begreppen »detaljdistribution» och »detaljdistributionskommuner» ersätts av »distribution» respektive »distributionskommuner».

Svenska stadsförbundet finner förslaget i allt för hög grad gynna produktionskommunerna och anser därför i vart fall rimligt, att bruttointäkterna av sådana partileveranser, som till skillnad från s. k. överföringsleveranser förbrukas inom en kommun, vid inkomstfördelningen tillföres kommunen. Avgörande vid fördelningen bör m. a. o. inte vara leveransens karaktär av partileverans utan huruvida kraften av köparen är avsedd att levereras vidare i parti eller att detaljdistribueras eller förbrukas. Det torde enligt förbundet inte möta större svårigheter för kraftverksföretagen att göra en sådan uppdelning av sina partileveranser.

Drätselkammaren i Örebro ansluter sig till stadsförbundets uttalande och anför till stöd härför, att en tillämpning av de föreslagna reglerna vid 1961 års taxering skulle ha inneburit, att en inkomstandel å 142 395 kronor hade helt bortfallit för stadens del, medan exempelvis Hoglands kommun skulle fått sin andel ökad från 225 000 till 560 000 kronor. Staden är för sin elförsörjning beroende av partileveranser från Kraftaktiebolaget Gullspång-Munkfors. Detta förhållande talar enligt drätselkammarens mening för en förbrukningskommunerna mera moderat lagstiftning i överensstämmelse med stadsförbundets förslag. Skulle detta av praktiska skäl icke gå att realisera anser sig drätselkammaren kunna acceptera, att man bibehåller den nuvarande grundprincipen, som garanterar produktionskommunerna en viss procentuell andel av inkomsten, men att andelen höjes från nuvarande 25 till 45 procent. Tillämpat på nyssnämnda exempel skulle detta betyda en kvarstående inkomstandel för staden av 118 815 kronor.

Svenska landskommunernas förbund förordar en fördelning på distributions- och produktionskommunerna i förhållande till bruttointäkterna av distributionsförsäljning och annan försäljning, varvid med distribution bör förstås kraftleveranser till förbrukare i område inom vilket företag erhållit koncession för distribution. Enligt förbundet framstår det som inkonsekvent att fråntaga distributionskommun rätt att beskatta inkomst av partileveran-

ser från koncessionsinnehavare, som är producent, men medgiva beskattningsrätt om koncessionsinnehavaren inköper hela sitt kraftbehov.

Samarbetsdelegationen för de fyra nordligaste länen anser å andra sidan, att detaljdistributionskommunerna även efter den föreslagna omläggningen erhåller en för stor inkomstandel. Förslaget anses dock kunna godtagas under förutsättning, att större leveranser av högspänd kraft till industrier icke räknas som detaljdistribution. Ett förtydligande på denna punkt finner delegationen nödvändig.

I flera yttranden påpekas att de sakkunniga icke närmare berört den för förslagets tillämpning så betydelsefulla gränsdragningen mellan partileverans och detaljdistribution.

Länsstyrelsen i Kopparbergs län anför härom bl. a. följande.

I förslaget har någon definition på partileverans icke lämnats. Av betänkandet synes emellertid framgå, att med partileverans kan avses leveranser till industrier, samfärdsel, andra kraftverksföretag, kommunala distributionsföretag eller elektriska distributionsföreningar. Gemensamt för nämnda slag av leveranser synes vara att fråga är om stora leveranser per år räknat av högspänd elström. Enligt inhämtade uppgifter förekommer emellertid leveranser av sådan ström jämväl till andra storförbrukare, exempelvis sjukvårdsinrättningar. Huruvida leveranser av sistnämnda slag skall hänföras till partileveranser synes emellertid kunna diskuteras. Då tveksamhet sålunda torde kunna uppkomma i berörda hänseende och denna fråga är av avgörande betydelse vid fördelningen av inkomsten, bör enligt länsstyrelsens uppfattning i anvisningarna till 58 § kommunalskattelagen intagas en om möjligt entydig definition på partileveranser.

Uttalanden av samma innebörd göres av bl. a. *riksskattenämnden* under erinran, att det inte synes föreligga någon allmänt godtagen definition av begreppen partileverans och detaljdistribution.

Vattenfallsstyrelsen anser, att den nya koncessionslagstiftningen, som bl. a. förutsätter användning av »områdeskoncession» för det sista ledet, bör kunna ge ledning för en entydig gränsdragning mellan partileverans och detaljdistribution. Styrelsen anför följande.

Man skulle sålunda anse, att detaljdistribution omfattar alla leveranser, som ske från ledningsnät, för vilka områdeskoncession gäller, oberoende av leveransernas storlek och de spänningar, vid vilka de ske. Visserligen har områdeskoncessionering hittills kommit till stånd endast i liten omfattning, men målet är, att den skall bli genomgående, och därvid använda principer torde analogivis kunna tillämpas även på ledningsnät, för vilka ännu koncessioner av äldre typ gälla. Av hittillsvarande erfarenheter synes emellertid framgå, att *stadsverks* områdeskoncessioner komma att avse alla distributionsledningar inom området, alltså även sådana med förhållandevis hög spänning, d. v. s. hela stadsdistributionen skulle få anses vara detaljdistribution inkl. stora industrileveranser vid hög spänning, som när de ske på landet — automatiskt — och även enligt områdeskoncessionskriteriet — räknas till engrosdistribution.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län återigen framhåller, att fördelningsresultatet blir avsevärt olika, beroende på tolkningen av begreppen partileve-

rans och detaljförsäljning. Vilken tolkning man än väljer torde de föreslagna lagreglerna förorsaka betydande svårigheter i den praktiska tillämpningen och enligt länsstyrelsens mening inte heller leda till en rättvisare fördelning mellan ifrågavarande kommuner. Länsstyrelsen anser sig därför böra avstyrka förslaget i denna del och förordar såsom tidigare nämnts i stället en justering av nu gällande procenttal till produktionskommunernas förmån inom ramen för det nuvarande fördelningssystemet.

Slutligen må i detta sammanhang framhållas, att ingen remissinstans ifrågasatt huvudkontorskommunernas beskattningsrätt. *Länsstyrelsen i Norrbottens län* har dock påpekat att vattenfallsstyrelsen på grund av sin riksomfattande verksamhet utöver huvudkontor i Stockholm upprättat större distriktskontor på ett antal platser i riket. Vid dessa kontor bedrivs i allmänhet ingen sådan verksamhet, som för de ifrågavarande kommunerna grundar rätt till beskattning utöver eventuell fastighetsskatt. Länsstyrelsen ifrågasätter, om inte en skälig del av huvudkontorsandelen av kraftverksinkomsten borde tillföras de olika distriktskontorskommunerna.

Vid remissbehandlingen har man i övrigt allmänt biträtt förslaget om att till huvudkontorskommunerna alltjämt skall hänföras en generellt fastställd andel av det fördelningsbara skatteunderlaget. I flertalet fall tillstyrker man även, att denna andel liksom hittills skall utgöra 10 procent.

Svenska landskommunernas förbund anför härom följande.

Förbundet har intet att erinra mot att huvudkontorsandelen normalt beräknas till 10 %. Kraftverksföretagens huvudkontor sköter nämligen regelmässigt inte endast administration och redovisning utan handlägger även i avsevärd omfattning arbetsuppgifter som har direkt samband med produktion och distribution av elektrisk kraft. Det kan därför anses vara motiverat att tillföra huvudkontorskommunen 10 procent av inkomsten. Om arbetsuppgifterna uppdelats så, att de centrala tekniska arbetsuppgifterna utföres på annan ort än administrationen och bokföringen, synes huvudkontorsandelen böra fördelas lika på de båda orterna.

Svenska elverksföreningen uttalar, att en huvudkontorsandel om 10 procent kan vara acceptabel i normalfallet, men tillägger, att det finns fall, där det starkt kan ifrågasättas om icke dessa kommuner lika väl eller bättre än andra kommuner är berättigade till ytterligare skatteunderlag, t. ex. där verksamheten till betydande del består i fördelning av inköpt kraft till flera återdistributörer.

Vissa remissinstanser anser emellertid motiverat med en sänkning av huvudkontorsandelen till 5 procent. Sålunda framhåller *länsstyrelsen i Norrbottens län*, att de sakkunnigas konstaterande att huvudkontorskommunerna otvivelaktigt gjort vinster i beskattningsrätt genom fastighetsskattens avveckling närmast borde ha lett till en begränsning av dessa kommuners andel. Såsom skäl härför anför länsstyrelsen dessutom följande.

Om man — — — omräknar huvudkontorsandelen för vattenfallsstyrelsens taxering år 1953 efter nu gällande repartitionstal, finner man, att huvudkontorsandelen skulle öka från cirka 376 000 kronor till drygt 2 389 000 kronor. Motsvarande omräkning för taxeringsåret 1955 ger till resultat en höjning av

huvudkontorsandelen från cirka 883 000 kronor till cirka 2 268 000 kronor. Dessa omräkningar visar, att huvudkontorskommunerna även vid en begränsning av andelen till 5 procent genom den företagna nedsättningen av repartitionstalet skulle komma att i beskattningshänseende intaga en väsentligt gynnsammare ställning än vad man räknat med vid genomförandet av 1928 års lagstiftning på förevarande område.

Länsstyrelsen i Jämtlands län uttalar i denna fråga bl. a. följande.

Med beaktande i vederbörlig grad av produktionskommunernas berättigade anspråk på delaktighet i inkomstskatteunderlaget synes det länsstyrelsen befogat att till ytterligare stärkande av nämnda kommuners ställning beskära huvudkontorskommuns andel att utgöra allenast 5 %. Den historiska översikten i betänkandet utvisar jämväl att första gången en fördelning efter fasta procentuella normer var aktuell, nämligen i 1920 års proposition med förslag till kommunalskattelag, endast 5 % av inkomsterna ansetts böra hänföras till huvudkontorskommun. Kommunalskattelagens nu gällande regler angående uppdelning av rörelseinkomst mellan kommuner innebära i allmänhet — utom i fråga om inkomst av vatten-, gas- eller kraftverksrörelse — att inkomsten till allenast 5 % skall beskattas i huvudkontorskommun.

Liknande synpunkter anföres av *länsstyrelserna i Gävleborgs och Västerbottens län, Samarbetsdelegationen för de fyra nordligaste länen och Norrlandsförbundet*.

Förslaget om att det efter avdrag för huvudkontorsandelen återstående skattenettet skall fördelas på produktions- och detaljdistributionskommunerna i förhållande till bruttoinkomsterna av partileveranser resp. detaljdistribution anses av flertalet remissinstanser leda till ett godtagbart resultat. Härvid utgår man dock från att det åstadkommes en klar och entydig definition av begreppen partileverans i överensstämmelse med vad som härom nyss anförts.

Från ett flertal remissinstansers sida framhålles emellertid att förslaget i denna del under vissa förhållanden medför en omfördelning som varken ur produktions- eller distributionskommunernas synpunkt kan anses som tillfredsställande. Såsom exempel härpå nämnes att produktionskommunen icke skulle få någon andel, om kraftföretagets inkomster uteslutande härrör från detaljdistribution inom annan kommun än produktionskommunen. Produktionsandelen skulle återigen bli orimligt stor om detaljdistributionen utgör endast en mindre del av den totala försäljningen och den egna kraftproduktionen är tämligen ringa i förhållande till inköpta kraftkvantiteter. Här må även erinras om tidigare redovisade uttalanden, att skatteeffekten blir olika om produktion och distribution sker av samma eller av skilda företag samt att det ifrågasatts skäligheten av att vinst från försäljning i parti av importerad kraft skall i princip tillföras produktionskommunerna. Även själva fördelningsgrunden anses i några yttranden vara mindre lämplig.

Vattenfallsstyrelsen finner det i viss mån inkonsekvent, att bruttointäkterna från företagets egen detaljdistribution skall läggas till grund för fördelningen mellan kommunerna. Styrelsen anför härom följande.

Av sådana bruttointäkter åtgår normalt cirka hälften för att täcka den råkraftsbetalning, som skulle förlegat, därest detaljdistributionen ombesörjes av ett särskilt företag. Fördelningen mellan de båda kommunslagen blir därför principiellt olika för skilda kraftföretag, beroende på den relativa omfattning, i vilken dessa företag avsätta tillgänglig råkraft i egen detaljdistribution. I extremfallet, att företaget har enbart detaljdistribution i en eller flera kommuner, och samtidigt kraftverk i annan kommun, skulle ingen del av skattenettet tillfalla den senare. Exemplet kan vara realistiskt beträffande vissa stadselverk med en eller flera vattenkraftsstationer utanför stadsområdet. Mera konsekvent vore det att *beräkna* en råkraftsbetalning för företagets egen detaljdistribution och hänföra den till kraftverkskommunernas proportioneringsstorhet, under det att enbart skillnaden mellan detaljdistributionsbruttot och nämnda råkraftsbetalning skulle vara avgörande för förbrukningskommunernas andel.

Styrelsen anser dock, att en sådan finputsning av fördelningen skulle medföra komplikationer, eftersom råkraftsbetalning för egen detaljdistribution ej bokföres och därför skulle få beräknas. Detta kan icke ske entydigt utan att ett betydande komplex av förutsättningen fastlägges. För flertalet kraftföretag synes den också vara onödig med hänsyn till de relativt godtyckliga variationer, som kommunernas skatteintäkter från kraftindustrin ändock är underkastade. Möjligen skulle man enligt styrelsen i stället kunna bibehålla nuvarande fördelningstal 25 procent som ett minimum för produktionskommunerna. — Härjämte påpekar styrelsen, att förslaget måste förses med kompletterande bestämmelser för det fall, då företaget helt eller delvis inköper råkraft. I det teoretiska fallet att företaget köper all råkraft och icke har vare sig egen industriell förbrukning eller detaljdistribution ger förslaget ingen anvisning angående fördelningen. Enligt styrelsen vore måhända riktigt, att i sådant fall söka bestämma var den levererade kraften går för slutlig användning inom detaljdistribution och fördela därefter.

Riksskattenämnden framhåller mot bakgrunden av tidigare redovisade uttalanden, att nämnden bl. a. övervägt att föreslå införandet av en regel, enligt vilken beskattningen i produktionskommunen skulle sättas i relation till det värde kraften har när den lämnar kraftstationen. Som förebild har därvid tjänat förfarandet i fråga om värdesättning av virke, som träförädlade företag uttager från egen skog. Om man emellertid vid ett dylikt system vill förbehålla detaljdistributionskommunerna blott den vinst, som belöper på detaljdistributionen, kommer man enligt nämnden icke ifrån problemet med gränsdragningen mellan partileveranser och detaljförsäljning. Nämnden stannar därför inför en lösning som går ut på, att av den del av nettointäkten, som återstår efter garantiskatteavdrag och avdrag för huvudkontorsandel, viss lämplig del, förslagsvis 50 procent, såsom fabriktionsvinst tillföres produktionskommunerna och återstående 50 procent tillföres distributionskommunerna, dock endast såvitt fråga är om detaljdistribution. Nämnden anför vidare bl. a. följande.

Förslaget innebär att, om t. ex. endast 20 procent av kraften försäljes genom detaljdistribution, detaljdistributionskommunerna få beskatta 20 procent av den hälft av den med huvudkontorsandelen reducerade vinsten, som

icke är fabrikationsvinst, d. v. s. 10 procent. Den del av vinsten, som belöper på partileveranser, tillföres produktionskommunerna. Icke heller med ett dylikt system kan en gränsdragning mellan partileverans och detaljförsäljning undvikas, men storleksordningen av detta problem minskas väsentligt genom att hälften av vinsten frånräknas såsom fabrikationsvinst. Det kan för övrigt förtjäna övervägas, om man icke kunde bygga på begreppen »försäljning för industriändamål» och »försäljning för återförsäljning» i stället för på begreppet »partileverans». — För den händelse fastighetsbeskattningen skulle avskaffas även för kraftverksfastigheter och regleringsdammar torde ett i huvudsak likartat system kunna tillämpas; möjligen borde härvid produktionskommunen garanteras en så stor del av nettointäkten, som svarade mot viss procent av taxeringsvärdet å kraftstationer och regleringsdammar.

Riksskattenämnden tillägger, att det skisserade systemet i fråga om vinst på importerad kraft, som säljs i parti, kan tänkas få medföra en ökning av den del av nettovinsten som beskattas i huvudkontorskommunen. Godtages ej en sådan lösning torde enligt nämnden icke återstå annat än att låta vinsten beskattas i den kommun, där importören har sitt eget kraftverk, trots att sakliga skäl härför icke kan åberopas.

Samarbetsdelegationen för de fyra nordligaste länen anser, att förslaget ger detaljdistributionskommunerna för stor andel, eftersom ingen hänsyn tages till att den genom detaljdistributionen förvärvade intäkten delvis måste anses belöpa på själva kraftproduktionen. Därför kunde en uppdelning av detaljdistributionsinkomsten med t. ex. lika delar på produktion och distribution vara motiverad och därtill rent skattetekniskt lätt att genomföra. Med hänsyn till detaljdistributionens i allmänhet ringa betydelse torde dock, konstaterar delegationen, de nämnda förhållandena spela mindre roll därest leveranser av högspänd kraft till industrier icke anses som detaljdistribution.

Av samma skäl förordar *länsstyrelsen i Norrbottens län*, att de föreslagna fördelningsreglerna kompletteras med ett stadgande av förslagsvis den innebörden, att minst hälften av kraftverksinkomsten alltid skall hänföras till den eller de kommuner där kraften producerats. *Norrlandsförbundet* uttalar samma mening.

Svenska landskommunernas förbund framhåller i anslutning till förbundets tidigare redovisade principiella ställningstagande i fördelningsfrågan, att särskilda bestämmelser bör införas för sådana fall, då kraftverkskommun vid tillämpning av de föreslagna fördelningsprinciperna tillföres inkomst, som väsentligt under- eller överstiger den inkomst, som skulle ha framkommit om denna inkomst ansetts härfluten ur en särskild förvärvskälla. Förbunden anför härom.

I sådana fall bör kraftproduktionen visserligen anses ingå i en enda förvärvskälla med de möjligheter att kvitta underskott och outnyttjade garantibelopp i skilda rörelsegrenar som detta kan medföra, men inkomstfördelningen bör ske såsom om kraftproduktionen härflutit ur en särskild förvärvskälla. Inkomsten av kraftproduktionen bör med andra ord beräknas enligt ett skattemässigt specialbokslut för denna verksamhet. Därvid torde den elektriska kraftens värde vid kraftstationsväggen som regel böra upp-

skattas med ledning av vattendomstolarnas bestämmanden jämlikt 9 kap. 44 § vattenlagen.

Den ifrågasatta undantagsbestämmelsen torde icke behöva utformas i detalj, då liknande taxeringsspörsmål vid tillämpningen av bestämmelserna i 57 § 3 mom. kommunalskattelagen kunnat lösas i praxis på ett för berörda parter godtagbart sätt.

Sveriges industriförbund framhåller att det från rent teknisk synpunkt synes vara att föredraga att fördelningen sker efter schablonmässiga regler. Förbundet tillstyrker därför i princip, att fördelningsreglerna alltså utformas såsom en schablon, innebärande en procentuell fördelning, förenad med en allmän undantagsregel, som möjliggör en mer nyanserad tillämpning i de fall förhållandena väsentligen avviker från dem, för vilka schablonen utarbetats. Lagtekniskt bör därför huvudregeln lämpligen utformas som en presumtion och anknytas till en rimlig definition av begreppet partileverans. Därmed skulle kunna anses försäljning till distributionsföretag samt försäljning av viss storleksordning till enskilda förbrukare.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län förordar också, som tidigare nämnts, att nuvarande fördelningssystem i princip bibehålles i avvaktan på att fastighetsbeskattningens framtida gestaltning löses och att man nu endast vidtar en provisorisk omjustering av procenttalen till produktionskommunernas förmån. Länsstyrelsen föreslår därvid att 10 procent tillföres huvudkontorskommun, 65 procent produktionskommun (kraftverks- och regleringskommun) samt 25 procent kommun, där förbrukning ägt rum.

Även *svenska elverksföreningen* har såsom tidigare nämnts förordat, att fördelningsfrågan i avvaktan på ytterligare utredning provisoriskt löses genom en justering av gällande procentsatser inom ramen för ett i övrigt oförändrat fördelningssystem. Därvid måste man, framhåller föreningen, först klargöra om huvudkontorsandelen generellt skall bibehållas vid oförändrade 10 procent. Om man stannar härför bör nästa huvudregel vara, att återstående skatteunderlag skall tillfalla produktions- och distributionskommunerna, varvid produktionskommunernas andel bör begränsas till kraftproduktionens andel i energiomsättningen. Föreningen anför härom vidare.

Med hänsyn tagen till att värdeskapandet och därmed vinstmarginalerna fördela sig på produktionen och distributionen olika för parti- och detaljleveranser och sedan marginalerna i mellanledet — överföring och transformering m. m. — redan fördelats på produktion och distribution bör produktionskommunernas andel enligt föregående stycke *exempelvis* kunna beräknas på en andel av det resterande skatteunderlaget, som motsvarar förhållandet mellan å ena sidan summavärdet av partileveranserna och en fastställd del av detaljleveranserna och å andra sidan hela kraftförsäljningssumman.

En sådan fördelning skulle givetvis icke vara invändningsfri och ojämnheterna, som närmast sammanhänga med att partileverans- och överföringskommunerna bli utan andel, bli mest utpräglade i fall där engrosleveranserna äro stora i förhållande till detaljleveranserna och samtidigt produktionen är liten i förhållande till kraftinköpet. Den betydande fördelningsvinst, som här kan komma att tillfalla distributionskommunerna, skulle i

och för sig lätt kunna begränsas. Eftersom den närmast svarar mot ett rent kommersiellt (affärsmässigt) värdeskapande hade den kanske hellre bort hänföras till huvudkontorskommunen. En viss samstämmighet mellan huvudkontors- och distributionskommuner finnes dock i kanske flertalet fall, varför den reella olägenheten ej bör överbetonas.

I fråga om fördelningen distributionskommunerna emellan finner föreningen intet att erinra mot de sakkunnigas förslag om fördelning på grundval av bruttointäkterna, om därmed endast avses intäkter härrörande från distribution och alltså ej från partiförsäljning till återdistributörer. I avslutning härtill uttalar föreningen dessutom följande.

Gällande såväl som nu föreslagna beskattningsregler medföra ett betydande statistiskt och bokföringsmässigt arbete för de större och differentierade kraftföretagen. Mot denna bakgrund och med hänsyn till att frågan om en ny kommunindelingsreform, som avsevärt skulle kunna minska berörda arbete, för närvarande är under diskussion vill föreningen aktualisera önskemålet, att kraftföretagen författningsmässigt skola kunna hålla sig till *kommunerna* som enheter utan hänsynstagande till de komplikationer, som följa med kommunalskattelagens § 60 (andra stycket) och förorsakas av skattesatsernas variation inom kommunerna (mellan församlingarna).

Vad slutligen angår fördelningen av produktionsandelen har flertalet av de remissinstanser, som tagit upp denna fråga, funnit taxeringsvärdena utgöra en praktisk och lämplig fördelningsgrund även om den icke kan anses vara helt invändningsfri.

Vattenfallsstyrelsen framhåller härutinnan, att några väsentligare principiella erinringar näppeligen finns mot denna fördelningsgrund. Styrelsen påpekar emellertid en tänkbar modifiering mot bakgrunden av att de sakkunniga icke framfört något förslag till positiv lösning av den i följande avsnitt behandlade frågan om beskattningsrätt för sådana nu icke beskattningsberättigade kommuner, som lidit skada genom vattenreglering. Efter konstaterande att de sakkunniga i denna fråga övertygande fastslagit att det icke framstår som möjligt att utnyttja taxeringsvärdena som fördelningsgrund för en utvidgad beskattningsrätt tillägger styrelsen bl. a. följande.

Men när det gäller fördelningen av kraftverks- och regleringskommunernas anpart av skattenettet, borde det i och för sig icke vara uteslutet att använda en utvidgad fördelning. I regleringsdammarernas (och kraftverksföretagens) taxeringsvärden ingå nu skadeersättningar och kostnader för skadeförebyggande åtgärder. Av dessa bör man kunna avskilja de belopp, som avsett andra kommuner än den där dammen ligger, låt vara att full entydighet sällan föreligger. Dessa belopp skulle jämte för dammkommunen återstoden av taxeringsvärdet kunna läggas till grund för fördelningen av kraftverks- och regleringskommunernas anpart av skattenettet (för kraftverkskommunerna blir det ingen ändring utom i det fallet, att ett kraftverk vårlat skada i annan kommun). I realiteten torde justeringen ge ganska obetydliga skattetillskott för de nu utestängda kommunerna, men den kan ha betydelse enbart som ett uttryck för god vilja, ett försök att få med dessa kommuner i en kompensering skattevägen. Å andra sidan medför den en ökning av arbete och komplikationer vid deklaration och taxering och bör

därför icke tillgripas utan reella konsekvenser av någorlunda storlek. Skulle det befinnas möjligt att ordna kompensering medelst regleringsavgifterna, har Vattenfallsstyrelsen intet att erinra däremot, under förutsättning att nämnda avgifter icke höjes i samband därmed.

Sveriges industriförbund konstaterar, att det inte synes möjligt att åstadkomma en fördelning mellan kraftverks- och regleringskommunerna på annan grund än taxeringsvärdena. Visserligen kan dessa värden icke anses konstituera en helt rättvisande fördelningsnorm, men enligt förbundets mening torde den fortsatta utbyggnaden av vattenkraftverken samt reformen av kommunindelningen komma att väsentligen neutralisera bristerna i denna fördelningsregel.

Svenska landskommunernas förbund anför liknande synpunkter för ett godtagande av en inkomstfördelning mellan kraftverks- och regleringskommuner på grundval av taxeringsvärdena. Däremot anser förbundet, att fördelningen mellan kommuner av den produktionsinkomst, som belöper på kraftverk, icke bör ske i förhållande till taxeringsvärdena utan i stället till kraftproduktionen. Förbundet anför härom följande.

För alla större kraftverk bestämmes taxeringsvärdena enligt den s. k. anläggningskostnadsmetoden, vilket medför att kraftverk med i förhållande till produktionen höga anläggningskostnader får höga taxeringsvärden och tvärtom. Inkomsten av kraftverksrörelse synes i stället böra fördelas i förhållande till produktionen, varvid årsproduktionen bör omräknas till s. k. ekvivalentkraft. Denna omräkning, som bör avse kraftleveranser från såväl vattenkraftverk som ångkraftverk, kan göras exempelvis enligt vattenfallsstyrelsens vinterdagkraftmetod med koefficienterna 1,0 för vinterdag, 0,6 för vinternatt och sommar dag, 0,3 för sommarnatt och vinterhelg och 0,15 för sommarhelg. För kraftverksföretag för vilka en sådan fördelning kan bli aktuell föreligger ingen svårighet att få fram erforderligt grundmaterial, eftersom produktionsstatistik finnes för varje timme.

Såsom framgått av det tidigare anförda anser *lantbrukets skattedelegation* att taxeringsvärdena icke utgör någon god grund för inkomstfördelningen mellan produktionskommunerna. Skulle emellertid såsom förbundet förutsatt för en provisorisk lösning av fördelningsfrågan enligt de sakkunnigas förslag, även de kommuner, där ianspråktagen fallhöjd varit belägen före utbyggandet, tillerkännas beskattningsrätt såsom produktionskommuner, anses dock inkomstfördelningen mellan dessa kommuner och kraftverkskommunen å ena sidan och regleringskommunerna å andra sidan i avsaknad på bättre mätare kunna ske i förhållande till taxeringsvärdena. Den fortsatta fördelningen mellan kraftverks- och fallhöjdskommunerna skulle därefter enligt delegationen kunna göras så, att först en viss procent av inkomsten tillföres kraftverkskommunen, varefter återstoden delas mellan fallhöjdskommunerna i förhållande till varje kommuns andel av fallhöjden i utbyggt skick.

Länsstyrelsen i Norrbottens län återigen anser, att den föreslagna fördelningsgrunden direkt missgynnar regleringskommunerna, varför deras berät-

tigade intressen bör tillgodoses på ett bättre sätt. Länsstyrelsen anför här-
om följande.

På sätt de sakkunniga själva uttalat, kan viss kritik riktas mot fördelning-
en av produktionsdelen av inkomsten efter taxeringsvärdena av kraftverk
eller regleringsdammar inom olika kommuner, då regleringsdammskommu-
nerna i enstaka fall kunna anses bli missgynnade. Taxeringsvärdena å regle-
ringsdammarna torde nämligen icke stå i skälig relation till taxeringsvär-
dena å kraftverken med hänsyn till bland annat den andel regleringsanlägg-
ningen har i den producerade kraftens värde. Länsstyrelsen anser därför,
att regleringsdammskommunerna borde tilldelas större andel än de sakkun-
niga föreslagit antingen genom ändring av reglerna för beräkning av taxe-
ringsvärdet för regleringsdammar eller genom andra för regleringsdamms-
kommunerna gynnsammare fördelningsgrunder än de föreslagna.

III. REGLERINGSANLÄGGNINGARNAS TAXERINGS- VÄRDEN

Gällande bestämmelser m. m.

Grundstadgandet för bestämmandet av rätten att beskatta fastighetsvär-
den återfinnes i 47 § kommunalskattelagen, som stadgar bl. a., att garanti-
belopp för fastighet skall upptagas såsom skattepliktig inkomst för fastig-
hetsägaren i den kommun, där fastigheten är belägen.

I fråga om kraftverk och regleringsdammar räknas i skattehänseende så-
som fastighet ägaren tillhörig dels mark, som tagits i anspråk för anlägg-
ningen med bostadshus, dels ock byggnader, inklusive dammbyggnader,
vare sig de är belägna å mark tillhörig anläggningens ägare eller ej. Belägen-
heten i administrativt hänseende av dessa tillgångar blir bestämmande för
beskattningsorten.

Taxeringsvärdet för regleringsdammar och vanligen även för kraftverk
bestämmas (anvisningarna till 9 § kommunalskattelagen) med ledning av
anläggningskostnaderna. Hänsyn skall därvid tagas inte endast till mark-
värde och anläggningskostnader utan även till ersättningar för skada å
mark och andra ersättningar för skada eller intrång samt kostnader för
rensningar och skadeförebyggande åtgärder m. m. Bland kostnader som be-
aktas vid beräkningen av regleringsdamms taxeringsvärde kan nämnas kost-
nader för arbeten å dammbyggnad, sänkningskanal, flottningsanordningar
och andra byggnadsarbeten, kostnader för administration, arbetsledning,
maskiner o. dyl., för undersöknings-, utrednings- och konstruktionsarbeten
och för provisoriska byggnader, vägar m. m. samt kostnader för åtgärder
mot erosion, till skydd mot fiske och i landskapsvårdande syfte, ävensom
kostnader för anläggning av nya vägar, broar, färjställen m. m. Härtill kom-
mer ersättningar för skadeverkningar, t. ex. för förlorad fallhöjd, för skador

på mark och byggnader, för fiske, för avverkning, röjning och rensning samt för båt-, bad- och tvättbesvär.

Den omständigheten, att kostnaderna för anordnande av kraftverk eller regleringsdamm avser fastighet, som ej ingår i den taxeringsenhet, på vilken anläggningen är belägen, hindrar alltså ej att de hänföres till anläggningskostnaderna för kraftverket eller regleringsdammen. De kostnader, som motsvaras av skador på andra fastigheter, som även kan vara belägna i andra kommuner än anläggningskommunerna, verkar därvid förhöjande på anläggningarnas taxeringsvärden, medan de skadade fastigheternas taxeringsvärden nedgår i samma mån som fastigheterna tillfogas skada. Detta kan sägas innebära, att de kommuner, där de skadelidande fastigheterna är belägna, på grund av vattenkraftsanläggningarna tillfogas förluster i skatteunderlag.

Detta förhållande har uppmärksammats i olika sammanhang, bl. a. av sakkunniga för utredning rörande vissa ändringar i vattenlagen, åt vilka på framställning av 1947 års riksdag uppdrogs att utreda frågan om gottgörelse till bygd för skador, som föranledes av vattenkraftsanläggningar. De sakkunniga ansåg det angeläget, att detta spörsmål bringades till en tillfredsställande lösning. Även i riksdagen har angelägenheten av frågans lösning framhållits bl. a. i motion II: 524 till 1957 års riksdag. Även Norrländska vattenkraftsutredningen har i sitt år 1957 framlagda betänkande (s. 227—229) uppmärksammat frågan och förordat åtgärder. Slutligen har Samarbetsdelegationen för de fyra nordliga länen gjort en framställning i frågan.

Skattelagssakkunniga

Inledning

De sakkunniga framhåller inledningsvis, att en utgångspunkt för deras förslag i fråga om fördelningen mellan olika kommuner av det kommunala skatteunderlaget hos kraftverksföretag varit, att garantibelopp för vattenkraftsfastigheter, liksom garantibelopp för andra fastigheter, tages till beskattning i de kommuner, där fastigheterna är belägna. Detta betyder, att samma kommuner även har beskattningsrätten för inkomster, som kan hänföras till den vid vattenkraftsfastigheterna bedrivna verksamheten.

Det här aktuella spörsmålet avser frågan huruvida, såsom gjorts gällande från skilda håll, de kommuner, där vattenkraftsanläggningarna är belägna, f. n. skulle åtnjuta en obehörigt förmånlig ställning vid den kommunala beskattningen mot den bakgrunden, att vattenkraftsfastigheterna och den där bedrivna verksamheten förorsakar omfattande skadegörelse på fastigheter och nyttigheter även i andra kommuner än de, där anläggningarna är belägna. Framförallt skulle detta gälla de åtgärder, som vidtages för vattenregleringar.

Sådana regleringar kan enligt de sakkunniga åsyfta en omfördelning av

vattenmängden under ett och samma år mellan vattenrik och vattenfattig tid eller mellan vattenrikt år och vattenfattigt år, s. k. årsreglering, eller också en överföring av vatten från hel- och nattid, då elbehovet vanligen är litet, till de högbelastade tiderna, s. k. korttidsreglering. Regleringar i direkt anslutning till kraftverken kan vara antingen årsregleringar eller korttidsregleringar eller en kombination av båda. Regleringar med särskild damm är i regel årsregleringar, men kan, om dammen ligger relativt nära kraftverket, även utnyttjas för korttidsreglering. Beträffande verkningarna av olika slags regleringar anför de sakkunniga följande.

Vid reglering i direkt anslutning till kraftverk ingår regleringsanordningarna nästan undantagslöst såsom del av det kraftverk, till vilket regleringen är ansluten, och äges helt av kraftverkets ägare. I dessa fall är regleringarna vanligen av mindre omfattning och deras verkningar är ofta begränsade till kraftverkskommunen.

Med korttidsregleringarna åsyftar man som nämnts att innehålla vatten under en kortare tid. I regel blir därför magasinvolymen måttlig och skadeverkan inom magasinområdet av ringa omfattning, eller begränsad till ett mindre område. Däremot kan betydande skadliga verkningar uppträda nedanför regleringsdammen långt ned i vattendraget; i många fall ända ned till havet. I sådana fall kan konflikter om beskattningsrätten uppstå icke blott därför att icke alla kraftverk, som har bätnad av regleringen, ligger inom regleringskommunen, utan även därför att regleringen skadligt berör ett flertal kommuner.

Års- och flerårsmagasinen ligger ofta helt utanför de kommuner, i vilka kraftverken ligger, och ej sällan ligger själva magasinområdet inom mer än en kommun. Dessa regleringar, vilka omfattar stora magasinvolym, försäkras genom uppdämning eller/och avsänkning utöver de naturliga vattenståndsgränserna samt genom hastiga vattenståndsvariationer betydande skada inom själva dämmningsområdet. De medför därjämte i flertalet fall avsevärda skador utmed vattendraget nedanför regleringsdammen. Särskilt dessa regleringar kan alltså ge anledning till beskattningsrättsliga konflikter mellan kommunerna.

Det förhållandet, att långtidsregleringarna i regel anordnas vid de övre delarna av vattensystemen medför, tillägger de sakkunniga, att samtliga nedströms regleringarna belägna strömfall har större eller mindre nytta av varje sådan reglering. Den bätnad, som erhålles genom en reglering, är dock till storleken mycket växlande hos de i regleringssamfälligheten deltagande kraftverken, beroende på fallhöjd, utbyggnadsförhållanden, belägenhet i vattendraget m. m.

Innebörden av gällande bestämmelser

Då vattendomstol för åstadkommande av vattenreglering ger tillstånd till överdämning och vattenskadande av fastighet, synes enligt de sakkunniga icke vara fråga om överflyttande av visst värdeobjekt från en fastighet till annan. Domstolens beslut innebär, att fastighet helt eller delvis berövas det värde den allt efter sin jordnatur haft för att möjliggöra, att nya värden skapas genom vattenföringens reglering till förmån för därav beroende kraftverk.

De värden, som berövas fastighet vilken får tåla skadorna, kan icke i sig själva vara av fastighets natur. Vattendomstolens beslut innebär icke heller att dessa värden tillägges viss fastighet. Som princip gäller att vattenregleringsföretag enligt vattenlagens bestämmelser icke kan komma till utförande med mindre nyttan av anläggningen prövas efter avdrag för byggnadskostnaderna uppgå till ett värde, motsvarande tre gånger skada och intrång på åker och äng, samt två gånger skada och intrång på annan egendom. Rätten att vattenskada annans fastighet torde icke heller kunna anses såsom servitut, som lagts på viss fastighet till förmån för annan, bl. a. av det skälet, att regleringsdamm stundom icke är att anse såsom fast egendom i civilrättslig mening. Den reella innebörden av beslutet synes därmed vara, uttalar de sakkunniga, att domstolen för visst ändamål tillstod att vissa fastigheter skadas och till följd härav tillerkänner ägarna skadestånd.

Mot bakgrunden härav är det enligt de sakkunniga i och för sig icke givet, att de värden, som de vattenskadade fastigheterna gått förlustiga, bör tillgodoräknas någon fastighet för taxeringen. En förutsättning för att värdena överhuvud taget skall kunna fastighetstaxeras är att de kan anses tillhöra någon fastighet och att de såsom hänförliga till kostnaderna för denna fastighet tas i beaktande vid värdering av fastigheten enligt anläggningsmetoden. Om så sker blir fastighetens administrativa belägenhet avgörande för beskattningsorten även för skadorna.

I spörsmålet vart regleringsvärdet vid beskattningen bör hänföras, när vattenreglering sker medelst särskild regleringsdamm, har, framhåller de sakkunniga, stor tvekan rått. Klart har dock ansetts vara, att det är ogörligt att anknyta detta värde till de vattenskadade fastigheterna, vilket också kom till uttryck i de först utfärdade taxeringsbestämmelserna. Härom anför de sakkunniga bl. a. följande.

Trots att teoretiskt fullt hållbar grund därför var svår att finna (jämför prop. 1932: 220, s. 107) stadgades alltså i de första bestämmelserna om fastighetstaxering av regleringsdamm, att sådan damm skulle åsättas särskilt taxeringsvärde och att vid taxering hänsyn skulle tas till kostnaderna för uppförandet av själva dammen med tillhörande byggnader samt till värdet av tillhörande mark. Då det emellertid ansågs, att hela värdet av reglering kom till uttryck i form av ökat naturvärde hos de av regleringen gagnade vattenfallen, stadgades, till undvikande av dubbeltaxering, att det värde, som tagits till beskattning vid regleringsdammen, skulle avräknas vid bestämmande av vattenfallsfastigheternas taxeringsvärden. Enligt dessa regler kom alltså värdet av de skador, som förorsakats av reglering, icke till uttryck vid regleringsdammens taxering, men fick anses inkluderade i naturvärdet hos de vattenfall, som gagnades av regleringen.

Då reglerna om taxering av vattenfallsfastigheter reviderades år 1950 infördes i anvisningarna till 9 § kommunalskattelagen det fortfarande gällande stadgandet, att vid bestämmande av regleringsdamms taxeringsvärde skall, liksom vid kraftverks taxering, tagas i beaktande — förutom värdet av mark, som tages i anspråk för själva anläggningen med bostadshus samt byggnadskostnader — även ersättningar för skada å mark och andra ersätt-

ningar för skada och intrång samt kostnader för rensningar, skadeförebyggande åtgärder m. m. Härigenom kom, uttalar de sakkunniga, samtliga kostnader för regleringens genomförande — fränsett kostnader för av regleringen föranledd ökad utbyggnad av kraftverk, vilka här lämnas å sido — att beskattas vid regleringsdammen. Angående skälen för denna ändring anför de sakkunniga bl. a. följande.

Under förarbetena hade konstaterats, att naturvärdet av reglering, som i princip borde fästas vid respektive vattenfall, icke representerade hela regleringens värde, utan att i detta värde även måste medräknas samtliga kostnader för regleringens genomförande. Under sådana omständigheter måste kostnaderna vid tillämpning av anläggningskostnadsmetoden tagas i beaktande vid fastighetstaxeringen såsom ett naturvärdet överskjutande värde. I valet mellan att anknyta dessa kostnader till de av regleringen gagnade vattenfallen eller till regleringsdammen, ansågs den senare utvägen av flera skäl lämpligast. Om — såsom vanligen är förhållandet — regleringsdammen var belägen annorstädes och i regel i annan kommun än de vattenfall, som drog nytta av regleringen, syntes det sålunda naturligare att anse de kostnader, som regleringen dragit, hänförliga till regleringsdammen, eftersom de icke kunde sägas ha nedlagts å vattenfallens utbyggnad. Ur praktiska taxeringssynpunkter medförde vidare en taxering av samtliga regleringskostnader vid regleringsdammen avsevärda fördelar i jämförelse med alternativet att fördela de värden, som kostnaderna representerar, mellan samtliga av regleringen gagnade vattenfallfastigheter. Med hänsyn till att man redan vid införandet av 1932 års bestämmelser överfört den del av regleringskostnaderna som motsvarade byggnadskostnader till beskattning i den kommun, där regleringsdammen låg, ansågs ej heller något principiellt hinder föreligga att till denna kommun överföra värdet även av de ytterligare kostnader i form av skadeersättningar m. m. som krävts för regleringsföretagets genomförande.

Vad sålunda anförts rörande vattenreglering vid särskilda regleringsdammar gäller även i princip, tillägger de sakkunniga, när reglering sker direkt vid kraftverksdammar. I sådant fall beaktas kostnaderna för ersättningar och skador vid beräkningen av kraftverkets taxeringsvärde och beskattningsorten bestämmas av verkets belägenhet.

Sammanfattningsvis konstaterar de sakkunniga, att användandet av anläggningskostnadsmetoden i princip icke åsyftar annat än att få fram ett skäligt värde på de fastigheter, som är belägna inom kraftverks- och regleringsdammskommunerna. Metodens användning innebär icke, att några fastighetsvärden överflyttas till dessa kommuner från dem, där fastigheter tillfogats skador, utan endast att man vid fastighetstaxeringen ställer sig till efter rättelse de ändringar i fastighetsvärdena, som blivit en följd av vattendomstolens beslut att vissa fastigheter får tillfogas skadegörelse. Frågan huruvida de värden, som motsvarar skadorna, bör beskattas i kraftverks- eller regleringsdammskommunerna kan bedömas efter vad som är lämpligt för att erhålla en skälig avvägning av anläggningarnas taxeringsvärden. Däremot synes inte möjligt att hävda, att skadade fastigheter skulle ha bibehållit sina ursprungliga värden och inte heller att — då skadorna icke i sig själva är av fastighets natur — vattenkraftsanläggning till någon

dei är belägen utanför fastighetskommunen av den anledningen att skador tillfogats andra fastigheter.

Behovet av ändrade regler

Såsom en allmän regel gäller, att taxeringsvärdet skall återspegla fastighetens faktiska värde och utan att uppge denna regel torde det enligt de sakkunniga icke vara möjligt, att genom ändringar i fastighetsbeskattningen ge kompensation åt kommuner, som i skatteunderlagshänseende förlorat på vattenreglering. I frågan huruvida ett sådant avsteg kan anses berättigat av rättviseskäl och bör genomföras ur praktisk taxeringssynpunkt anför de sakkunniga inledningsvis följande.

Vad angår de värden, som ingår i taxeringsvärde för kraftverk och regleringsdamm, torde inga andra kommuner kunna anföra så goda grunder för rätten att beskatta värdet av mark samt de värden, vilka motsvaras av kostnader för byggnader, som de kommuner där marken och byggnaderna är belägna. Vad beträffar övriga värden kan ur rättvisesynpunkt göras gällande, att dessa borde tagas till beskattning i de kommuner, där värdena nedlagts. En sådan fördelning av värdena skulle emellertid — även om värdena kunde lokaliseras till vissa kommuner, vilket icke alltid är fallet — medföra stora praktiska taxeringssvårigheter. Anläggningskostnaderna för kraftverk och i ännu högre grad för regleringsdammar innefattar ofta icke endast kostnader och ersättningar, som nedlagts i nära anslutning till vattenkraftanläggningarna eller vid regleringsmagasinen, utan även avsevärda belopp, som nedlagts inom ett flertal nedströms anläggningarna belägna kommuner för skador på stränder, anläggningar, flottning, fiske m. m. En spridning av beskattningsrätten till alla sådana kommuner torde icke kunna ifrågakomma och synes med hänsyn till den begränsade omfattningen av skadegörelsen inom vissa kommuner icke vara befogad. Främst av praktiska skäl måste kretsen av kommuner, för vilka beskattningsrätt kan övervägas, begränsas till sådana, som närmast beröres av anläggningarna och har de största olägenheterna av dessa.

Korttidsregleringar vid kraftverksdammarna torde, framhåller de sakkunniga i anslutning härtill, så gott som aldrig medföra översvämningsskador av större betydelse för andra kommuner än dem, där kraftverk eller del därav beskattas och i tätbebyggda trakter anordnade regleringar, t. ex. Vänerns, Siljans och Storsjöns regleringar, är i regel så måttliga och deras skadegörelser av så ringa betydelse i förhållande till de berörda kommunernas totala skatteunderlag, att något egentligt intresse för en ändrad beskattning icke torde föreligga. Vattenregleringar av ingripande och för kommunerna betydelsefull beskaffenhet torde därför i stort sett endast förekomma i de norrländska vattendragen, men härvid måste även beaktas, att utbyggnaden av vattenregleringen ännu befinner sig på begynnelsestadiet.

Såsom exempel på vattenregleringarnas betydelse framhåller de sakkunniga Storumans reglering, som i färdigt skick torde tillföra Stensele kommun ett taxeringsvärde inemot 30 milj. kronor samt Suorvadammen, vars taxeringsvärde år 1958 fördelades med drygt 12 milj. kronor på Jokk-

mokks kommun och med inemot 9 milj. kronor på Gällivare kommun. En god bild av hur förhållandena efter hand kommer att gestalta sig ger Indalsälven, Faxeälven och Ångermanälven, där utbyggnaden av regleringar är längre framskridna. De sakkunniga framhåller härom följande.

I dessa vattendrag verkställes vattenreglering i sjösystemen vid vattendragens övre lopp vid ett stort antal vattenregleringar. Såväl värdena av vattenregleringarna som den skadegörelse som de förorsakar inom berörda kommuner är mycket betydande. Regleringsdammarna liksom dämmnings-skadorna fördelar sig mellan ett relativt litet antal kommuner, av vilka flertalet hyser mer än en vattenreglering. Nya vattenregleringar tillkommer efter hand som utbyggnaden fortskrider. Fördelningen av regleringsdammarna mellan de inom regleringsområdet belägna kommunerna beror av de olika sjösystemens administrativa belägenhet. De proportioner, i vilka de enskilda regleringskommunerna får deltaga i beskattningen av regleringsvärdena, är alltså i första hand beroende på tillgången inom kommunerna på utbyggnadsvärda vattenmagasin, varför det icke kan undgås, att vissa kommuner framstår såsom gynnade i förhållande till andra. På grund av kommunernas stora territoriella omfattning och deras belägenhet längs de vattenkraftrika vattendragen torde man emellertid kunna räkna med att samtliga kommuner, då utbyggnaden fullföljts till slutstadiet, blivit delaktiga av mycket betydande fastighetsvärden för vattenkraftanläggningar.

Man kan emellertid samtidigt konstatera, tillägger de sakkunniga, att den skadegörelse, som tillfogas andra skatteobjekt inom regleringskommunerna, är relativt liten i förhållande till regleringsdammarnas totalvärden. Till belysande härav redovisar de sakkunniga att av 144 milj. kronor, som intill utgången av år 1958 nedlagts på större vattenregleringar inom Indalsälvens och Faxeälvens flodsystem, utgjorde kostnaderna för skador å fastigheter 21,2 milj. kronor, för skadeförebyggande åtgärder 27,8 milj. kronor, för byggnader 60,1 milj. kronor och för utredningar och annat 34,9 milj. kronor. Även vid antagandet att alla skador å andra fastigheter drabbat kommuner med regleringsmagasin men utan rätt att beskatta regleringsdammarna, synes skadegörelsen i och för sig kunna motivera en överflyttning av endast en förhållandevis liten del av regleringsdammarna till dessa kommuner.

De sakkunniga framhåller emellertid att enligt en närmare undersökning av regleringsdammarnas och skadegörelsens fördelning mellan olika kommuner drabbar skadorna nästan alltid sådana kommuner, som själva hyser regleringsdammarna. I de fall, där betydande skador av en viss reglering drabbat annan kommun, synes det hittills varit fråga om kommun, där betydande värden för andra regleringsanläggningar eller kraftverk beskattas eller vid en nära förestående utbyggnad kommer att beskattas. I anslutning härtill redovisar de sakkunniga följande på grundval av uppgifter från regleringsföretagen gjorda sammanställning av regleringsdammarnas och skatteintäkternas fördelning i Indalsälvens, Faxeälvens och Ångermanälvens flodsystem vid 1958 års taxering.

Kommun	Antal dammar	Taxeringsvärde	Beräknad fastighets- skatt
Bodum	2	11 560 000	52 800
Dorotea	2	13 330 000	65 700
Fjällsjö	2	9 521 000	43 500
Frostviken	6	31 136 000	119 400
Hackås	1	2 126 000	8 200
Kall	3	16 403 000	54 500
Laxsjö	1	254 000	1 100
Offerdal	4	7 975 000	29 400
Rödön	1	13 032 000	47 800
Ström	3	27 189 000	106 500
Tåsjö	2	14 197 000	66 200
Undersåker	1	11 621 000	47 000
Vilhelmina	3	43 715 000	202 300
Åre	1	852 000	3 000
	<u>34</u>	<u>202 883 000</u>	<u>847 000</u>

Beträffande dessa regleringar framhåller de sakkunniga, att ingen med undantag för Storsjöns reglering synes beröra mer än högst två kommuner. I några av dessa senare fall torde inga intressekonflikter mellan kommunerna ha yppat sig, då regleringsdammen ligger i båda de berörda kommunerna och dessa sålunda delat såväl skatteunderlag som skador sinsemellan. I övriga fall, där regleringsmagasinet sträcker sig in i annan kommun än den, där dammen är belägen, synes konflikt om rätt att beskatta regleringsdamm föreligga mellan kommuner, som är eller i en nära framtid kommer att bli väl försedda med skatteunderlag från vattenkraftsanläggningar. Ytterligare sådana konflikter kan uppkomma vid framtida utbyggnader, även om de knappast torde bli vanliga. Till belysande härav anföra de sakkunniga följande.

Ett typiskt exempel på en sådan situation föreligger vid Kallsjöns reglering, där regleringsdammen är belägen inom Undersåkers kommun, medan den helt övervägande delen av regleringsmagasinet ligger inom Kalls kommun. Vad beträffar beskattningen av denna reglering kan alltså sägas, att beskattningen icke är rättvis med hänsyn till att Kalls kommun bär huvuddelen av skadorna utan att erhålla någon kompensation vid dammens beskattning. Anmärkas bör emellertid, att Kalls kommun själv — såsom framgår av tabellen — äger beskatta regleringsdammar med sammanlagt taxeringsvärde av 16 403 000 kronor, varför kommunen svårligen — om samtliga värden av regleringsdammar och den totala skadegörelsen inom kommunen tages i beaktande — kan ha undgått att erhålla skatteunderlag för vattenregleringar, som väl uppväger den skadegörelse på skatteobjekt, som kommunen tillfogats genom regleringarna. Beträffande Undersåkers kommun, som vid beskattningen av denna reglering framstår såsom gynnad i förhållande till Kalls kommun, kan tilläggas, att Undersåker vid en

planerad ny reglering av en annan sjö kommer att få hysa regleringsmagasinet och bära huvuddelen av skadorna vid uppdämningen, medan regleringsdammen kommer att förläggas till annan kommun.

Sammanfattningsvis uttalar de sakkunniga, att varken beskattningsrätten till regleringsdammar eller skadefördelningen mellan olika kommuner inom regleringsområdena kan anses fullt rättvis, men att i det helt övervägande antalet fall en någorlunda skälig fördelning av beskattningsrätten uppnås. I de fall en ur rättvisesynpunkt oberättigad fördelning uppkommer, synes en viss utjämning ske genom att regleringsskadorna kompenseras genom de skadade kommunernas förmånsställning vid beskattningen av andra regleringsanordningar.

De sakkunnigas ståndpunkt

Under hänvisning till vad sålunda anförts konstaterar de sakkunniga, att kommuner, vilka tillfogats skador till följd av vattenregleringar, svårligen synes kunna stödja några anspråk på rätt att fastighetsbeskatta vattenkraftsanläggningar på teoretisk grund. Nu gällande regler synes i det stora flertalet fall icke ge anledning till allvarliga anmärkningar, utan synes i allmänhet i stort sett tillgodo de mest berörda kommunernas beskattningsintressen. De anmärkningar, som anförts mot reglernas verkningar i nu aktuella hänseenden synes därför gälla relativt få fall, där större orättvisor förorsakas av att regleringsmagasin och skador av större omfattning sträcker sig utöver gränserna för den kommun, som äger beskatta regleringsanordningen. Att avskilja sådana fall från det stora flertalet fall, där kommunernas befogade intressen icke kräver någon ändring av gällande beskattningsregler, är emellertid förenat med uppenbara svårigheter. Härtill kommer svårigheten att åstadkomma en rationell och skälig uppdelning av regleringsdammarernas värden mellan olika kommuner under hänsynstagande till de i anläggningsvärdena ingående kostnadernas beskaffenhet och skadornas omfattning i kommunerna.

Det kan dessutom enligt de sakkunnigas mening ifrågasättas om beredandet av ersättning till kommuner, som blivit lidande genom vattenreglering, är ett spörsmål, som lämpligen bör lösas vid beskattningen. Detta synes så mycket mindre vara fallet som de speciella förhållanden, som föreligger vid utbyggnad av vattenkraft, har reglerats i vattenlagen, där utförliga bestämmelser givits rörande ersättningar för skadegörelse varom här är fråga. De sakkunniga framhåller härvidlag särskilt vattenregleringsavgifterna, vilka synes ha till ändamål att ersätta skador av just den beskaffenhet, som föranlett framställningarna om ändrade beskattningsregler. Med den höjning av regleringsavgifterna, som skedde år 1959, synes dessutom betydligt större resurser stå till buds för ersättande av regleringsskador medelst sådana avgifter än som skulle kunna åstadkommas genom en omläggning av beskattningen av regleringsdammar. Det synes dessutom vara betydligt bättre att fördelningen göres av de myndigheter, som för varje särskilt fall har att ta ståndpunkt till uppkomna ersättningsfrågor

enligt de friare reglerna i vattenlagen. En till anläggningarnas taxeringsvärden anknuten ersättning måste med nödvändighet bli mera schablonar-
tad och kan icke på samma sätt anpassas efter förhållandena i det enskilda
fallet.

De sakkunniga finner därför övervägande skäl tala för att rätten att fas-
tighetsbeskatta kraftverk och regleringsdammar liksom hittills reserveras
för de kommuner, där anläggningarna är belägna, och att, när andra kom-
muner blivit lidande genom sådana anläggningar, ersättning beredes dessa
kommuner i annan form än genom ändring av nu gällande beskattnings-
regler.

Remissyttrandena

Flertalet av de remissinstanser, som uttalat sig i denna fråga, finner i
likhet med de sakkunniga icke möjligt eller lämpligt, att genom ändring
av beskattningsreglerna kompensera sådana kommuner, som lidit förlust i
tidigare befintligt skatteunderlag på grund av skador genom vattenregleran-
de åtgärder. Av såväl praktiska som principiella skäl anser dessa remissin-
stanser, att beskattningsrätten bör begränsas till de kommuner, där kraft-
verks- och regleringsdammar är belägna.

Kammarrätten förordar, att frågan löses på annat sätt än genom taxe-
ringstekniska åtgärder under åberopande av bl. a. följande.

Då de till följd av vattenregleringen nytillskapade värdena, vilka ej äro
identiska med de värden som de överdämda eller vattenskadade fastighe-
terna gått förlustiga, icke kunna såsom särskilda skatteobjekt bliva före-
mål för någon fastighetstaxering, måste de taxeras hos de fastigheter, till
vilka de kunna anses höra. Av naturliga skäl kunna de ej till någon del
hänföras till de markskadade fastigheterna utan skola vid fastighetstaxe-
ringen tilläggas vattenkrafts- och regleringsdammsfastigheterna. Denna me-
tod vid beräkning av kraftverks eller regleringsdamms taxeringsvärde in-
nebär ju icke heller att några fastighetsvärden överflyttas från kommuner,
där skadegörelse ägt rum, till kraftverks- och regleringsdammskommuner
utan endast att totalvärdet av eller totalkostnaden för en regleringsanlägg-
ning framkommer vid taxeringen av verken och dammarna. Ett utbrytande
av någon del av det värde, varom nu är fråga, till förmån för de genom
vattenreglering skadade fastigheterna torde, förutom att det skulle stöta på
praktiska taxeringssvårigheter, även av principiella skäl vara ogörligt. En
på ett eller annat sätt ordnad överflyttning vid fastighetstaxeringen av be-
rörda värde till överdämd eller vattenskadad fastighet skulle ju också in-
nebära ett avsteg från huvudregeln i 9 § kommunalskattelagen att en taxe-
ringsenhets taxeringsvärde skall grundas på det allmänna saluvärdet.

Sveriges industriförbund anser likaledes, att principiella skäl talar mot
en beskattningsrätt som sträcker sig längre än till kraftverks- och rege-
ringskommunerna, medan *Svenska vattenkraftföreningen* icke föreslår nå-
gon ändring med hänsyn framför allt till de skattetekniska svårigheterna,
även om det i och för sig vore önskvärt, att de skadelidande kommunerna
kunde tillgodoräkna sig viss andel av regleringsdammens taxeringsvärde.

Vattenfallsstyrelsen finner det beklagligt, att de sakkunniga icke framlagt något förslag till en positiv lösning av problemet, då en sådan gynnsamt skulle kunna påverka relationerna mellan kraftverken och av vattenregleringar berörda bygder. Frågans praktiska betydelse reduceras dock av det av de sakkunniga påpekade förhållandet, att åtskilliga av de skadelidande kommunerna har dammar från andra regleringar inom sitt område och därmed alltid får någon beskattningsrätt, låt vara på ett osystematiskt sätt. Styrelsen framhåller därjämte möjligheten att medelst regleringsavgifterna utjämna orättvisorna.

Svenska elverksföreningen anför liknande synpunkter och tillägger att den aktuella kommunindelningsreformen ytterligare kan begränsa problemets betydelse. Föreningen accepterar tanken att i större utsträckning utnyttja regleringsavgifterna för kompensation åt ifrågavarande kommuner, men förutsätter därvid att detta icke tages till intäkt för en avgiftshöjning.

Svenska landskommunernas förbund, som anser de sakkunnigas slutsatser vara riktiga, påpekar beträffande möjligheten att vid fördelningen av regleringsavgifterna rätta till orättvisor i skattehänseende, att inkomstskatten från regleringsverksamhet tillföres kommunerna direkt, medan regleringsavgifterna används för speciella ändamål enligt beslut av länsstyrelsen. Enligt förbundets uppfattning vore det bättre, om huvuddelen av regleringsavgifterna genom beslut av vattendomstol tillföres regleringskommunerna direkt. Förbundet avser att återkomma till denna fråga i annat sammanhang.

I anslutning härtill framhåller förbundet dessutom, att det från kraftkommunerna hävdats, att nuvarande bestämmelser för taxering av vattenfallsfastigheter, särskilt regleringsdammar, ofta leder till materiellt otillfredsställande resultat. Tekniken vid byggande av kraftverk har under senaste årtionden förändrats i sådan omfattning, att dessa bestämmelser i vissa hänseenden framstår som föråldrade. Vidare har det påpekats, att kraftverksdammar, som även användes som regleringsdammar, borde behandlas som sådana vid fastighetstaxeringen. En ändring av reglerna för taxering av vattenfallsfastigheter framstår därför som synnerligen angelägen för kommuner som inte får sin beskattningsrätt tillgodosedd med nuvarande utformning av bestämmelserna.

Samarbetsdelegationen för de fyra nordligaste länen anför samma synpunkter på taxeringsfrågan och biträder även de sakkunnigas ställningstagande i denna del bl. a. för att den föreslagna reformen i övrigt icke ytterligare skall bli fördröjd.

En gentemot de sakkunniga och nu nämnda remissinstanser avvikande mening i frågan redovisas av kammarkollegiet och riksskattenämnden samt av länsstyrelsen i Jämtlands län.

Kammarkollegiet och *riksskattenämnden* riktar inledningsvis vissa erinringar mot de av de sakkunniga åberopade skälen för sin ståndpunkt. Det förhållandet att skadelidande kommun i allmänhet erhåller beskattnings-

rätt från inom dess område befintlig annan vattenreglering anses sålunda inte bärande. Varje objekt bör i skattehänseende bedömas för sig på samma sätt som sker, då inom en kommun finns flera kraftverk och kommunen erhåller beskattningsrätt för ett vart av dessa kraftverk, oavsett den samlade verkan som detta får för kommunen. Man anser sig icke heller kunna förorda den föreslagna utvägen att enbart med regleringsavgiftsmedel kompensera de skadelidande kommunerna. En sådan ersättningsrätt förutsätter en särskild prövning och det är inte givet, att regleringsavgifter alltid finns i tillräcklig utsträckning. Av bl. a. dessa skäl förordas att beskattningsrätt införes för skadelidande kommuner och att dessa tillerkännes andel av garantibeloppet i proportion till magasinvolymens fördelning på kommunerna. För att undvika fördelning i fall, då den sakliga betydelsen därav är ringa, föreslås fördelning böra ske endast om en mera betydande andel av magasinvolymen, förslagsvis en tredjedel, belöper på viss annan kommun än dammkommunen. Vidare ifrågasättes om inte dammkommunen genom en spärregel alltid bör få sig tillförsäkrad viss, icke alltför liten andel av garantibeloppet. I yttrandena antydes även möjligheten att bestämma fördelningen efter prövning in casu genom beslut av riksskattenämnden. — I detta sammanhang påpekar riksskattenämnden dessutom, att de sakkunniga icke berört det förhållandet, att det förekommer utbyggda taxerade vattenfall, som helt förlorar i värde genom bortledning av vatten till förmån för kraftverk i annan kommun, liksom att utbyggda vattenfall i en kommun kan överdämmas i samband med att en större kraftstation anlägges nedströms den tidigare anlagda men i annan kommun.

Länsstyrelsen i Jämtlands län finner det obilligt, att kommun, som till följd av överdämning av fastigheter i stor omfattning gått förlustig skatteunderlag, icke beredes delaktighet i taxeringsvärdet för kraftverk och regleringsdamm. Därför bör ur rättvisesynpunkt detta icke oväsentliga spörsmål göras till föremål för fortsatt uppmärksamhet. Länsstyrelsen kommer även in på möjligheten att utnyttja regleringsavgifterna för kompensation åt kommunerna i fråga och anför härom bl. a. följande.

Enligt länsstyrelsens mening är dock frågan om ersättning i förevarande fall, som ju aktualiseras genom bortfall av skatteunderlag, i första hand att se såsom en skattefråga, som icke bör sammanblandas med användningen av avgiftsmedlen. Det torde knappast stå i god överensstämmelse med de s. k. bygdeändamålen enligt 4 kap. 15 § vattenlagen att använda avgifterna som direkt kompensation till kommun för minskade skatteintäkter. En helt annan sak synes vara att det vid fördelning av medel av ifrågavarande slag till ändamål inom olika kommuner kan vara anledning att taga viss hänsyn till det förhållandet att en kommun drabbats av skattebortfall i följd av regleringsåtgärder.

IV. DEPARTEMENTSCHEFEN

När en skattskyldigs inkomster härrör från förvärvskällor i skilda kommuner, fördelas beskattningsrätten mellan kommunerna enligt vissa regler. Inkomst av tjänst och kapital beskattas sålunda alltid i hemortskommunen medan inkomst av fastighet och rörelse beskattas i den kommun där fastigheten är belägen, resp. rörelsen bedrivs. Om i en och samma särskilda förvärvskälla finnes fastigheter eller fasta driftställen, som är hänförliga till olika kommuner, skall inkomsten av förvärvskällan fördelas mellan dessa kommuner. Reglerna för denna fördelning är olika för skilda slags verksamhet men syftar till att på ett mer eller mindre schabloniserat sätt ge varje kommun det beskattningsunderlag, som kan beräknas ha uppkommit genom den i kommunen bedrivna verksamheten.

De regler som i detta hänseende gäller för fördelning av inkomst av vattenkraftverk har under senare år tilldragit sig ett betydande intresse, främst i de kommuner där vattenkraften produceras. Detta förhållande är naturligt med hänsyn till strukturen hos de företag som bedriver produktion av elektrisk kraft. Det rör sig här om mycket stora skattesubjekt, och deras kommunalskatt är ofta av avgörande betydelse för ekonomin hos de kommuner där anläggningarna är belägna.

Nuvarande fördelningsregler tillkom i samband med 1928 års kommunal-skattelag och har sedan dess förblivit i allt väsentligt oförändrade. De innebär i korthet att nettointäkten, i vad den överstiger fastighetsskatteunderlaget (garantibelopp för fastighet), fördelas med 10 procent på den kommun där huvudkontoret är beläget, 25 procent på de kommuner där kraften producerats (kraftverkskommunerna) och återstoden på de kommuner där kraften förbrukats (förbrukningskommunerna). I de fall nettointäkten inte överstiger garantibeloppen för fastighet kommer hela det från företaget härrörande skatteunderlaget att tillfalla de kommuner där fastigheterna är belägna, d. v. s. i huvudsak de kommuner där kraftverken finns.

Den avvägning mellan olika kommuners intressen, som nuvarande fördelningsregler innebär, får naturligtvis ses mot bakgrunden av förhållandena inom kraftproduktionen vid tiden för bestämmelsernas tillkomst. De kan sägas ha karaktäriserats av — efter nuvarande måttstock — relativt små anläggningar, ofta belägna i närheten av de områden där kraftdistributionen till konsumenterna skedde. Denna distribution sköttes därjämte ofta av de kraftproducerande företagen. Utvecklingen på kraftförsörjningens område har emellertid gått mot större anläggningar, ofta belägna på stort avstånd från konsumtionsområdena. Vidare kan skönjas ett allt intensivare utnyttjande av kraftanläggningarna, varvid olika åtgärder vidtagits i syfte att öka och förbättra produktionen. Särskilt må framhållas betydelsen av vidtagna och planerade vattenregleringar samt tillkomsten av stamlinjenätet och

den samkörning mellan kraftföretagen, som därmed möjliggjorts. Detta har bidragit till en utveckling på distributionssidan, som jämfört med förhållandena vid fördelningsreglernas tillkomst inneburit, att de kraftproducerande företagens försäljning alltmera kommit att omfatta partileveranser av högspänd kraft till storförbrukare och återdistributörer, varvid kraften avlämnas vid någon punkt på överföringsnätet, medan producenternas detaljdistribution över eget ledningsnät minskat i betydelse.

I den kritik som framkommit mot verkningarna av nuvarande fördelningsregler har framför allt gjorts gällande, att de kommuner inom vilka kraftverk och regleringsdammarna är belägna blivit missgynnade. Beträffande utvecklingens inverkan på kraftverkskommunernas skatteunderlag har särskilt nämnts den reduktion av fastighetsbeskattningen som vidtagits 1953 och 1957. Därvid har fastighetsbeskattningens underlag sänkts från 5 procent av taxeringsvärdet först till 4 procent och därefter till 2,5 procent. För kraftverksföretagen kommer fastighetsbeskattningens underlag till allra största delen att falla på de kommuner, där kraften produceras.

Före denna partiella avveckling av fastighetsbeskattningen hänfördes till de kommuner där kraften producerades först ett belopp motsvarande 5 procent av produktionsanläggningarnas taxeringsvärden och därutöver 25 procent av överskjutande inkomst. Numera belöper på produktionskommunerna en förhållandevis mindre del, nämligen 2,5 procent av taxeringsvärdena och oförändrat 25 procent av överskjutande inkomst. Det har framhållits att denna utveckling lett till att produktionskommunerna numera får en alltför liten andel av det från kraftverksföretagen härrörande skatteunderlaget.

För kraftproduktionen, sådan den numera bedrives, är stora anläggningar för långtidsreglering av väsentlig betydelse. Anläggningarna ägs av särskilda regleringssamfälligheter. Dessa är formellt skattskyldiga för inkomst, men regleringsverksamheten bedrives i allmänhet så, att intet årligt överskott uppkommer hos samfälligheten. Regleringsvinsten kommer indirekt till synes såsom ökat överskott hos de kraftbolag som dragit nytta av regleringsverksamheten och som är delägare i regleringssamfälligheten. Kraftbolagen anses emellertid icke såsom sådana bedriva verksamhet, där dessa regleringsanläggningar är belägna, och de kommuner som hyser regleringsdammarna får därför icke del i det skatteunderlag kraftbolagens rörelseöverskott erbjuder; de får endast den skatt som utgår på garantibeloppet för regleringsanläggningarna. Önskemål om en ändring härvidlag har vid upprepade tillfällen framkommit.

Skattelagssakkunniga har ansett den kritik mot fördelningsreglernas nuvarande utformning som sålunda framkommit i allt väsentligt vara berättigad. Enligt de sakkunniga intar själva produktionsfunktionen numera en mera dominerande ställning i kraftföretagens verksamhet. Företagens inkomster bör därför nu i högre grad än förr få anses härröra från kraftens producerande. Enligt de sakkunnigas förslag skall produktionskommunerna tilldelas en större andel av företagens inkomster än vad som blir fallet enligt gällande regler.

Skattelagssakkunniga har vid utformningen av sitt förslag utgått från att nuvarande garantibesättning av fastighet skall bestå. Rörande fördelningen av den inkomst, som överskjuter kraftföretagens garantibelopp innebär utredningsförslaget följande.

I fråga om den andel, som skall hänföras till huvudkontorskommun, föreslås ingen ändring. Denna andel föreslås alltså även fortsättningsvis bli beräknad till tio procent av den del av rörelseinkomsten som överstiger garantibeloppen.

Återstoden av inkomsten föreslås skola fördelas mellan de kommuner, där kraften produceras, och de kommuner, där företaget bedriver detaljdistribution av elektrisk kraft. Fördelningen mellan dessa båda slag av kommuner avses ske efter förhållandet mellan bruttointäkterna av försäljning av kraft i parti och i detalj. Vad som därvid kan anses belöpa på partileveranser skall beskattas i produktionskommunerna och återstoden i detaljdistributionskommunerna. Till produktionskommun skall i detta sammanhang räknas, förutom kommun, där kraftföretaget har egna produktionsanläggningar, även kommun, där sådan regleringsdamm är belägen i vilken kraftföretaget är intressent. Mellan olika produktionskommuner föreslås produktionsandelen bli fördelad i proportion till taxeringsvärdet för anläggningarna i de olika kommunerna.

Remissinstanserna har genomgående godtagit principerna i de sakkunnigas förslag. Allmänt har således accepterats, att produktionskommunernas andel i skatteunderlaget bör öka, att regleringsdammskommunerna bör räknas till produktionskommunerna och att de kommuner där blott partileveranser skett i princip icke har grundad anledning till beskattning av kraftföretagens inkomst.

Även de sakkunnigas förslag till fördelningsregler har av flertalet remissinstanser godtagits i sina huvuddrag. Några remissinstanser har dock härvidlag annan uppfattning.

Det har sålunda framförts, att nu icke borde vidtagas annan ändring i fråga om fördelningsprinciperna än att produktionskommunerna får större andel i skatteunderlaget genom att procentsatserna för fördelningen ändras. Anledningen till att reformen för närvarande borde begränsas på detta sätt har av dessa remissinstanser i regel angivits vara den, att ett slutligt ställningstagande i frågan borde anstå till dess att fastighetsbeskattningen helt avvecklats.

För egen del vill jag anföra följande.

Såsom de sakkunniga påvisat har utvecklingen på kraftförsörjningens område i förening med den sänkta fastighetsbeskattningen fått till följd, att nuvarande regler för fördelning av inkomst av kraftverksrörelse icke kan anses leda till en inkomstfördelning, som svarar mot skilda kommuners berättigade anspråk på beskattningsrätt. Härvidlag är det främst produktionskommunerna som blivit missgynnade. Mot denna bakgrund finner jag i likhet med de sakkunniga och remissinstanserna skäl föreligga för en revision

av fördelningsreglerna i syfte att förstärka produktionskommunernas ställning. Särskilt bör därvid beaktas vattenregleringarnas allt större betydelse för kraftproduktionen och den strukturförändring, som efter de nuvarande fördelningsreglernas tillkomst skett på distributionssidan.

Liksom flertalet remissinstanser anser jag, att de sakkunnigas förslag till nya fördelningsregler i allt väsentligt erbjuder en inkomstfördelning, som tillgodoser berörda kommuners intressen. Det synes dessutom med hänsyn till den fortsatta utvecklingen på kraftförsörjningens område, inte minst den fortsatta utbyggnaden av vattenregleringar, framstå som angeläget att en revision kommer till stånd utan ytterligare dröjsmål.

Anledning synes mig icke föreligga att, såsom i några remissyttranden föreslagits, i avvaktan på andra skattereformer provisoriskt begränsa åtgärderna. Genom det utredningsarbete, som bedrivs inom allmänna skatteberedningen, kan givetvis en långtgående omgestaltning av vårt skattesystem bli aktuell. Skulle så bli fallet eller skulle eljest någon mera väsentlig ändring i nuvarande skatteformer ske, torde i anslutning därtill få prövas dess konsekvenser på det nu aktuella området.

På grund härav förordar jag en omläggning av gällande fördelningsregler för inkomst av kraftverksrörelse enligt de riktlinjer, som föreslagits av de sakkunniga. Detta innebär alltså, att beskattningsrätten fördelas mellan huvudkontorskommunen, produktionskommunerna och de kommuner, där företaget bedriver detaljdistribution. Till huvudkontorskommunen bör liksom hittills hänföras tio procent av inkomsten av rörelse i vad den överstiger garantibeloppen. Återstoden bör fördelas mellan produktionskommunerna och de kommuner, där verklig distributionsverksamhet bedrivs efter förhållandet mellan bruttointäkterna, så att den del av inkomsten som svarar mot intäkterna av distributionsverksamheten hänföres till distributionskommunerna och återstoden till produktionskommunerna. Till denna fråga och till frågan om gränsdragning mellan distributionsverksamhet och partileverans av kraft skall jag återkomma i det följande. Till produktionskommun bör räknas kommun med regleringsdamm, även om dammen äges av annan juridisk person än kraftföretaget. Mellan olika produktionskommuner bör, på sätt de sakkunniga föreslagit, inkomsten proportioneras efter anläggningarnas taxeringsvärden. — Genom den av mig förordade fördelningen av skatteunderlaget erhålles en värdemässig fördelning, som kan sägas åter spegla den av företaget i olika kommuner faktiskt bedrivna verksamheten.

Omläggningen bör genomföras så, att de nya reglerna blir tillämpliga redan vid 1964 års taxering.

Inkomst av distributionsverksamhet, som bedrivs utan samband med kraftproduktion, synes liksom hittills böra fördelas mellan de kommuner, där förbrukning ägt rum.

Under remissbehandlingen av betänkandet har ifrågasatts, om inte större möjligheter borde finnas att i beskattningshänscende korrigera sådan onormal prissättning vid affärer mellan olika företag inom samma koncern som

lett till att överskott av rörelse redovisats inom annan kommun än som eljest vederbort. Det har uppgivits att sådan onormal prissättning iakttagits i fall, där intressegemenskap föreligger mellan kraftproducerande företag och deras kunder. För att taxeringsmyndigheterna nu skall kunna ingripa i dessa fall erfordras, att inkomsten i avsevärd mån redovisats i »fel» kommun.

Den åsyftade bestämmelsen, som återfinnes i 57 § 3 mom. kommunalskattelagen, gäller icke blott för kraftföretagen utan har generell räckvidd för alla slag av rörelse. Jag kan inte förorda att särskilda regler i detta hänseende skall gälla för kraftproducenterna och deras kunder. Ej heller är jag beredd att i detta sammanhang göra en allmän omreglering av möjligheterna för beskattningsmyndigheterna att vid beskattningen frångå koncernföretagens inbördes prissättning.

Ett annat uppslag, som framkommit vid remissbehandlingen är att rätten att beskatta inkomsten av kraftproduktionen skulle utvidgas till att omfatta alla de kommuner, inom vilka fallhöjd tagits i anspråk vid utbyggnad av kraftanläggning. Fördelningen skulle därvid ske i förhållande till fallhöjderna inom de olika kommunerna.

Enligt min mening måste praktiska svårigheter vara förknippade med en sådan utvidgning av kretsen av produktionskommuner. Jag kan därför inte biträda detta förslag, särskilt som den nu aktuella kommunreformen kan förväntas komma att utjämna de skillnader i skatteunderlag, som för närvarande kan föreligga mellan angränsande kommuner av vilka blott den ena inom sig hyser vattenkraftanläggning.

Bestämmandet av den art av distribution, som skall leda till beskattningsrätt för kommun där kraftleverans sker erbjuder vissa svårigheter. Vid remissbehandlingen har sålunda efterlysts en för den praktiska tillämpningen av fördelningsreglerna användbar definition av begreppen partileverans och detaljdistribution samtidigt som olika meningar anförts om gränsdragningen däremellan. Medan vissa remissinstanser framhållit, att beskattningsrätt bör tillkomma endast kommuner, där kraftföretaget bedriver detaljdistribution i egentlig mening över eget ledningsnät, har man i andra fall ansett, att beskattningsrätt bör tillkomma även kommun, där kraft i parti avlämnas till förbrukare, t. ex. industriföretag. Det har även hävdats, att avgörande för beskattningsrätten icke skall vara leveransens karaktär av partileverans utan huruvida kraften av köparen är avsedd att levereras vidare i parti eller att förbrukas eller detaljdistribueras inom kommunen.

För egen del får jag i dessa frågor anföra följande.

Avgörande för kommuns rätt att beskatta kraftföretags rörelseöverskott bör i princip vara att företaget bedriver verksamhet inom kommunen. Huvudregeln i kommunalskattelagen är att rörelseinkomst beskattas i kommun, där rörelsen utövats från fast driftställe.

Med denna utgångspunkt torde anledning inte finnas att beskattningsrätt alltjämt skall föreligga för kommun, där partileverans sker till förbrukare, t. ex. industriföretag, eller till sådan distributör, som i sin tur bedriver de-

taljddistribution inom samma kommun. I dessa fall får den kraftmottagande kommunens intressen anses vara tillgodosedda genom beskattning av den av förbrukaren respektive distributören bedrivna verksamheten inom kommunen.

För att annan kommun än produktionskommun och huvudkontorskommun skall kunna anses ha rätt att beskatta kraftföretaget torde få krävas att företaget inom kommunen bedriver formlig verksamhet som kraftdistributör. En klar och lättillämpad definition av sådan verksamhet skulle kunna erhållas om man, såsom påpekats i några remissyttranden, i skattelagstiftningen anknyter till vad som gäller om områdeskoncession för yrkesmässig distribution av elektrisk kraft. Nuvarande bestämmelser på detta område tillkom genom beslut av 1957 års riksdag (prop. 1957: 161; L³U 22; SFS 383). Distribution, som kan omfattas av områdeskoncession, avser visst bestämt geografiskt område med där utbyggt s. k. närdistributionsnät, omfattande inte endast lågspänningsledningar utan även s. k. ortsledningar på landsbygden och därmed likställda högspänningsledningar inom städer och andra tätorter, d. v. s. de högspänningsledningar varmed lågspänningsnätet matas med kraft.

En bedömning av samma art som den som sker vid beviljande av områdeskoncession synes erbjuda en praktiskt lämplig lösning av förevarande problem. I den mån områdeskoncession enligt de nya bestämmelserna erhållits, erfordras ingen ytterligare prövning vid beskattningen. I fråga om alltjämt löpande koncessioner av äldre typ torde det inte erbjuda några svårigheter att fastställa vad som är att hänföra till leveranser över sådant distributionsnät som avses i 1957 års bestämmelser angående områdeskoncession.

Såsom vattenfallsstyrelsen framhållit, kommer en sådan utformning av beskattningsrätten att betyda att partileveranser i viss utsträckning ingår i den beskattningsberättigande distributionen. Detta anser jag icke vara någon nackdel med förslaget. Partileveranser över eget närdistributionsnät synes nämligen med fog kunna betraktas såsom en del av den av kraftföretaget inom området bedrivna verksamheten.

Jag förordar därför, aft rätten att på grund av inom kommunen skedda kraftleveranser beskatta kraftföretaget begränsas till sådana kommuner, inom vilka företaget tillhandahåller kraft över eget närdistributionsnät.

I fråga om fördelningen av inkomsten mellan produktions- och distributionskommunerna har vid remissbehandlingen den uppfattningen kommit till synes, att en proportionering av inkomsten efter storleken av bruttointäkterna för partileveranser och närdistributionsleveranser i de flesta fall innebär en lämplig avvägning. Emellertid har framhållits, att i vissa fall produktionskommunerna i alltför hög grad gynnas medan motsatsen blir fallet, då företagens inkomster helt eller väsentligen härrör från detaljdistribution i annan kommun än den, där kraften produceras. Svårigheterna att finna en praktiskt tillämplig metod, som ger bättre resultat har dock i dessa fall lett till att man förordat en fördelning antingen enligt de sakkunnigas förslag

kompletterat med en regel som garanterar produktionskommunerna viss minimiandel eller också en schablonmässig inkomstfördelning enligt hittills gällande system med fasta procentsatser, som skulle tillföra produktionskommunerna en större andel än som följer av de nuvarande reglerna.

Den av de sakkunniga föreslagna och även av mig förordade proportioneringen efter storleken av bruttointäkterna synes innebära en lätt tillämplig väg för att uppnå en fördelning som i det enskilda fallet väl anpassar sig efter den bedrivna verksamhetens art. Den vid remissbehandlingen påtalade konsekvensen, att i vissa ytterlighetsfall ingen eller blott helt ringa del av inkomsten skulle hänföras till produktionskommunerna, bör dock undvikas. Detta synes kunna ske om en viss minimiandel alltid förbehålles produktionskommunerna. Jag förordar i detta hänseende en supplementär regel om att av den efter avdrag för garantibelopp återstående inkomsten alltid åtminstone 25 procent skall tillföras produktionskommunerna. Procenttalet har valts för att garantera dessa kommuner en åtminstone oförändrad andel i rörelseöverskottet.

De sakkunnigas förslag om att vinst från partiförsäljning av importerad kraft skall tillfalla produktionskommunerna föranleder inga erinringar från min sida. Även om dessa kommuner icke i och för sig torde ha någon egentlig rätt till detta skatteunderlag, synes den föreslagna lösningen praktisk. Frågan torde för övrigt vara av ringa betydelse för kommunerna.

När en större vattenreglering göres uppkommer skador på bestående fastigheter, t. ex. genom översvämning, och dessa skador tar sig uttryck i en minskning av taxeringsvärdet för berörda fastigheter. Å andra sidan uppkommer nya värden genom dammanläggningar m. m., som åsättes betydande taxeringsvärden. Om de skadelidande fastigheterna är belägna i annan kommun än dammanläggningen leder detta till att genom regleringsföretaget en kommuns skatteunderlag kan minska medan en annan kommun, nämligen den där dammen finnes, vinnes nytt skatteunderlag.

Dessa förhållanden har lett till yrkanden om att de delar av dammanläggningens taxeringsvärden som motsvaras av skador på fastigheter i annan kommun skall hänföras till denna kommun. Emot ett sådant överförande av taxeringsvärden har de sakkunniga anfört såväl principiella som praktiska skäl. De har bl. a. framhållit, att gällande regler i det stora flertalet fall ger en godtagbar fördelning av beskattningsrätten, eftersom skadeverkningarna från en viss reglering i stor utsträckning uppväges av att kommunen har beskattningsrätten till annan reglering, vars skadeverkningar berör även andra kommuner. Enligt de sakkunnigas uppfattning bör kompensationsfrågan lösas på annat sätt än genom skattemässiga åtgärder. Det bör tilläggas, att av taxeringsvärdet för regleringsdamm blott förhållandevis liten del motsvaras av värdet av skador på andra fastigheter.

Vid remissbehandlingen har man med några få undantag anslutit sig till de sakkunnigas ställningstagande och på i stort sett samma skäl som de sakkunniga förordat att beskattningsrätten liksom hittills förbehålles kraftverks- och regleringsdammskommunerna.

Några remissinstanser har emellertid givit uttryck för annan uppfattning. Varje objekt bör enligt dessa remissinstanser bedömas var för sig utan hänsynstagande till andra utjämnande faktorer. Då därtill en kompensation med hjälp av regleringsavgifterna av dessa remissinstanser inte ansetts utgöra en tillfredsställande lösning, har förordats att även de skadelidande kommunerna tillerkännes beskattningsrätt genom en fördelning av garantiskatten för regleringsdammarna i proportion till magasinens fördelning på olika kommuner.

För egen del vill jag härom anföra följande.

Av de sakkunnigas utredning framgår, att de skadeverkningar som orsakas av vattenreglerande åtgärder i flertalet fall huvudsakligen drabbar fastigheter inom samma kommun som den där kraftanläggningen fastighetsbeskattats. I vissa fall är det så, att den kommun som åsamkats skada genom viss vattenreglering äger beskattningsrätt till annan regleringsanläggning inom sitt område. En fördelning av beskattningsrätten mellan de skadelidande kommunerna skulle i dessa fall få ingen eller endast ringa betydelse för de berörda kommunernas totala skatteunderlag. Redan på denna grund anser jag i likhet med de sakkunniga och flertalet remissinstanser, att en generellt verkande omläggning av beskattningsreglerna inte utgör den lämpligaste lösningen för att åstadkomma en kompensation i de relativt få fall där skadeverkningarna för viss kommun kan ha medfört ett faktiskt skattebortfall av betydelse.

Därtill kommer att en sådan överflyttning skulle innebära ett avsteg från den grundläggande principen att taxeringsvärdet skall ge uttryck för värdet av den kamerala fastighet, som taxeringsvärdet avser, och att envar kommun skall äga beskatta de fastigheter, som är belägna inom kommunen.

Det kan vidare förmodas, att ett genomförande av den nu aktuella kommunreformen kommer att ytterligare minska antalet fall, där skadegörelse inom en kommun från viss vattenreglering icke direkt eller indirekt kompenseras genom beskattningsrätt till kraftverk eller annan regleringsdamm.

Med hänsyn härtill finner jag därför övervägande skäl tala för, att rätten att fastighetsbeskatta kraftverk och regleringsdammars såsom hittills bör förbehållas de kommuner där anläggningarna, kameralt sett, är belägna.

Vid remissbehandlingen har även framförts yrkanden om en översyn av reglerna för fastighetstaxering av kraftanläggningar. Detta spörsmål synes dock icke ha något omedelbart samband med de i detta sammanhang behandlade beskattningsfrågorna och torde dessutom bära anstån i avvaktan på resultatet av den allmänna översyn av vårt skattesystem, som nu bedrivs inom allmänna skatteberedningen.

Det fördelningssystem som jag här förordat kan sammanfattas sålunda. Av kraftföretagets efter avdrag för garantibelopp återstående inkomst tillföres tio procent den kommun, där företagets huvudkontor är beläget, och återstoden fördelas mellan de kommuner, där företaget levererat kraft över eget närdistributionsnät, och de kommuner, där kraften producerats. Denna fördelning skall ske efter förhållandet mellan intäkterna av närdistribu-

tionen och övrig kraftförsäljning, dock att till produktionskommunerna alltid skall hänföras minst 25 procent av den fördelningsbara inkomsten. I fråga om den ytterligare fördelningen i förekommande fall mellan kommuner av samma kategori biträder jag de sakkunnigas förslag om att distributionsinkomsten proportioneras i förhållande till inkomsternas fördelning på olika närdistributionskommuner och att produktionsinkomsten fördelas i förhållande till taxeringsvärdena för de inom olika kommuner belägna produktionsfastigheterna. Kraftproduktionen skall anses ske — förutom vid företagets egna produktionsanläggningar — även vid regleringsdamm, som äges av företaget eller av regleringssamfällighet, i vilken företaget är delägare.

En reform i enlighet med dessa riktlinjer erfordrar ändringar i 57 § 2 mom. och 58 § kommunalskattelagen samt anvisningarna till 58 § samma lag. Förslag till dessa författningsändringar har upprättats genom finansdepartementet.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte genom proposition föreslå riksdagen att antaga inom finansdepartementet upprättat förslag till *lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370)*.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Lars Wettergren

Skattelagssakkunnigas förslag

till

lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928
(nr 370)

Härigenom förordnas, att 22 § 1 mom., 25 § 1 mom., 29 § 1 mom., 53 § 1 mom., 57 § 2 mom., 58 § samt punkt 2 av anvisningarna till 58 § kommunalskattelagen¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives ävensom att till anvisningarna till 58 § samma lag skall fogas en ny punkt, betecknad 2 a, av nedan angiven lydelse.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

22 §.

1 mom. Från bruttointäkten — — — av fastigheten; ränta å lånat, i fastigheten nedlagt eller för dess drift använt kapital;

1 mom. Från bruttointäkten — — — av fastigheten; ränta å lånat, i fastigheten nedlagt eller för dess drift använt kapital, dock att, såvitt angår av staten ägd eller nyttjad fastighet, ränta må beräknas å högst två tredjedelar av det bokförda värdet av de i förvärvskälan nedlagda tillgångarna;

speciella skatter — — — tillhörande fördelningsledningar.

speciella skatter — — — tillhörande fördelningsledningar.

Har skog — — — tidigare medgivits.

Har skog — — — tidigare medgivits.

Har växande — — — av upplåtelsen.

Har växande — — — av upplåtelsen.

Hemmavarande barn, — — — tillhöra arbetspersonalen.

Hemmavarande barn, — — — tillhöra arbetspersonalen.

Har sambruksförening — — — nämnda gottgörelse.

Har sambruksförening — — — nämnda gottgörelse.

25 §.

1 mom. Från bruttointäkten — — — till fastigheten;

ränta å lånat, i fastigheten nedlagt kapital samt tomträttsavgäld eller liknande avgäld;

1 mom. Från bruttointäkten — — — till fastigheten;

ränta å lånat, i fastigheten nedlagt kapital samt tomträttsavgäld eller liknande avgäld, dock att, såvitt angår av staten ägd eller nyttjad fastighet, ränta må beräknas å högst två tredjedelar av det bokförda värdet av de

¹ Senaste lydelse av 22 § 1 mom. se 1959:127, av 25 § 1 mom. se 1958:576, av 29 § 1 mom. se 1960:64, av 53 § 1 mom. se 1959:564 och av punkt 2 av anvisningarna till 58 § se 1953:400.

(Nuvarande lydelse)

anskaffning och — — — tillhörande fördelningsledningar.

29 §.
1 mom. Från bruttointäkten — — — deras tillgodogörande; ränta å lånat kapital, som nedlagts i rörelsen, så ock gäld, som den skattskyldige ådragit sig för sin utbildning för rörelsen;

kostnad för facklitteratur — — — tillhörande fördelningsledningar.
Har skattskyldig — — — oavskrivna värde.

53 §.
1 mom. Skyldighet att — — — års taxeringar;
b) staten:
för inkomst — — — fastigheter; samt

för inkomst av rörelse, som ej härflutit av bank- eller försäkringsrörelse eller av kommunikationsverk med tillhörande byggnader och anläggningar eller av industriell verksamhet, som huvudsakligen avser att tillgodose statens egna behov, eller av leverans av elektrisk kraft till nämnda kommunikationsverk med tillhörande byggnader och anläggningar eller industriella verksamhet, som nyss sagts;

c) landsting, kommuner — — — eller rörelse.

57 §.
2 mom. Inkomst av — — — rörelse beskattas:

av rörelse, som avser att medelst ledning tillhandahålla vatten, gas eller elektrisk kraft: i kommun, där huvudkontor eller vatten-, gas- eller kraftverk funnits, samt i kommun, där förbrukning ägt rum;

(Föreslagen lydelse)

i förvärvskällan nedlagda tillgångarna;

anskaffning och — — — tillhörande fördelningsledningar.

1 mom. Från bruttointäkten — — — deras tillgodogörande;

ränta å lånat kapital, som nedlagts i rörelsen, så ock gäld, som den skattskyldige ådragit sig för sin utbildning för rörelsen, dock att, såvitt angår av staten utövad rörelse, ränta må beräknas å högst två tredjedelar av det bokförda värdet av de i förvärvskällan nedlagda tillgångarna;

kostnad för facklitteratur — — — tillhörande fördelningsledningar.

Har skattskyldig — — — oavskrivna värde.

1 mom. Skyldighet att — — — års taxeringar;

b) staten:
för inkomst — — — fastigheter; samt

för inkomst av rörelse, som ej härflutit av bank- eller försäkringsrörelse eller av kommunikationsverk med tillhörande byggnader och anläggningar eller av industriell verksamhet, som huvudsakligen avser att tillgodose statens egna behov;

c) landsting, kommuner — — — eller rörelse.

2 mom. Inkomst av — — — rörelse beskattas:

av rörelse, som avser att medelst ledning tillhandahålla vatten eller gas: i kommun, där huvudkontor eller vatten- eller gasverk funnits, samt i kommun, där förbrukning ägt rum;

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

av järnvägsdrift — — —
sin hemort.

av rörelse, som avser pro-
duktion och tillhandahåll-
ande av elektrisk kraft:
i kommun, där huvudkontor funnits,
i kommun, där kraftproduktion be-
drivits, samt i kommun, där detaljdi-
stribution av kraft ägt rum;

av järnvägsdrift — — —
sin hemort.

58 §.

Där inkomst — — — försålda fas-
tigheter;

rörelse, som avser att
medelst ledning tillhan-
dahålla vatten, gas eller
elektrisk kraft, till tio procent
i kommun, där huvudkontor funnits,
samt i övrigt i de kommuner, där vat-
ten-, gas- eller kraftverk varit beläget
eller förbrukning ägt rum, med iakt-
tagande av de härom i anvisningarna
meddelade närmare bestämmelser;

Där inkomst — — — försålda fas-
tigheter;

rörelse, som avser att me-
delst ledning tillhand-
hålla vatten eller gas, till
tio procent i kommun, där huvudkon-
tor funnits, samt i övrigt i de kom-
muner, där vatten- eller gasverk va-
rit beläget eller förbrukning ägt rum,
med iakttagande av de härom i anvis-
ningarna meddelade närmare bestäm-
melser;

rörelse, som avser pro-
duktion och tillhandahåll-
ande av elektrisk kraft,
till tio procent i kommun, där huvud-
kontor funnits, samt i övrigt i kom-
muner, där kraftproduktion bedrivits
eller detaljdistribution av kraft ägt
rum med iakttagande av de härom i
anvisningarna meddelade närmare
bestämmelser

järnvägsdrift till — — —
inom kommunen.

(Se vidare anvisningarna.)

järnvägsdrift till — — —
inom kommunen.

(Se vidare anvisningarna.)

Anvisningarna

till 58 §.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

2. Beträffande fördelning till be-
skattning inom flera kommuner av
inkomst av rörelse, som avser
att medelst ledning till-
handahålla vatten, gas el-
ler elektrisk kraft, gäller att
— därest icke till rörelseidkaren av
annan levererats vatten, gas eller

2. Beträffande fördelning till be-
skattning inom flera kommuner av
inkomst av rörelse, som avser
att medelst ledning till-
handahålla vatten eller
gas, gäller att — därest icke till rö-
relseidkaren av annan levererats vat-
ten eller gas för distribution — rörel-

(Nuvarande lydelse)

elektrisk kraft för distribution — rörelseinkomsten fördelas sålunda, att, sedan den kommun, där huvudkontor funnits, tilldelats tio procent, tjugufem procent taxeras i kommun, där vatten-, gas- eller kraftverk varit beläget, samt sextiofem procent i kommun, där förbrukning ägt rum. Om i ett företag finnas flera inom olika kommuner belägna vatten-, gas- eller kraftverk, fördelas den å dessa anläggningar belöpande delen av inkomsten mellan kommunerna i förhållande till anläggningarnas taxeringsvärden. Ligga delar av ett och samma vatten-, gas- eller kraftverk i olika kommuner, fördelas den å verket belöpande delen av inkomsten mellan dessa kommuner i förhållande till taxeringsvärdena å de särskilda delarna av verket. Har förbrukning ägt rum i flera kommuner, fördelas den å förbrukningen belöpande delen av inkomsten mellan kommunerna efter bruttointäkten inom varje kommun. Därest den andel, som jämlikt nu angivna grunder skall tillfalla vatten-, gas- eller kraftverk, överskjuter tio procent av verkets eller verkens taxeringsvärde, skall det överskjutande tilläggas den andel, som belöper på distributionen. Har vatten, gas eller elektrisk kraft levererats till någon, som inom olika kommuner utövat distribution därav, skall förbrukningen för leverantörens del anses hava skett i den kommun, där leveransen ägt rum, dock att, om vattnet, gasen eller kraften till minst två tredjedelar av mottagaren distribuerats i annan kommun än där leverans till honom skett, vid inkomstens fördelning bruttointäkten av dylik leverans skall medräknas endast till en tredjedel. Har förbrukning skett i utlandet, skall taxering ske, såsom om den ägt rum i den kommun, där huvudkontoret funnits. Har till rörelseidkaren av annan levererats vatten, gas eller elektrisk kraft för distribution, skall så stor andel av de på kommun, där vatten-, gas- eller kraftverk är

(Föreslagen lydelse)

seinkomsten fördelas sålunda, att, sedan den kommun, där huvudkontor funnits, tilldelats tio procent, tjugufem procent taxeras i kommun, där vatten- eller gasverk varit beläget, samt sextiofem procent i kommun, där förbrukning ägt rum. Om i ett företag finnas flera inom olika kommuner belägna vatten- eller gasverk, fördelas den å dessa anläggningar belöpande delen av inkomsten mellan kommunerna i förhållande till anläggningarnas taxeringsvärden. Ligga delar av ett och samma vatten- eller gasverk i olika kommuner, fördelas den å verket belöpande delen av inkomsten mellan dessa kommuner i förhållande till taxeringsvärdena å de särskilda delarna av verket. Har förbrukning ägt rum i flera kommuner, fördelas den å förbrukningen belöpande delen av inkomsten mellan kommunerna efter bruttointäkten inom varje kommun. Därest den andel, som jämlikt nu angivna grunder skall tillfalla vatten- eller gasverk, överskjuter tio procent av verkets eller verkens taxeringsvärde, skall det överskjutande tilläggas den andel, som belöper på distributionen. Har vatten eller gas levererats till någon, som inom olika kommuner utövat distribution därav, skall förbrukningen för leverantörens del anses hava skett i kommun, där leveransen ägt rum, dock att, om vattnet eller gasen till minst två tredjedelar av mottagaren distribuerats i annan kommun än där leveransen till honom skett, vid inkomstens fördelning bruttointäkten av dylik leverans skall medräknas endast till en tredjedel. Har till rörelseidkaren av annan levererats vatten eller gas för distribution, skall så stor andel av de på kommun, där vatten- eller gasverk är beläget, belöpande tjugufem procent av inkomsten, som motsvarar den av rörelseidkaren mottagna leveransen av vatten eller gas i förhållande till hela den av rörelseidkaren levererade mängden vatten eller gas, taxeras i de kommuner, där

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

beläget, belöpande tjugufem procent av inkomsten, som motsvarar den av rörelseidkaren mottagna leveransen av vatten, gas eller elektrisk kraft i förhållande till hela den av rörelseidkaren levererade mängden vatten, gas eller elektrisk kraft, taxeras i de kommuner, där förbrukning ägt rum, enligt förut angiven regel angående fördelning av den å förbrukningen belöpande delen av inkomsten. Har således en leverantör av elektrisk kraft själv producerat $\frac{2}{5}$ av den levererade kraften och av annan inköpt $\frac{3}{5}$, skall inkomsten fördelas sålunda, att tio procent taxeras i kommun, där huvudkontor funnits, tio procent ($\frac{2}{5}$ av 25 procent) i kommun, där kraftverk varit beläget, och åttio procent ($\frac{3}{5}$ av 25 procent + 65 procent) i de kommuner, där förbrukning ägt rum. Beträffande en distributionsförening, som icke själv producerat någon elektrisk kraft, skall rörelseinkomsten fördelas sålunda, att tio procent taxeras i kommun, där huvudkontor varit beläget, och nittio procent i de kommuner, där förbrukning ägt rum.

Vid taxering av statens inkomst av rörelse, som avser att medelst ledning tillhandahålla elektrisk kraft, skall, därest kraft levererats till statens kommunikationsverk med tillhörande byggnader och anläggningar eller till sådan statens industriella verksamhet, som huvudsakligen avser att tillgodose statens egna behov, iakttages att inkomsten i dess helhet beräknas i vanlig ordning, varefter från den samlade inkomsten drages den del därav, som härrör från leverans av kraft till statens kommunikationsverk eller nämnda industriella verksamhet. Kan den inkomst, som härrör från leverans av kraft till statens kommunikationsverk eller nämnda industriella verksamhet, icke på annat sätt tillförlitligen beräknas, må den upptagas till så stor del av hela inkomsten, som den till sagda verk och industriella verksamhet leverera-

förbrukning ägt rum, enligt förut angiven regel angående fördelning av den å förbrukningen belöpande delen av inkomsten.

2 a. Beträffande fördelning till beskattning inom flera kommuner av inkomst av rörelse, som avser produktion och tillhandahållande av elektrisk kraft gäller, att rörelseinkomsten fördelas sålunda, att, sedan den kommun, där huvudkontor funnits, tilldelats tio procent, återstående inkomst fördelas mellan de kommuner, där kraftproduktion bedrivits, samt de kommuner, där detaljdistribution av kraft ägt rum. Fördelningen mellan produktionskommuner och detaljdistributionskommuner skall ske efter det förhållande vari bruttointäkterna av kraftförsäljningar fördelas på partileveranser och detaljförsäljningar. Därvid skall den del av den återstående inkomsten som belöper på partileveranser tilldelas produktionskommunerna och återstoden taxeras i detaljdistributionskommunerna. Såsom produktionskommuner anses de kommuner, där kraftverk äro belägna, samt de kommuner, där regleringsdammar, för vilka kraftverksföretagen äga tillgodonjuta garantibelopp, äro belägna. Om ett kraftverksföretag inom flera kommuner har kraftverk, delar av kraftverk eller andelar i regleringsdammar, för vilka avdrag för garantibelopp tillgodonjutes, skall den på produktionskommunerna belöpande delen av inkomsten fördelas mellan kommunerna i förhållande till taxeringsvärdet för anläggningar eller anläggningsdelar i varje kommun. Har detaljdistribution av kraft skett inom flera kommuner, skall den på dessa kommuner belöpande inkomsten fördelas mellan kommunerna i förhållande till bruttointäkterna av detaljförsäljning inom varje kommun. Beträffande företag, som distribuerat, men icke själva producerat elektrisk kraft, skall rörelseinkomsten fördelas sålunda, att tio procent

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

de kraften utgör av all från kraftverket levererad kraft. Vid fördelningen av den å förbrukningen belöpande delen av inkomsten skall hänsyn icke tagas till kraft, som levererats till statens kommunikationsverk eller nämnda industriella verksamhet, och skall ej heller vid fördelning å olika kraftverk av den på dem belöpande delen av inkomsten andel tillgodoräknas kraftverk, i den mån från detsamma levererats kraft till dylikt ändamål.

taxeras i kommun, där huvudkontor varit beläget, och nittio procent fördelas mellan de kommuner, där deljdistribution av kraft ägt rum, efter bruttointäkterna inom varje kommun.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling; dock att äldre bestämmelser fortfarande skola gälla i fråga om 1962 års taxering samt i fråga om eftertaxering för år 1962 eller tidigare år.

Innehåll

Kungl. Maj:ts proposition	1
Författningsförslag	2
Utdrag av statsrådsprotokollet	7
I. Inledning	7
II. Beskattningsrättens fördelning mellan kommunerna	9
Gällande bestämmelser	9
Sammanfattning	12
Skattelagssakkunniga	13
Inledning	13
Kommunernas beskattningsrätt	16
Utvecklingen inom kraftförsörjningen	17
Fördelningsreglernas praktiska tillämpning	20
Brister hos gällande fördelningsregler m. m.	23
De sakkunnigas förslag	24
Remissyttrandena	30
III. Regleringsanläggningarnas taxeringsvärden	46
Gällande bestämmelser m. m.	46
Skattelagssakkunniga	47
Inledning	47
Innebörden av gällande bestämmelser	48
Behovet av ändrade regler	51
De sakkunnigas ståndpunkt	54
Remissyttrandena	55
IV. Departementschefen	58
<i>Bihang.</i> Skattelagssakkunnigas författningsförslag	67